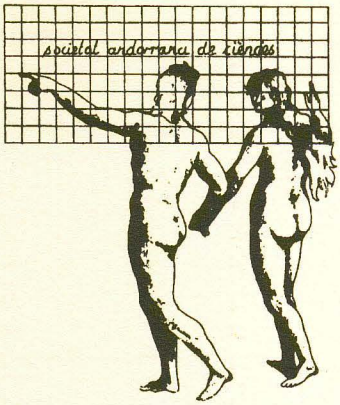

ALTERNATIVES ECONÒMIQUES PER ANDORRA

6a Diada Andorrana
XXV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
del 16 al 26 d'agost del 1993
Prada de Conflent

Societat Andorrana
de Ciències
Av. P. Benlloch 30, 3
Edifici Clara Rabassa
Andorra la Vella
Principat d'Andorra

ALTERNATIVES ECONÒMIQUES PER ANDORRA

6a Diada Andorrana
XXV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
del 16 al 26 d'agost del 1993
Prada de Conflent

© Societat Andorrana de Ciències
Primera edició, agost 1994
amb el patrocini del Banc Agrícol i Comercial d'Andorra

Impressió: Impremta Les Valls
ISBN: 99920-1-091-6
Dipòsit Legal núm.: AND 339-94

ÍNDEX

Introducció, per la Societat Andorrana de Ciències 5
Presentació, per Antoni Pol 7

PONÈNCIES

La crisi andorrana segons els indicadors econòmics. 11
Maria Jesús Lluelles

L'agricultura i el monocultiu del tabac. 25
Albert Casal

Les perspectives de la ramaderia i les explotacions ramaderes. ... 29
Ricard Fiter

L'aprofitament piscícola a Andorra. L'experiència pilot d'Ordino... 33
Josep Maria Naudí

Els recursos naturals i l'economia andorrana. 37
Joan Manel Rodríguez

Les aplicacions de les aigües termals i la telegestió de les aigües potables. 43
Jordi Llovera

La formació administrativa davant les alternatives econòmiques... 47
Bruno Vincent

Tecnologies de la informació (TI), empresa i formació. 53
Ferran Virgós

Infermeria: perspectives professionals a Andorra 61
Rosa Maria Mandicó

La qualificació de recursos humans. La Fundació Crèdit Andorrà. 67
Cristià Trillas

L'acord CEE-Andorra. 71
Josep M Pla

La indústria del tabac i el seu futur econòmic 77
Higini Cierco

Els reptes del sector immobiliari a Andorra. 83
Amadeu Calvó

La futura Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra. 87
Joan Bringué

La perspectiva del sector hoteler. 93
Joan Armengol

El sector bancari a Andorra, passat, present i futur. 97
Josep Montañés

El nou marc jurídic post constitucional i l'economia. 105
Josep Casadevall

El pla estratègic. Motius, objectius i contingut. 109
Daniel Bastida

Cloenda, per Àngels Mach 115

ANNEX

Programa previst 117
Recull de premsa. 121

INTRODUCCIÓ

La Societat Andorrana de Ciències consolida, amb la present edició de la 6a diada, una col.laboració amb el món de l'empresa privada, concretament i en aquesta ocasió amb el Banc Agrícol i Comercial d'Andorra, al qual vol agrair el seu decidit suport a l'activitat editorial de la SAC, especialment en la commemoració del seu desè aniversari, desitjant alhora que aquesta relació es pugui estendre a altres publicacions presents o futures.

Com en la darrera publicació de la 5a diada els debats no s'han reproduït però es podran consultar, a través dels enregistraments efectuats en el seu dia, als arxius de so dels Arxius Nacionals als quals es confiaran les cintes gravades a finals de 1994 per permetre així una més fidedigna, efectiva i còmoda possibilitat de consulta.

Societat Andorrana de Ciències

ANDORRA I LA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Enguany, en el XXVè aniversari de la Universitat Catalana d'Estiu (U.C.E.), a Prada de Conflent (Catalunya Nord o Rosselló) es produïa la sisena diada andorrana a la UCE i es recordava igualment els sis anys de presència d'Andorra dins el Patronat de la Universitat Catalana d'Estiu, a través de la Societat Andorrana de Ciències.

Era l'any 1988 quan, a través dels contactes amb els bons amics Antoni López i Montanya i Joan Becat, la Societat Andorrana de Ciències decidí entrar activament a participar en la projecció de la realitat andorrana en el marc cultural més immediat al propi. Es tractava naturalment de l'àmbit dels països catalans, entesos com a domini geogràfic en el qual hi ha una mateixa llengua dominant i lligada a aquesta un fet cultural específic comú i diferenciat, el català.

Entrar en el que consideràvem la plataforma de debat intel.lectual català més oberta, participativa, plural i àmplia, amb l'interès de donar a conèixer millor Andorra i també de conèixer millor la resta dels països catalans.

Canalitzar i fer anar a Prada andorrans també ha estat una motivació, pel convenciment que tenim que cada edició de la UCE és una realitat a aprofitar per les capacitats d'enriquir-se mútuament que ofereix.

El segle XX ha estat caracteritzat a Andorra per la seva obertura al món, per la fi de la seva autarquia secular i el de la seva decidida voluntat de renovar-se i participar, modestament, però activament, en la construcció col.lectiva del futur de tota la humanitat. Amb obligada coherència era previsible la col.laboració d'Andorra amb la Universitat Catalana d'Estiu. La Societat Andorrana de Ciències n'ha constituït l'instrument.

Aquesta manifestació d'Andorra ha volgut,però, ser quelcom més que això, i s'ha volgut contribuir, des de l'inici, i, si encara era possible, a enriquir més la UCE, amb l'organització d'un acte que deixés clara la voluntat d'una participació activa i no només passiva o testimonial.

Els tres objectius inicials bàsics foren:

- Ser també presents al fòrum de la catalanitat que suposa la UCE.
- Donar a conèixer millor la realitat andorrana en l'àmbit dels països catalans.
-Aprofitar l'acte per aprofundir intel.lectualment temes d'actualitat i d'interès directe per Andorra.

Dels tres cal enguany ressaltar-ne un, precisament el primer. I aquest per deixar ben clara la pertinença i alhora que pertinença, l'adherència d'Andorra, lingüísticament i culturalment, a la catalanitat. Pertinença i adherència,però, no des del punt de vista de dependència sinó de part integrant de l'essència.

Aspectes, però, dels quals no se'n pot fer derivar, desprendre o deduir una pertinença o integració política o nacional. I justificadament, car les trajectòries nacionals han estat diverses des dels inicis per andorrans i catalans, com els gentilicis han posat de relleu, malgrat la mútua, tradicional i encertada consideració de germans.

Recordant breument les sis diades, els temes que s'han tractat han estat:

1988- ANDORRA, Estat, Institucions, Societat. (6 ponències).

1989- Els moviments migratoris a Andorra. (8 ponències).

1990- La identitat nacional. (14 ponències).

1991- El futur d'Andorra. (9 ponències).

1992-Tendències polítiques a Andorra. (15 ponències).

1993- Alternatives econòmiques per Andorra. (18 ponències).

En total han estat més de seixanta els ponents i més de tres-cents els assistents.

Celebrant els vint-i-cinc anys de la Universitat Catalana d'Estiu, desitjo poder assistir amb tots vosaltres, apreciats lectors, a la vint-i-cinquena diada andorrana a la UCE de l'any 2012.

Antoni POL i SOLÉ
Secretari de la SAC

LA CRISI ANDORRANA SEGONS ELS INDICADORS ECONÒMICS

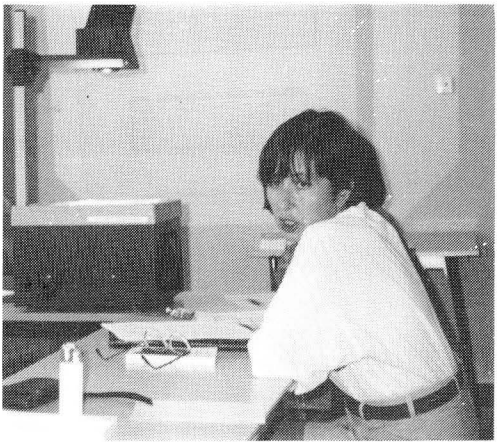

Maria Jesús Lluelles

Avui parlarem de l'actual crisi econòmica en tant que procés transformador de l'estructura econòmica andorrana.

No és la primera vegada que, en el context de la història moderna, l'economia andorrana experimenta una crisi. Fa una dècada, entre els anys 1981 i 1983, ja es va sofrir una recessió econòmica passatgera que va coincidir amb els aiguats de 1982 i va finalitzar per deixar pas a una dècada expansiva que es podria anomenar com la "Dècada Prodigiosa", en què Andorra ha vist créixer els seus indicadors econòmics de manera tan espectacular que ha ultrapassat les previsions dels més optimistes.

Possiblement l'associació amb una catàstrofe natural com els aiguats i l'esplendor econòmic que la va seguir, va fer que aquella primera crisi dels vuitanta passés més desapercebuda. El país es va abocar a la reconstrucció de les riuades, esllavissades i desfetes amb un esperit d'unió i superació. Progressivament es van refer els talussos, cases i carreteres i, quasi sense adonar-se, es va entrar en una època de creixement i optimisme que ràpidament va fer oblidar l'anterior crisi.

Resulta evident que una economia de serveis, especialment depenent de l'exterior com en el nostre cas, esdevé particularment sensible i, en bona mida, indefensa davant les circumstàncies econòmiques dels països que ens envolten i dels quals, econòmicament parlant, depenem. Sembla existir un paral.lelisme entre la conjuntura econòmica espanyola, i particularment la catalana, i la situació andorrana. Les variacions del creixement de l'economia catalana es reprodueixen a Andorra, algun temps després i en certa manera esmorteïdes.

Catalunya, com la resta de l'estat espanyol, ja intuïa la crisi del 1991 quan,

després de la guerra del Golf i la unificació alemanya, es preveien diferències clares entre els socis de la CE, en detriment dels països més pobres.

Les Olimpíades de Barcelona van pal.liar l'increment de les taxes d'atur i van compensar la tendència recessiva d'un sector turístic car i d'infrastuctura antiquada. D'altra banda, el PIB espanyol tan sols ha crescut un 1% l'any 1992, molt per sota de les previsions oficials, i ha experimentat un descents del 0,2% durant el quart trimestre del mateix any.

Com era de preveure, aquesta situació també va afectar l'economia andorrana i actualment el nostre país està immergit en un període recessiu que, pel fet de ser el segon procés en una dècada i de ser continuació d'una etapa pròspera, crea un especial recel entre la població.

Ben cert és que aquest procés es pot explicar com un fenomen natural, propi dels cicles expansius i recessius de tota economia, però resulta evident que la societat andorrana ha pres consciència amb certa por de la fragilitat del seu sistema econòmic i de la seva total dependència exterior. L'autor J.M. Bricall, en la seva obra "Estructures i Perspectives de l'Economia andorrana", ja advertia l'any 1975 sobre aquests aspectes. Malauradament, els consells o advertiments del tècnic no han tingut gaire ressò, pel que fa referència a la diversitat i l'autonomia econòmiques. Tant la societat com els òrgans polítics han optat pel comerç i el turisme, com a principals recursos econòmics, cercant una rendibilitat a curt terme amb escassa visió de futur.

Malgrat que l'existència de la crisi actual resulti indubtable, no es pot concretar el moment en què comença ni la magnitud que assoleix, especialment per no disposar de xifres oficials que permetin un estudi fiable. A hores d'ara, no existeix un IPC oficial calculat per Andorra.

Hi ha una por generalitzada de la possible pressió fiscal.

La fiscalitat, malgrat que sigui indirecta, fa acte de presència de manera progressiva. Darrerament s'ha fixat un 10% sobre la llum i el telèfon, s'han incrementat les taxes generals sobre la constitució de societats i els Comuns ho han fet sobre les transaccions patrimonials. La nova taxa sobre els bancs, que assoleix la xifra de 1.200 milions, pot repercutir sobre els crèdits atorgats al país. Tècnicament, en èpoques de recessió, sembla convenient disminuir la càrrega fiscal, de manera selectiva, amb l'objectiu de fonamentar la inversió.

Alguns comerços s'han vist en dificultats per repetir, durant 1992, les xifres de l'any 1991 i molts d'ells han facturat entre un 5% i un 10% menys, respecte a l'any anterior. Les empreses ben preparades estan repetint les xifres de l'any 1991. Si tenim en compte una inflació entre el 7 i el 8% sobre els preus de venda, la situació s'agreuja. A tall d'exemple, més de 20 empreses han declarat fallida o suspensió de pagaments l'any 1992 (Diari d'Andorra,10-1-1993).

El comerç depèn del sector bancari pel seu finançament. El sistema financer

es torna restrictiu a l'igual que els proveïdors; aquests factors col.laboren a l'estrangulació de l'activitat comercial. Existeixen alts tipus d'interès, en especial els referents als crèdits en pessetes: aquests tipus d'interès cars produeixen despeses financeres inflacionistes.

En l'opinió d'algun economista la inflació andorrana se situa de 2 a 3 punts per sobre de l'espanyola.

Hem agafat com a punt de partida d'aquest estudi, l'any 1986, moment en què la idea de la crisi econòmica no es plantejava feixugament a la nostra societat.

De cara a l'anàlisi, s'ha cregut interessant estudiar alguns indicadors indirectes, per analitzar el comportament econòmic dels darrers anys i poder establir amb certa fiabilitat l'inici de la crisi econòmica i el moment en què es consolida. Com ja sabeu, existeix una limitació de la informació estadística ja que no es disposa de totes les dades que es voldria. A més, els criteris de recollida manquen d'homogeneïtat.

1.- Afluència Turística

El turisme ha esdevingut el principal recurs econòmic del país, junt amb el comerç. Ambdues activitats, estretament lligades entre elles, resulten d'importància cabdal per l'economia andorrana.

La tendència del turisme que ens visita, segons el que es pot deduir del quadre adjunt, ha estat marcada per la pèrdua d'efectius. Els visitants procedents d'Espanya s'han vist reduir a menys de la meitat i, llevat de l'any 1989, el ritme decreixent es manté constant. Pel que fa als visitants francesos, les xifres globals del període s'incrementen per arribar a un màxim l'any 1990 i iniciar-se una davallada de quasi un 15% l'any 1991.

EVOLUCIÓ DE L'AFLUÈNCIA TURÍSTICA:VISITANTS

Anys	Entrada via França		Entrada via Espanya		Total Entrades	
1986	2.771.506	Base 100	7.670.788	Base 100	10.442.294	Base 100
1987	2.883.060	102,2 7.	617.385	99,3	10.500.445	100,5
1988	3.166.192	114,2	6.710.829	87,5	9.877.021	94,6
1989	3.737.479	134,9	8.197.686	106,9	11.935.165	114,3
1990	3.921.608	141,5	6.461.108	84,2	10.382.716	99,4
1991	3.344.457	120,7	3.707.205	48,3	7.051.662	67,5
1992	2.724.457	98,3	3.274.158	42,7	5.998.615	57,4

L'atractiu del sector comercial andorrà ha decaigut i s'han perdut més de quatre milions de visitants que tenien com a motivació principal la compra comercial.

L'augment de visitants procedents de França no serveix per compensar la reducció de la xifra dels procedents d'Espanya. Per tant, l'afluència total queda reduïda a quasi la meitat de la registrada l'any 1986. En qualsevol cas, el volum de visitants i la càrrega turística per unitat de superfície continuen essent molt importants.

En la disminució del turisme influeixen: la crisi del sector comercial andorrà, la pròpia crisi del sector turístic espanyol i la pèrdua de la imatge carismàtica d'Andorra.

Andorra, com a porta d'entrada d'Espanya, quedarà afectada pel procés del propi sector turístic espanyol. Existeix un paral.lelisme entre l'afluència global del turisme que es dirigeix a Espanya i els volums de visitants que procedents del nord s'adrecen a Espanya a través d'Andorra.

El sector turístic pròpiament dit i la demanda que genera, que va més enllà de la compra comercial, manté els seus nivells d'ocupació. De fet la clientela tendeix a efectuar uns nivells de despeses inferiors en compra comercial i les incrementa en temps de lleure.

En aquest sentit, Andorra queda afectada pels nous corrents turístics que es caracteritzen per un canvi en la demanda. La muntanya i les seves diferents modalitats juntament amb ofertes culturals són les motivacions principals que marquen el mercat turístic actual.

2.- Sector comercial

Quant a l'evolució dels sector comercial, que ha desencadenat la consolidació d'un sector turístic fort i, en bona mesura, se'l podria considerar com a gran motor de la demanda, ha arribat a un punt d'estagnació. En aquest procés no és aliè el fet de l'entrada d'Espanya al Mercat Comú que, juntament amb la recessió econòmica actual ha donat coma resultat un creixement nul de les activitats registrades i del grau d'ocupació laboral del sector. Cal assenyalar, també, que existeix una crisi estructural del propi sector. El comerç andorrà necessita una nova reorientació, que fins ara ha estat desencadenada per la pròpia demanda, sense planificació prèvia.

COMERÇ AL DETALL: EVOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS REGISTRADES

SECTORS	1986	1988	1991	1992	92/91 %	92/86 %
Alimentari	825	750	745	735	-1,4	-10,9
No alimentari	2.081	2.111	2.396	2.447	2,1	17,6
Automòbil	287	306	357	365	2,2	27,2
Total	3.193	3.167	3.498	3.547	1,4	11,1

Font: Departament de Comerç. El sector alimentari inclou els establiments de tabac.

Aquest quadre mostra la davallada soferta pel comerç alimentari en els darrers sis anys, conseqüència de l'entrada d'Espanya a la CE i de la competència del sud de França, especialment de les grans superfícies comercials de Perpinyà. També s'aprecia la disminució en el ritme de creixement dels altres sectors comercials, per l'any 1992.

En la crisi del sector comercial ha influït l'entrada d'Espanya a la CE, la crisi del turisme i la pròpia crisi estructural del sector comercial que manca d'una infrastuctura adient i de qualsevol tipus de planificació.

3.- Importacions

Entre 1981-1983 ja es produeix una davallada en el valor de les importacions provinents de la CE que, malgrat compensar-se en termes absoluts amb les importacions espanyoles, comportaven una disminució en valors constants.

Novament, els anys 1991 i 1992, disminueixen les importacions andorranes, tant en valor com en pes.

Segurament són aquestes les tres úniques ocasions de l'Andorra moderna en què decauen els valors de les seves importacions. Les xifres dels dos últims anys són un reflex de la crisi que travessa el país. L'any 1992 les importacions es situen en un nivell inferior al de l'any 1990, tant en pes com en valor calculat en pessetes corrents.

IMPORTACIONS I TAXES. PERíODE 1986-1991

Any	Valor (milers de PTA)	Quantitat (Kg)	IMI (milers de PTA)	100
1986	74.312.755	-	6.608.436	-
1987	86.490.316	-	7.952.068	120
1988	94.009.281	479.273.973	8.660.539	131
1989	105.206.727	538.177.178	9.504.796	144
1990	120.023.274	540.587.829	11.374.733	172
1991	119.674.941	536.230.889	12.176.000 *	184
1992	116.384.843	523.454.458	-	

Font: Estadístiques del Comerç Exterior.Conselleria de Finances
*L'IMI de l'any 1991 inclou la TEC.Valor provisional.

El valor de les taxes pagades a la importació de mercaderies s'incrementa, malgrat la disminució global de les importacions, donat que constitueixen el principal recurs econòmic, quasi l'únic, del qual es nodreix el pressupost. L'any 1986 el valor de les taxes representava el 8,9% del valor de les importacions, mentre que l'any 1991 assolia el 10,2%.

4.- Població Assalariada

LLOCS DE TREBALL PER SECTORS

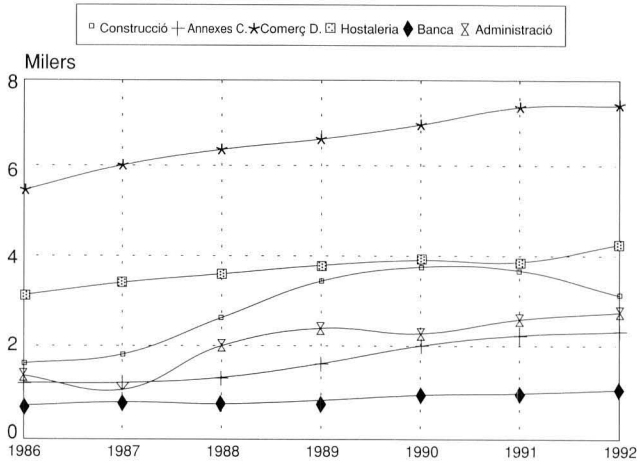

La població assalariada és una magnitud econòmica que ens permet avaluar de forma clara el comportament de l'economia andorrana i establir diferències per sectors econòmics.

La població assalariada creix a un bon ritme, segons el que es desprèn de les dades, fins a l'any 1991. La recessió econòmica, segons aquest indicador, s'apunta ja a finals de l'any 1991, per deixar sentir els seus efectes de manera evident l'any 1992. Aquest any, els ritmes d'increment que havien estat importants, presenten una tendència a l'estancament amb lleugera recessió durant el segon semestre.

Els sectors de la construcció, comerç al detall i serveis turístics són els principals responsables d'aquesta recessió. La construcció que, ja l'any 1991 havia experimentat un lleuger descens, perd un 11% dels seus efectius, quedant encara en valors molt superiors als de 1986.

La població assalariada del sector turístic (hostaleria i serveis turístics) l'any 1986 va representar el 18,2% del total, per passar al 16,4% el 1990 i al 16,3% el 1992. Els valors dels darrers anys s'han mantingut gràcies a l'increment experimentat per l'hostaleria l'any 1992, en contraposició al valor de l'any 1991.

Població Assalariada per Sectors: Llocs de Treball. Període 1986-1992

Sectors	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
S. turístics	468	570	689	753	773	775	742
Hostaleria	3.153	3.361	3.608	3.783	3.857	3.845	4.184
Com. detall	5.609	5.981	6.626	6.783	7.132	7.590	7.589
Construcció	1.686	1.765	2.669	3.275	3.659	3.619	3.191
Prof. lliberals	311	352	437	489	526	526	565
Administració	1.505	1.243	1.928	2.384	2.233	2.703	2.850
Banca	985	1.103	1.032	1.111	1.197	1.271	1.304
Altres	6.280	6.661	7.486	8.316	8.845	9.338	9.811
Total	19.997	21.036	24.475	26.894	28.222	29.667	30.236

Font:Caixa Andorrana de Seguretat Social.

La participació dels assalariats pel que es refereix al sector comercial també ha disminuït, quant a participacions en el total general, d'un 28,3% l'any 1986

passa a un 25,1% l'any 1992. La construcció, que duplica amb escreix els seus efectius durant els primes anys, inicia la davallada a partir del 1991, essent el sector que acusa les disminucions més importants dels dos últims anys.

Com podeu veure al quadre, les xifres d'assalariats de la banca presenten intervals de creixement discrets, però mantinguts. Aquesta evolució sembla reflectir la bona gestió que ha tingut el sector financer andorrà. Quant al sector comercial experimentarà la crisi amb un creixement 0 l'any 1992.

És cert que existeix una sensació generalitzada i angoixant de crisi, i les xifres d'assalariats són les que millor ho reflecteixen; però hem d'esperar el mes de gener de 1993 per establir la comparació amb el mateix mes de 1992 i comprovar que realment s'ha produit una disminució del número total de llocs de treball.

Segons dades de la CASS, els llocs de treball s'han reduït d'un 1,4% al febrer d'enguany respecte al mateix mes del 1992; la xifra anterior era de 30.811, mentre que al febrer del 1993 es redueix a 30.392 llocs. Els treballadors de nacionalitat portuguesa han perdut el 3% dels seus efectius, en el mateix període.

5.-Banca

RECURSOS ALIENS DE LA BANCA ANDORRANA

EVOLUCIÓ DEL PERÍODE 1986-1991

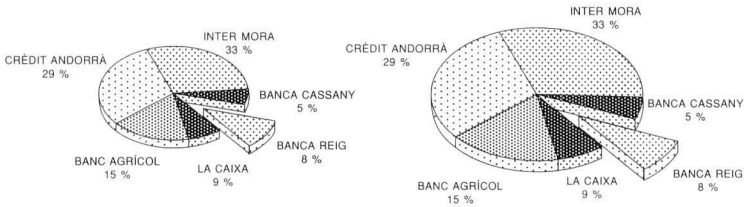

1986
380919 milions

1991
827384 milions

La banca representa, sense cap mena de dubtes, el sector més sanejat de l'espectre econòmic andorrà. En el període comprés entre 1986 i 1991, ha experimentat un increment del 117% dels recursos aliens que administra.

Les taxes de creixement dels recursos aliens de la banca, superiors al 15% l'any 1991, no guarden relació directa amb el creixement dels recursos interiors del país; en realitat, no tenen perquè guardar-la. El creixement de la banca no observa un paral.lelisme amb la resta dels sectors econòmics andorrans i, en tot cas, demostra la forta influència de l'estalvi estranger.

6.- Pressupost

LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST
PERÍODE 1986-1991

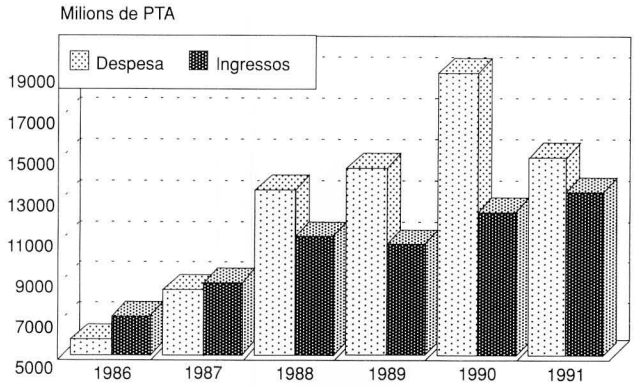

Despesa	6016	8493	13516	14565	19364	15050
Ingressos	7224	8858	11486	10666	12170	13192

A hores d'ara i contràriament al que havia esdevingut habitual, el sector públic es troba endeutat. Encara que no existeix concordança entre les xifres oficials del dèficit públic i les que faciliten algunes fons privades, sembla que aquest dèficit podria ser d'uns 15.000 milions de PTA.

El problema que té plantejat l'administració és de quina manera hi podrà fer front, compte tingut del fet que fins ara no s'ha finançat ni mitjançant emissions de deute públic ni utilitzant altres fórmules habituals en l'administració, sinó que ha corregut a l'endeutament bancari.

Del quadre es dedueix que l'existència de dèficit pressupostari és recent. Si

efectuem una comparació amb les liquidacions podrem observar com, a partir de l'any 1988, les despeses realitzades superen els ingressos obtinguts.

Resulta freqüent en els pressupostos de la sèrie que les despeses efectuades se situïn molt per sota dels valors aprovats, entre un 9,4% i un 30% menys. Pel que fa als ingressos reals, van ser superiors als pressupostos fins a l'any 1988, mentre que a partir de 1989 resulten inferiors als calculats.

PRESSUPOST (milions de PTA). PERÍODE 1988-1993

	PRESSUPOST			LIQUIDACIÓ	
Any	Despesa	Ingrés	Dèficit	Despesa	Ingrés
1986	8.198	6.655	1.543	6.016	7.224
1987	10.959	8.225	2.735	8.493	8.858
1988	16.199	10.200	5.999	13.516	11.486
1989	18.200	11.267	6.933	14.565	10.666
1990	21.368	12.470	8.897	19.364	12.170
1991	21.403	15.090	6.313	15.050	13.192
1992	20.495	17.423	3.073	-	-
1993	23.220	18.165	5.055	-	-

Font: Conselleria de Finances.

Les causes que podrien explicar el dèficit públic existent han estat desencadenades per la pròpia crisi econòmica i per la política nacional de despesa que ha finançat importants obres parroquials de dubtosa rendibilitat; els ingressos no augmenten perquè tampoc s'incrementen les importacions i no existeixen altres fonts de finançament públic. Malgrat que han pujat les taxes en concepte d'importació de mercaderies, els ingressos que se'n deriven no compensen la reducció de les importacions.

La tendència actual del pressupost és la contenció de la despesa, amb creixements moderats i fins i tot negatius durant el darrer trienni.

7.- L'Activitat Parroquial

L'evolució econòmica de les diferents parròquies, en els darrers anys, és ben diferent. Així ho demostra el quadre que recull els percentatges de

participació de cada parròquia en el total nacional, per sectors d'activitats.

Aquests indicadors, considerats com els més homogenis per fer una comparació parroquial, ens permeten veure la posició parroquial dins el valor global de l'any. De l'observació de les dades se'n desprèn una tendència progressiva a l'equilibri quant a activitats econòmiques, com són el comerç i l'hostaleria, i també quant a la distribució demogràfica; en general, les pàrroquies més grans redueixen les seves participacions en benefici de les més petites.

INDICADORS DE L'ACTIVITAT PARROQUIAL. ANYS 1986-1992

Parròquia	COMERÇ DETALL			HABITANTS			HABITACIONS		
	1986	1991	1992	1986	1991	1992	1986	1991	1992
Andorra	40,4	40,0	40,4	39,6	37,6	36,3	28,1	24,4	24,3
Escaldes	23,7	22,0	21,8	25,0	21,6	21,4	26,3	22,8	23,1
Encamp	16,6	18,0	17,6	12,3	14,7	15,7	20,1	20,5	19,0
St. Julià	11,9	11,4	11,3	11,8	11,7	11,7	8,6	7,3	7,4
La Massana	3,2	4,1	4,0	6,9	8,4	8,6	6,7	11,0	12,0
Canillo	3,2	3,2	3,5	2,4	3,2	3,6	6,6	9,5	9,5
Ordino	1,1	1,2	1,4	2,3	2,7	2,7	3,6	4,6	4,7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NACIONAL. ANYS 1986-1992

Total	3193	3498	3547	46976	54507	61600	9486	11557	11648
92/86	+9,9%			+23,7%			18,6%		

El comerç al detall s'incrementa en valors absoluts, amb només unes 50 activitats, però Escaldes-Engordany l'any 1992 perd participació, en comparació amb l'any 1986, a favor d'Encamp, la Massana, Canillo i Ordino. Tant Andorra la Vella com Sant Julià mantenen xifres similars.

La població resident ha crescut, en xifres absolutes, a totes les parròquies, però existeix una pèrdua de pes específic d'Andorra la Vella i Escaldes-Engordany. Encamp, la Massana i Canillo són les que veuen augmentar la seva participació l'any 1992, mentre que Sant Julià es manté.

L'hostaleria segueix el comportament dels dos indicadors anteriors, creixent en termes absoluts. El total d'habitacions pel 1992 és de 11.468 i pel 1991 va ser de 10.911. Totes les parròquies creixen llevat d'Encamp (passa de 2360 a 2213); per contra, Canillo és la que més creix (de 456 a 1110).

Aquesta tendència a l'equilibri parroquial és fruit d'una política d'harmonització interparroquial i de la pròpia saturació urbanística i demogràfica de les grans parròquies - Andorra la Vella i Escaldes-Engordany - que constitueixen un únic nucli urbà i han arribat a ocupar la major part del seu espai disponible.

COM A CONCLUSIONS

La primera impressió que es pot treure de les anàlisis efectuades és que el creixement econòmic de 1991 i 1992, no segueix el mateix ritme que l'experimentat en el quinquenni anterior, trobant-se fins i tot alguns indicadors per sota o disminuïts; aquest és el cas del turisme, el comerç, les importacions, la població assalariada i la construcció. D'altres, com la banca, experimenten creixements similars al període anterior.

Aquests paràmetres apunten cap a un increment del consum interior que en les darreres dècades ha estat sempre molt elevat. Sembla que la societat andorrana, amb una elevada renda per càpita, es troba immergida en un procés consumista que pot arribar a ultrapassar les possibilitats de la seva situació actual, però també contribueix a esmorteir els efectes de la crisi.

Els diferents sectors de l'economia pateixen en diferent grau el procés de crisi: els més potents i competitius no es veuen afectats per la recessió en el mateix grau que els més febles. La crisi afecta tant el sector públic com el privat.

Els intents de solució del sector públic han donat com a resultat la llei de transferències, que ha servit per cloure un procés de lluites entre l'administració local i la pública, malgrat que no ha resolt el problema de base.(7 contra1)

En el sector privat, la construcció i el comerç s'han endinsat en la crisi, encara que per motius ben diferents. Mentre que la construcció resulta especialment sensible a les dificultats econòmiques d'àmbit general, el comerç presenta una crisi conjuntural del sector, anterior a l'actual recessió econòmica.

Respecte al futur de la crisi, es perfila una doble hipòtesi: d'una banda, l'actual recessió s'acompanya de taxes d'inflació més baixes que la dels anys

vuitanta. En aquest aspecte, les expectatives de recuperació no semblen massa pessimistes, malgrat que no es pugui descartar la repetició de nous episodis recessius, de tipus cíclic.

D'altra banda, la crisi actual és estructural pel que fa als sectors comercial i turístic. S'ha produït una disminució de l'afluència, producte de l'entrada d'Espanya a la CE i de la competència que el sud de França exerceix sobre els compradors catalans. En aquest aspecte, el fenomen recessiu pot ser evolutiu i encara més marcat, fins a arribar a un equilibri de tots els indicadors econòmics que poden situar-se en nivells molt inferiors als de la passada dècada.

Maria Jesús Lluelles i Larrosa
Doctora en Geografia

L'AGRICULTURA I EL MONOCULTIU DEL TABAC

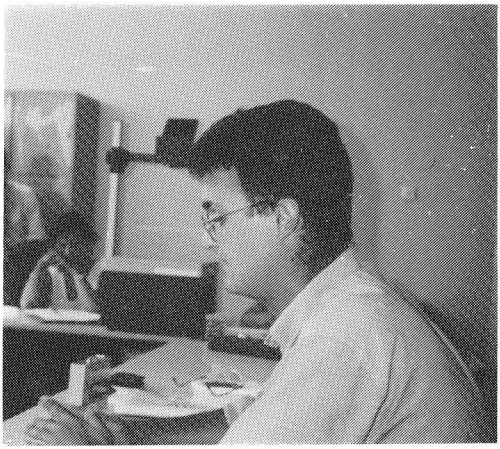

Albert Casal

El plantejament que he fet jo i del qual parlaré ara és la situació actual a Andorra del tema del tabac.

El tabac és el cultiu, el monocultiu que existeix al Principat. El 95% de l'activitat agrícola que es desenvolupa a Andorra, en qüestió de productes de cultiu és el tabac. Deixarem de banda, doncs, tot el que és producció ramadera i explotacions hortícola.

Ara us faré un petit repàs de la situació a la qual hem arribat amb això del tabac.

Fins l'any 1974 el cultiu del tabac estava en règim lliure. És a dir que cada pagès elaborava el seu producte i, una vegada arribat el moment de la venda, els diferents fabricants anaven casa per casa i compraven el producte que a ells els semblava que era adient per a la manufactura.

A l'any 1974 s'estableix un Conveni que canvia substancialment el panorama de l'agricultura andorrana pel que fa al tabac, ja que ara hi havia un contracte entre els colliters i els fabricants de tabac. El que fa aquest contracte és garantir la compra de tota la producció de tabac gràcies a unes clàusules segons les quals els pagesos tenen assegurada la venda de la collita de tabac que ells elaboren. D'altra banda els fabricants tenen dret a importar una quota de tabac - això s'ha negociat sempre entre fabricants i colliters - i aleshores, a partir d'aquesta quota (que en principi va començar amb 300.000 kilos de tabac perquè la indústria pogués començar a funcionar i es va ampliar amb la signatura d'un altre contracte) per cada 50.000 kilos que s'importessin de nou, els pagesos rebrien una prima d'un 7%.

Aquesta prima ha evolucionat en el temps i amb la signatura de nous

contractes s'ha anat modificant, però en principi això va portar una situació en què el pagès per primera vegada es trobava amb la garantia que la producció que feia estava comprada. Aleshores no es trobava com en altres ocasions en què molt producte es quedava a les cases i no es podia vendre.

Això va ser un fenomen molt important. A partir d'aquí hi ha la seguretat de vendre el producte i, d'altra banda, la instal.lació de fàbriques de manufactura de tabac ros fa que creixi a Andorra la indústria de manufactura del tabac. La dimensió econòmica que té actualment és molt important.

Tot això va fer que amb els anys la rendibilitat del cultiu del tabac agafés cada vegada més importància i que ens trobéssim que les famílies, per una tendència natural de cercar la rendibilitat, es dediquessin cada vegada més al cultiu del tabac i abandonessin d'altres activitats ja que, vistes les condicions geogràfiques i les condicions de les explotacions que tenim a Andorra, els era molt més rendible treballar el tabac.

En aquest moment ens trobem en una situació on el tabac és, diguem, l'únic cultiu que hi ha a les Valls. Aquest any, al juliol, es va signar un contracte que garanteix per 5 anys la compra d'aquest tabac, és a dir que la continuïtat de les explotacions està garantida.

L'única cosa que potser caldria remarcar de cara al futur del sector és que en principi els contractes signats fins ara entre colliters i fabricants establien que la compra de la producció de tabac era total per a tota la producció, és a dir que no hi havia cap limitació a la compra del pes que es produïa al Principat. Segons les dades que tinc, la situació, diguem-ne, de seguretat del pagès ha fet que cada cop més terrenys es dediquessin al cultiu i que la producció de l'any 1974 ençà fins a l'any 1991 s'hagi multiplicat en termes de pes per 3 vegades i en moltes parròquies per 4 vegades.Doncs ara hi ha una clàusula que estipula que la venda de la producció es farà amb una limitació de 150.000 kilos i que es farà pro rata en funció de la dimensió de les explotacions. Per a mi, aquest és un dels punts que condicionarà la viabilitat del producte.

Ara us parlaré un moment de les alternatives que jo veig al sector del tabac.

Andorra avui en dia es troba que, després d'uns anys de gran creixement econòmic, hem arribat a un moment on hi ha, si no una saturació, almenys una necessitat de reorientar-se cap a on ha d'anar el nostre país.

El sector agricola perd força i també es veu afectat per aquest problema. Ha estat un sector que s'ha vist empès per les condicions favorables que portaven el cultiu i la manufactura del tabac i avui arriba a un punt on aquest contracte amb la limitació de 150.000 kilos potser tornarà a portar les coses a un equilibri més normal.

Aleshores, fins a la data, les autoritats no han intervingut decisivament com a elements dinamitzadors o decisors per indicar cap a on s'ha d'orientar la

política agrícola en un país de muntanya on, comparat amb els països veïns, sabem que hi ha molts problemes de rendibilitat. És precisament aquí, ara que últimament semblaria que el Govern està decidint d'enfocar el país cap a un vessant turístic, que hi ha un paper molt important a jugar pels pagesos.

Al meu entendre, les alternatives al cicle del tabac s'haurien d'orientar cap a quatre punts en principi.

El primer punt per a mi seria el mercat andorrà. Avui Andorra és un mercat molt important tant per la gent que hi ha al país - perquè ja estem parlant de 60.000 o 65.000 persones residents fixes - com per la població flotant, que són treballadors de la Seu o dels entorns que fan una semi-residència al país i, després per tota la població turística,que és molta gent.

A Andorra no es produeix res - ni el més insignificant que podria ser un ou - que és una explotació que podria ser perfectament viable - o un conill. Aquí només es llancen una sèrie d'idees - que no estan demostrades ni quantificades. Potser una granja de conills o de pollastres tindria problemes de tipus climàtic.Però el principi seria crear els mecanismes - des de les associacions de pagesos, que avui en dia l'única associació que funciona és l'associació de colliters, i des del Govern - per trobar iniciatives de cara al mercat andorrà d'explotacions d'animals i d'explotacions hortícoles, de cultius forçats o a l'aire lliure.

D'altra banda hi ha el mercat exterior. Les condicions fiscals andorranes ho permetrien però s'hauria d'estudiar quin marge de viabilitat tindria una explotació industrial establerta al Principat amb la intenció de fer productes d'exportació. Actualment hi ha una experiència que està en marxa per la manufactura de productes de llet i crec que se'n parlarà aquí.

Hi ha uns cultius que ja funcionen en zones de condicions climàtiques semblants a les nostres. Llavors, hi ha uns models a copiar o a comparar a Suïssa o a Àustria, per exemple, que tenen unes zones de muntanya semblants a les nostres.

Cada vegada tenen més importància les activitats turístiques, el desenvolupament del sector del turisme verd o el turisme ecològic o el turisme a les granges. Aleshores els pagesos, com a tenedors d'un mitjà natural i de qualitat, tenen un producte a oferir. Aquesta fórmula ja funciona a Suïssa i al Tirol i és una part important dels ingressos. És a dir que no forma part de l'activitat principal però pot complementar les activitats que normalment desenvolupa el pagès.

L'últim punt és la protecció del medi ambient, de l'entorn natural. Per a mi no és pensable que hi hagués una Andorra de qualitat per la seva oferta turística si tota la naturalesa estigués abandonada o es degradés a poc a poc perquè falten animals, perquè es danyen les pastures naturalment i s'envaeixen

els boscos de broms o de galets o de bedolls, i després que els camps estiguessin en abandó. És que avui per avui el tabac és l'única activitat agrícola que garanteix que el medi ambient almenys estigui net. Fa també una altra cosa: fa que el pagès es quedi a la terra i que es quedi a les cases.Aleshores, tot el que és el seu entorn, poc o molt el té mantingut i intervingut i fa de garant contra incendis i qualsevol risc que pugui haver-hi d'un accident d'aquest tipus. Sobretot és preservador del medi natural. I aquí és on es lliga la política que es decideixi cap a on a d'anar Andorra amb el paper que ha de jugar el pagès.

Albert Casal i Duró
Enginyer agrònom i empresari agrícola

LES PERSPECTIVES DE LA RAMADERIA I LES EXPLOTACIONS RAMADERES

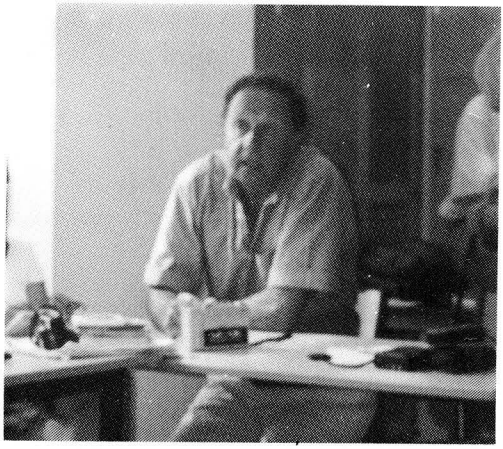

Ricard Fiter

Bé, em sembla que en qualsevol xerrada sobre la ramaderia s'ha de començar dient: "els que tenim la mala sort que ens agrada la ramaderia", sobretot al veure els balanços de final d'any.

Bé, això era fins ara. A mi em sembla que hi ha possibilitats que aquest mite que la ramaderia no és rendible, amb nous projectes, noves il.lusions i noves alegries, pot ser realment un sector que sigui rendible, rendible per a la pagesia.

Andorra de temps immemorial, ha tingut una llarga tradició ramadera, sobretot amb boví.

La vaca andorrana ha estat una vaca més aviat de carn, una vaca de capa grisa, que el benefici obtingut pel ramader ha estat el vedell. El vedell, una vegada ha pujat a les pastures d'estiu, esdevé, diguem-ne, muntanyenc al baixar. Això representa un guany per al pagès, més una subvenció del Govern andorrà, que actualment està a 60.000 PTA, que és un premi a la mare de cria. Això són els dos rendiments que el pagès té.

Hem de tenir la vaca a l'estable tota la tardor, l'hivern i la primavera. Llavors, des del 15 de juny fins a l'octubre pot estar a les pastures d'alta muntanya.

En els últims anys hi ha hagut un descens realment vertiginós i una mica preocupant de la cabana nacional de boví a Andorra. Actualment, en l'últim cens, queden unes 1029 mares de cria en tot el país. Unes 550 eugues. L'oví, les ovelles, són pràcticament ja inexistents.

Quines són les causes d'aquesta desaparició paulatina de la nostra cabana nacional? Nosaltres creiem que són dues causes principals: la primera pot ser l'existència a Andorra del cultiu del tabac, això és una regla de tres simple. Els guanys amb el cultiu del tabac són quantiosos, és un premi realment a l'esforç

del pagès, de l'agricultor. I la segona causa pot ser, també, l'emigració de la població jove que hi ha des de les parròquies amb tradició ramadera, les parròquies altes com serien Canillo, Encamp, La Massana, Ordino, als centres més poblats com poden ser Andorra la Vella i Escaldes, on l'obtenció de llocs de treball, ja sigui de funcionariat, ja sigui a nivell comercial o industrial, els aporta també uns guanys potser més fàcils d'obtenir, perquè la vida del pagès és dura, és complicada, i el jovent avui dia deixa la responsabilitat d'aquestes estabulacions als pares, als vells de la família.

Aquestes dues causes poden ser dos motius principals pels quals aquesta ramaderia hagi anat desapareixent.

Les conseqüències que pot aportar això poden ser realment que, al no haver-hi bestiar i al deixar de péixer en èpoques d'estiu, l'alta muntanya, com diu l'Albert, es converteix realment en un terreny on no s'hi pot passar. La vegetació a Andorra és molt abundant i aquests animals, ja sigui el vacum com les eugues fan una funció de neteja de la muntanya.

A nivell ja de propietat rústica, al desaparéixer els animals, els prats que hi ha plantat verd també deixarien pas al monocultiu del tabac, o bé, simplement, es deixaria de conrear els prats, es parcel.larien i es vendria patrimoni.

El que realment no pot continuar és de que el Govern andorrà sigui el responsable de mantenir aquest sector a base de subvencions en detriment, una mica, de l'erari públic, ajudant un sector. El tabac és un sector autònom, ja que és un tracte bilateral entre fabricants i colliters. El Govern intervé com a moderador en les llargues discussions per la formació dels Convenis, però en ramaderia és diferent, en ramaderia no es pot tampoc continuar creient que el Govern ha d'ajudar indefinidament a la supervivència d'aquest sector.

Arribats a aquest punt, quines alternatives hi pot haver per a la conservació d'aquesta cabana nacional?

Bé, a finals de l'any passat, va haver-hi unes famílies andorranes de diferents parròquies que van creure en un projecte comú, amb un lema que era "Vaques de llet a Andorra, per què no?".

A Andorra hi ha hagut una tradició lletera, vull dir, de forma manual, de forma rústica. S'ha exportat a La Seu la poca llet que s'havia arribat a produir, fins i tot cap als anys 50 s'havien fet unes petites lleteries a Andorra, que després es van tancar perquè el sector va començar ja a desaparéixer.

Prèvies consultes, tot això va ser a nivell privat. És a dir, al Govern se li va demanar que fes un seguiment, perquè a Andorra, com sabeu, la indústria privada és la que tira endavant les coses ja sigui per a bé o per a mal, però la iniciativa privada és la que sempre ha de tirar endavant.

Es van fer unes consultes a nivell d'interpretació del conveni Mercat Comú-Andorrà, signat al juliol del 1991, en el qual es permet l'exportació de productes

originaris andorrans o derivats, com pot ser la llet, a països comunitaris.

Després també, es va ja legalitzar el Consorci Andorrà de Ramaders, format per aquestes famílies que hem esmentat.

Seguidament es va iniciar una llarga i dificultosa negociació amb la cooperativa Cadí de La Seu, per veure si podria adquirir aquesta llet produïda a través del consorci.

També paral.lelament, es va fer una estabulació, és a dir, una granja de llet molt moderna, amb maquinària italiana, amb l'extractora de fems automàtica. Es poden munyir 16 vaques en 6 minuts. És a dir, la cambra de munyir és en forma d'espina de peix, 8 i 8 vaques. Finalment, es va construir també tota l'estabulació que hem dit. I aquest projecte s'ha posat en marxa. En aquests moments ha sorgit un petit problema, que ha sortit una norma comunitària mitjançant la qual tot producte fresc andorrà s'ha d'anar a desduanar a la zona franca de Barcelona. Són sorpreses d'aquestes que en el nostre país moltes vegades sorgeixen.

A través del Cap de Govern, personalment, s'està gestionant amb Madrid que es segueixi l'Ús i Costum i que es deixi desduanar a La Farga de Moles, a la duana de La Seu d'Urgell, ja no sols la llet fresca sinó un conill, un pollastre o els ous, que els pagesos andorrans venen al mercat de la Seu.

El tracte per a aquesta exportació de llet no és una exportació salvatge als països comunitaris, una exportació rabiosa no, perquè com hi ha la contingentació de productes làctics, això seria un problema.

Llavors, s'ha arribat a un acord de fer un perfeccionament actiu, fer un trànsit d'aquest producte fresc fins a La Seu i allà la Cooperativa Cadí ens elabora un formatge, per exemple, un formatge que creiem que ara a la tardor ja sortirà amb llet andorrana. És a dir, seria un producte andorrà fabricat o elaborat en trànsit a una població veïna, sols a 8 quilòmetres de les granges.

Nosaltres creiem que amb aquests projectes es pot animar una mica el ramader andorrà, perquè no acabin de desaparéixer els caps de bestiar que queden.

No creiem que sigui una alternativa al cultiu del tabac, crec que n'és un complement, perquè el cultiu del tabac creiem que s'ha de recolzar i ha de continuar, perquè per ara són els únics ingressos que tenen els pagesos.

Si el tabac desaparegués, al nostre entendre, els camps, com hem dit abans, estarien a l'erm o a mans d'immobiliàries i d'inversors estrangers.

Els pagesos són, potser, els jardiners del país, és un sector primari, és un sector que ha existit sempre i que tenim la confiança que continuï existint.

Aquesta petita aportació, aquesta iniciativa privada, pot ajudar que la ramaderia pugui continuar. Confiem que serà un èxit i, pel moment, s'està produint ja 1.500 litres de llet diària, que s'estan destruïnt, perquè no es poden

baixar. Sembla que en una reunió de fa un mes i mig, van fer un gol, als responsables d'agricultura del Govern andorrà, els representants de Madrid. No es devien donar compte de que és un greu inconvenient per al país, no sols per la producció de llet. No és que no es deixi baixar el producte fresc, sinó que s'ha de desduanar, com he dit abans, a Barcelona. Això vol dir que ningú s'anirà a Barcelona a desduanar cap producte fresc. Esperem que les negociacions vagin a bon termini i, fins i tot, tenim notícies que abans d'acabar el mes pot haver-hi ja alguna solució definitiva.

Bé, aquesta és una mica la meva xerrada d'avui, perquè el tema de la ramaderia no és un tema que potser hagi d'ocupar més espai i hem fet una oració a Sant Antoni, patró dels ramaders, perquè això pugui tirar endavant i puguem aviat menjar un formatge andorrà.

Ricard Fiter i Vilajoana
Advocat i empresari ramader

L'APROFITAMENT PISCÍCOLA A ANDORRA
L'experiència pilot d'Ordino

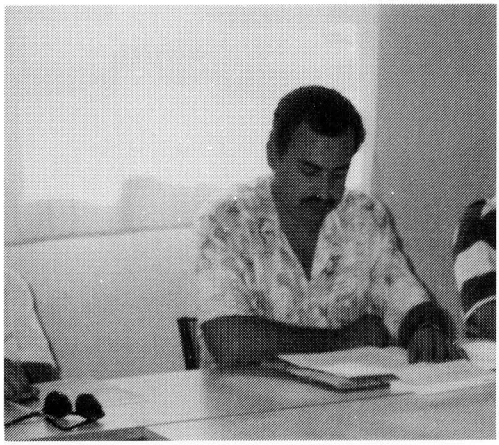

Josep Maria Naudí

Andorra compta amb més de 70 estanys escampats pel seu territori i nombrosos rius de muntanya. La majoria d'aquests són poblats per la truita fario, natural o introduïda. Aquest atractiu pel pescador és prou important, 3.162 llicències venudes el 1992.

El Departament d'Agricultura i Patrimoni Natural del Ministeri d'Agricultura, Comerç i Indústria ha endegat de 5 anys ençà un plà de gestió de la pesca que bàsicament es fonamenta en els punts següents:

* Estudi del potencial del medi aquàtic
* Construcció d'una piscicultura
* Racionalització de les repoblacions
* Promoció dels acotats

CONEIXEMENT DEL MEDI.

Uns estudis hidrobiològics han permès d'establir que les potencialitats de producció primària dels rius i estanys del Principat d'Andorra són, degut a la seva exposició i malgrat l'altitud, prou importants per acollir una població piscícola en cotes elevades.

En els rius, per pesca elèctrica, es fa un seguiment de certs trams a fi de conèixer la dinàmica de les poblacions piscícoles i la seva evolució. Els diferents paràmetres considerats són la densitat, la biomassa, el pes mitjà, així com el creixement en el cas de les poblacions naturals.

Les característiques i la densitat de la població de truites en els estanys de

muntanya es determinen amb filats. Juntament amb les dades morfomètriques, de físico-química i de producció es pot conèixer el potencial i la capacitat de l'estany.

Tots aquests coneixements són necessaris per una gestió raonada. Les actuacions són determinades pels paràmetres del medi i de la població piscícola, vistes les necessitats de la pesca.

D'anys enrera ençà es repoblen els rius i estanys amb 5 a 6 tones de truites, la majoria de mida legal. Aquesta quantitat de truita és importada de França o Espanya.

D'altra part, a la majoria dels rius és present una població de truites que es reprodueix naturalment. En els estanys del cercle dels Pessons, l'estany de la Bova i el Rodó, la reproducció d'aquestes truites és suficient per mantenir una població natural.

LA PISCICULTURA DE LES SALINES

Al 1990, es va posar en funcionament a Les Salines (Ordino) la primera fase de la piscicultura. Aquesta consisteix en la part interior: la fase d'incubació i eclosió dels ous de truita. Una part d'aquests ous, provinents de França, es disposen en llocs del riu que permetin la seva eclosió (300.000). Els demés es porten a eclosió dins la piscicultura (200.000 a 400.000), i es procedirà a l'alevinatge a l'estiu. A fi de millorar el rendiment de la primera fase, aquest any s'ha instal.lat un circuit tancat que permet el control dels paràmetres físico-químics i patològics.

Aquest any disposem de les instal.lacions exteriors, que ens permetran obtenir truites de tardor (5-7 cm) i repoblar amb truites de mida legal dins de 3-4 anys.

L'objectiu primer de la Piscicultura de les Salines és obtenir a partir de les poblacions autòctones del Principat una soca genètica utilitzable per les repoblacions.

LES REPOBLACIONS

Actualment existeix una demanda dels pescadors per una truita de "qualitat", d'aspecte agradable, de comportament salvatge i lluitadora.

Les repoblacions es poden efectuar a nivell de truites de tardor, a fi de disminuir la mortalitat per predació i optimitzar el temps d'estada del peix en el seu medi per obtenir una truita de qualitat, o amb truites de 18-20 cm per satisfer la pressió de pesca. El creixement observat a Les Salines no és molt ràpid, però és preferible per obtenir un peix de qualitat morfològica.

ELS ACOTATS

A fi de disminuir la pressió de pesca en els rius poblats per truites autòctones, i satisfer una demanda en peix de consum, s'han creat uns acotats periòdicament repoblats, de tiquet diari. En les dues últimes temporades s'ha

sobrepassat els 7.000 tiquets venuts.

Les repoblacions dels acotats és una de les fites a curt termini de la piscicultura de Les Salines (8 tones).

La demanda del pescador per una truita de qualitat, l'atractiu turístic que pot esdevenir la pesca, i un desig de disminuir el cost de les repoblacions han portat a terme la creació de la piscicultura de Les Salines.

Les fites fixades són la utilització d'una soca del país per les repoblacions, i obtenir les quantitats necessàries de truites pels acotats.

Les diferents accions piscícoles que és duran a terme es faran coneixent i respectant el medi aquàtic.

Josep Maria Naudí i Font
Ictiòleg
Tècnic del Govern

ELS RECURSOS NATURALS I L'ECONOMIA ANDORRANA

Joan Manel Rodríguez

La societat andorrana ha viscut d'una explotació racional dels recursos naturals del país fins a aquest segle.

L'activitat econòmica actual, però, ha canviat radicalment la situació.

Actualment els recursos naturals són únicament explotats en forma d'aprofitament hidroelèctric i d'aigua termal, essent el patrimoni paisatgístic l'única forma en què el medi natural afecta l'element més important de l'economia Andorrana: el turisme.

Aquest fet és sovint ignorat i la falta de regulació de l'activitat econòmica malmet inútilment un patrimoni molt fràgil.

La forma més fàcil i realista de gestionar el medi natural seria la creació d'un parc natural orientat a la preservació d'aquest i a la promoció del turisme verd que fins ara no troba cap iniciativa ben organitzada al nostre país.

1- IMPACTE SOBRE EL MEDI AMBIENT DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA:

La vida econòmica del Principat ha estat sempre lligada a l'explotació dels seus recursos naturals: les seves muntanyes, els seus boscos, les seves aigües... han permés a la societat andorrana desenvolupar una activitat agrícola i ramadera així com una indústria bàsica, similar a altres indrets del Pirineu. A partir del desenvolupament dels anys seixanta, la situació ha canviat dràsticament, essent el turisme i el comerç les principals fonts d'ingressos del Principat.

Això ha comportat que Andorra hagi passat en un curt espai de temps d'unes activitats tradicionals a una explotació descontrolada del seu entorn a

favor de la indústria del turisme.

Quasi totes les valls d'Andorra han estat explotades per la urbanització, i en molts casos aquesta ocupació s'ha endinsat molt més enllà de les zones limítrofes de la urbanització dels pobles. Aquesta dispersió ha afectat rius, rierols, llocs de passeig, camins i pastures, que han quedat - si més no - anul.lats per la fisonomia urbana.

D'aquesta forma, l'acusat increment de la població ha fet transformar dràsticament no únicament els fons de les valls, cosa d'altra banda comprensible en tota expansió humana, sinó també les vessants de muntanyes allunyades dels pobles, deixant ferides obertes en el paisatge andorrà.

Si a això afegim la concentració d'edificis del centre urbà - pensem en el nou centre hospitalari o en el centre termolúdic sense ni un metre quadrat d'espai verd -, veurem que cada cop estem més a prop de l'ambient d'una ciutat. La influència de l'urbanisme sobre el medi ambient andorrà ha estat negativa quant a l'ocupació de les zones rurals i cada vegada més claustrofòbica en els nuclis urbans.

Un altre problema afegit és la forma en què es realitzen les excavacions necessàries per l'edificació. El traslladar milers de tones de terreny des del punt d'extracció fins a abocadors, molt sovint situats a la capçalera de les valls, s'ha transformat en una activitat usual en les nostres valls. Les repercussions sobre el medi ambient són evidents i negatives. Com a única solució possible caldria plantejar una gestió global - paraula sempre utòpica - dels productes d'excavació i promoure llur utilització en obres properes.

Cal afegir a la imatge negativa que donen aquests abocadors, l'impacte sobre el paisatge muntanyenc que resulta dels abocadors de cendres provinents del forn incinerador de residus sòlids urbans. Aquests abocadors de cendres i de residus sòlids en general, endemés, estan emplaçats en uns indrets improvisats que no reuneixen les característiques d'impermeabilitat i tractament de lixiviats obligatòries en aquest tipus d'instal.lació. Això fa que, a la negativa visió que provoquen, s'afegeixi la contaminació que generen de manera tant irregular com incontrolable.

Si bé l'urbanisme afecta el terreny format fonamentalment per pastures desforestades des de fa anys, les infrastructures necessàries per l'esport de l'esquí han afectat zones de muntanya que fins fa 25 anys es trobaven en un estat natural molt acceptable.

Aquest fet, negatiu en si mateix pel medi ambient, ha d'ésser contemplat amb una obligatòria indulgència si avaluem la importància del turisme d'hivern per l'economia andorrana.

Tanmateix l'impacte sobre el medi ambient de les obres realitzades a les pistes d'esquí ha estat excessiu i en ocasions innecessari. Aquest hauria estat

inferior amb els mitjans adequats i una adequada planificació. La realitat és que en la seva major part l'alteració del relleu natural de les pistes construïdes suposa una erosió permanent de difícil control.

La situació actual de les pistes i les perspectives de futur del mercat, fan improbable la implantació de noves pistes. A més, els treballs necessaris per la millora de les instal.lacions existents són molt importants per adaptar la qualitat de les mateixes al turisme que pretenem que ens visiti.

Fins fa relativament poc, l'oferta turística andorrana ha estat basada en el comerç i en la neu. Cada vegada més es tendeix a presentar la imatge pirinenca del Principat, és a dir, tot el que comporta el definir un país establert geogràficament entre muntanyes (els seus paisatges, la muntanya, la natura etc...)

Amb una oferta turística només basada en el comerç i uns quants caps de setmana d'esquí, no es pot modificar el nivell del turisme. El problema és que la imatge d'Andorra està mal concebuda per la contradicció existent entre el missatge publicitari i la realitat existent.

La situació pirinenca d'Andorra és favorable que els seus recursos naturals siguin l'atracció dels visitants que arriben al Principat. Tanmateix la situació actual està plena de contradiccions. Per exemple al fullet turístic de la conselleria de Turisme i Esports titulat "muntanyes de sol" apareixen fotografies de paisatges més o menys idíl.lics amb prats i flors en què s'ha evitat pacientment la visió de carreteres o abocadors. Fins aquí gens d'anormal. Però el sorprenent és que en una fotografia a doble pàgina apareix un model publicitari amb una grandalla a la boca que evidentment han tallat prèviament. Com es pot demanar després un comportament respectuós del medi natural si la propaganda turística va dirigida al típic turisme ciutadà de 4 x 4, costellada i discoteca?

El sistema que es ve practicant és el d'extreure'n el màxim aprofitament. S'han viscut èpoques que l'explotació del medi natural ha estat abusiva i descontrolada. Clares mostres de l'impacte negatiu les tenim a Claror, Prat Primer i Camp Ramonet.

A la quantitat de roderes que erosionen i que han deixat per la muntanya els jeeps particulars, (el pic de Casamanya n'és un exemple) sense que les administracions hagin fet res per evitar-ho, hem d'afegir l'agressió constant (acústica, contaminant i erosiva) de les motos, que amb tota la permissivitat dels comuns s'endinsen per la muntanya fent d'Andorra un trist "paradís" sense comparació amb la resta del Pirineu.

Andorra no és, ni molt menys, el paradís de tranquil.litat i paisatge que algunes vegades es vol presentar, però és evident que per la seva situació dins el Pirineu té un potencial pel turisme verd de primer ordre que encara no ha

estat explotat.

Aquesta falta d'iniciativa creiem que és deguda a un desconeixement de les possibilitats reals del medi natural andorrà que fins a la data ha quedat relegat a una explotació cinegètica abusiva o a una activitat excursionista més esportiva que respectuosa amb la natura.

El principat ha d'assolir la responsabilitat d'un canvi a favor de la valoració del seu Patrimoni Natural. Andorra no pot viure d'esquena al seu recurs natural més valuós: el paisatge i la natura.

2 - POSSIBILITAT D'UN PARC NATURAL A ANDORRA:

Les premisses sobre les quals es defineix la proposta d'integració del medi natural dins l'oferta turística global del país estan basades en els punts següents :

- una inversió moderada
- sense problemes legals d'expropiacions de terrenys privats ni interferències amb d'altres projectes ja existents
- reflex d'una realitat existent a les Valls, sense necessitat de construir ni d'adaptar un medi natural que ja per si mateix és suficientment valuós.

Al nostre País és factible la declaració d'una àrea protegida aïllada de la resta del territori però no per deixar-la a part sense intervenció humana, sinó integrada en el desenvolupament econòmic del país, incorporada en un mode de vida en el qual la conservació de la natura és primordial i en la qual treballarien persones dedicades a la promoció turística, a la divulgació i docència dels valors ecològics, al control i vigilància de la zona en col.laboració amb els actuals usuaris de la muntanya: ramaders i eventuals agricultors que res perdrien al canvi, més aviat tot al contrari.

Aquesta orientació d'àrea protegida es basa en l'experiència acumulada en la gestió dels clàssics parcs nacionals que cada vegada veuen més increment en l'afluència de turistes que busquen en aquests llocs el que no es troba en el 99% del territori: ecosistemes preservats, paisatges naturals no contaminats i una infrastructura lúdica i divulgativa adequada.

- La creació d'aquesta àrea protegida tindria a més conseqüències significatives per Andorra:

* La imatge de paradís turístic pirinenc quedaria validada per una iniciativa concreta. (detall que avui en dia manca de forma evident)

* S'obriria una col.laboració entre àrees protegides d'altres països amb

programes d'investigació comuns i es facilitaria la celebració de congressos sobre ecologia i medi ambient i activitats divulgatives internacionals molt en línia amb la imatge que es promou actualment d'Andorra com a centre de congressos.

* La influència sobre l'economia andorrana seria evident

- d'una part allarga l'estada del turisme de pas que pot dedicar diversos dies a visitar l'àrea.
- obre el pas a un nou tipus de turisme - el verd - en alça constant i que fins ara - i no sense raó - sent un cert rebuig de cara a Andorra.
- permet intercanvis a nivell d'escoles amb estatges de divulgació científica i ecològica.
- es converteix en un centre estival d'atracció turística que permet el llançament de noves campanyes publicitàries amb una base sòlida. Les repercussions a nivell del sector hostaler i el comerç són excel.lents.

* Finalment i bàsicament, permetria salvaguardar una part de la fauna i de la flora d'Andorra per les generacions futures, la qual cosa constitueix, no ho oblidem, la finalitat bàsica d'aquestes iniciatives. D'aquesta manera permet donar forma a les influències ecologistes molt sovint ben intencionades però mancades de bases concretes.

On queda el nostre País dins el seu entorn? Cap dels vedats de reserva existents a Andorra té el caràcter de zona protegida acceptada a nivell internacional. El caràcter de provisionalitat, la reduïda superfície (el més gran és el d'Enclar que està situat directament sobre el nucli urbà d'Andorra la Vella, no essent precisament la situació ideal per una reserva) i els criteris de gestió sense cap possibilitat de promoció turística ens permeten considerar-los simplement com les primeres passes en la bona direcció.

Fins i tot Liechtenstein, Malta o Albània gestionen zones protegides per preservar llur patrimoni natural. Andorra no pot quedar al marge de les iniciatives de valoració del recurs natural mes escàs i per tant preat en tota Europa: la natura en si mateixa.

Joan Manel Rodríguez de Peleato
Enginyer de camins, canals i ports
Membre de ADN

LES APLICACIONS DE LES AIGÜES TERMALS I LA TELEGESTIÓ DE LES AIGÜES POTABLES

Jordi Llovera

La present exposició es dividirà en dues parts. D'una banda les explicacions de les aigües termals, i de l'altra l'optimització del control de les xarxes d'aigua (termal o potable) a través de la telegestió.

APLICACIONS DE LES AIGÜES TERMALS

Dins la vocació turística d'Andorra cal desenvolupar tots els recursos disponibles en aquest sentit. Un d'ells, oblidat durant varies dècades i que últimament s'hi està treballant, són les aplicacions de les aigües termals.

1.- ANTECEDENTS DE LA POBLACIÓ D'ESCALDES

Les fonts termals d'Escaldes són conegudes des de l'antiguitat i sempre han donat motiu d'expectació i conversa pel seu aprofitament.

Ja el nom de la població indica l'existència d'aigües termals, i la seva situació antiga, abans del gran desenvolupament urbanístic, a l'obaga d'una vall en un país on el clima és prou rigorós a l'hivern, reflecteix el fet que s'aprofitava tant per la calefacció com per la petita indústria artesana de tractament de pells i llana que existí fins a principis de segle. En aquella època es construïren les cases al damunt mateix de les fonts i als seus voltants.

Després foren els monjos de Montserrat, instal.lats a l'Hostal Valira, que tingueren la iniciativa d'aprofitar l'aigua termal, a partir de l'anomenat "Pou del Frares" situat a la riba dreta del riu Madriu, iniciativa que aturà el mateix Quart abans que l'aigua arribés a l'Hostal, per aprofitar-se-la ell mateix.

A principis dels anys 50, el Quart realitzà una xarxa que distribuïa l'aigua termal als edificis que existien, i que la utilitzaven com a aigua calenta i com a calefacció.

Degut als materials utilitzats a l'època, aquesta xarxa que encara funciona en algun tram, ho fa d'una forma molt defectuosa.

2.- ESTUDIS REALITZATS

S'han fet molts estudis tècnics tant a Escaldes com a altres indrets d'Andorra per trobar i aprofitar les aigües termals.

A Escaldes, degut a la seva alta temperatura (70 graus C), pot tenir aplicacions energètiques, com pot ser calefacció o producció d'aigua calenta, i aplicacions més turístiques com pot ser un centre termal d'esplai.

3.- AIGUA TERMAL A ANDORRA LA VELLA

A Andorra la Vella, se'n va trobar en un pou a 140 metres de fondària després d'intensos estudis en una zona on mai s'havia parlat de la seva existència.

Aquesta aigua, també amb característiques sulfuroses com la d'Escaldes, brolla a 25 graus C amb un cabal de 2.500 litres / hora de forma artesiana.

L'aplicació de l'aigua és l'escalfament de la piscina olímpica dels Serradells i de la nova piscina exterior.

En aquests moments per posar en marxa aquesta instal.lació únicament falta equipar el pou amb la bomba. La resta de la instal.lació és feta.

4.-APLICACIONS DE L'AIGUA TERMAL

Les aplicacions de l'aigua termal es poden dividir en dues grans branques. D'una banda les que aprofiten la temperatura de l'aigua, i de l'altra les que aprofiten les característiques terapèutiques.

Entre els aprofitaments energètics podem destacar:

- calefacció urbana
- escalfament de piscines públiques
- escalfament d'aigua calenta sanitària
- desgel de carrers i voravies a l'hivern
- diverses aplicacions industrials
- escalfament d'hivernacles de cultiu

Entre els aprofitaments terapèutics hi ha els purament lúdics i els mèdics.

No entrarem en els mèdics ja que correspon als metges parlar-ne, però sí que insistiré en les aplicacions lúdiques.

5.- CENTRES TERMALS D'ESPLAI

Normalment tenim una imatge dels centres termals de lloc on les persones de la tercera edat van a "prendre les aigües" o a fer cures de rehabilitació. Aquesta era l'aplicació tradicional d'aquests centres a Espanya i a França.

A França han persistit fins als nostres dies perquè una bona part de les cures són reemborsades per la Seguretat Social. A Espanya no han tingut tanta sort i molts d'aquests establiments que estaven oberts fins a principis de segle es troben ja tancats.

Aquesta imatge està quedant obsoleta amb les noves tendències dels centres termals d'esplai, que són centres on gent de totes les edats va a fer uns banys d'aigües a diferents temperatures, banys de vapor o saunes, normalment després d'haver fet esport o simplement després de la feina.

A Alemanya, pionera d'aquesta filosofia de centre i amb una llarga tradició termal, les edats mitjanes de la gent que hi van són entre els 25 i els 45 anys, tot i que també es poden trobar persones més grans i algunes de més joves.

Si el concepte tradicional de centre termal estava normalment associat a un hotel i a una estada més o menys llarga del termalista, amb el nou concepte l'usuari és únicament "termalista" per una estona, que pot oscil.lar entre una i tres hores, comprant el corresponent tiquet a la entrada, com si anés a la piscina.

Això té un èxit molt important en zones pròximes a pistes d'esquí i altres zones esportives i ha de ser una oferta nova i atractiva pel turista que ens visita.

6.- TELEGESTIÓ DE LES XARXES D'AIGUA

Per poder realitzar instal.lacions termals cal normalment construir la xarxa d'aportació d'aigua des de la sorgida fins al centre. Aquesta xarxa, a l'igual que les xarxes d'aigua potable convencionals, cal controlar-la cada vegada amb més precisió per millorar el servei i sobretot per evitar que s'arribi a tallar l'aigua.

Això que normalment l'usuari de l'aigua termal o de l'aigua potable a casa seva no hi pensa, li dóna més importància al moment que obre l'aixeta i l'aigua no raja.

És per aquest motiu que cada vegada més la tecnologia electrònica

s'introdueix en aquests processos i s'utilitza per controlar el funcionament de les xarxes d'aigua.

Els elements típics que s'arriben a controlar, són:

- funcionament de les bombes
- nivell de dipòsits
- control de posició de vàlvules
- controls de cabals, de temperatures, etc

Tots aquests elements es situen físicament al costat dels elements que controlen i donen les alarmes corresponents. Serviria de poca cosa si algú hagués d'estar al costat per veure quan sona l'alarma, i per això s'uneixen per via telefònica amb l'ordinador central. Cal tenir en compte que habitualment les bombes, els dipòsits i els altres elements es poden trobar allunyats a centenars o inclús milers de metres.

Aquest ordinador, a més d'avisar de les alarmes, serveix per controlar en un moment donat com està el nivell d'un dipòsit o si una bomba funciona correctament, i emmagatzema aquestes dades per poder-les tractar posteriorment i treure'n importants conclusions.

Aquest sistema s'anomena telegestió i pot arribar a ser tant complex com es vulgui, fins al punt de realitzar les lectures dels comptadors particulars de les cases a través del mateix ordinador, estalviant diners en personal i evitant els errors de lectura que de vegades es produeixen.

Jordi Llovera i Massana
Enginyer industrial

LA FORMACIÓ PROFESSIONAL ADMINISTRATIVA DAVANT LES ALTERNATIVES ECONÒMIQUES

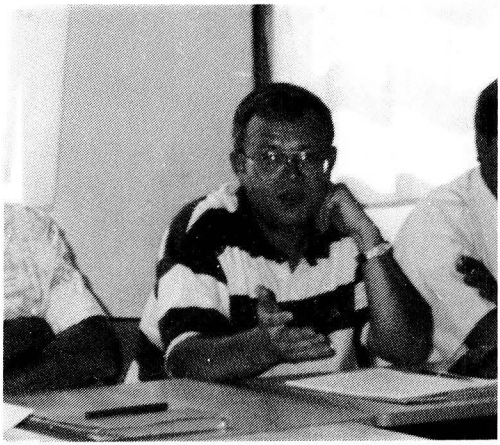

Bruno Vincent

En primer lloc potser caldria canviar el títol d'aquesta xerrada, o almenys afegir-li un subtítol que podria ser "Pot la Formació Professional administrativa ACTUAL integrar-se dins unes noves alternatives econòmiques a Andorra?"

Per respondre a aquesta pregunta, és necessari explicar una mica com funciona l'FP, en la qual s'integra la branca Administratiu - Secretariat que s'imparteix al Col.legi Janer on sóc professor. També cal recordar que es tracta d'un col.legi en el qual el programa de Formació Professional depèn d'Espanya, i que és l'únic centre en el qual s'imparteixen classes d'Administratiu i Secretariat en català exclusivament, tot i que es tracten de programes pensats per a Espanya i/o Catalunya, no sempre integrats a la realitat andorrana.

Veiem ara breument com s'integra l'FP dins el sistema educatiu espanyol actual.

En acabar l'Educació General Bàsica, és a dir el 8è curs d'EGB, els alumnes tenen dues opcions. La primera, que té una durada de 4 anys, comprèn els tres cursos del BUP (Batxillerat Unificat i Polivalent) més un any de COU (és a dir el Curs d'Orientació Universitària). Es tracta de l'opció que segueixen els alumnes amb una voluntat més o menys clara de fer una carrera universitària, els propis alumnes en diuen "l'opció d'aquells que volen estudiar per estudiar".

La segona possibilitat que es proposa a un alumne que surti de 8è d'EGB és la que ens interessa aquí, és a dir la Formació Professional. Actualment té una durada de 5 anys que es divideixen en dos cicles, el primer de dos anys i el segon de tres. En contrapunt del que dèiem quan parlàvem de BUP i COU direm que l'FP és més aviat l'opció d'aquells que diuen que volen estudiar per treballar. És una veritat a mitges si tenim en compte que l'FP permet també

accedir a la universitat.

Vostès poden pensar doncs "Bé, quina diferència hi ha doncs entre BUP i FP, a part que el primer dura 4 anys i el segon 5 si tots dos permeten d'anar a la Universitat"?

Podríem respondre que la diferència essencial es troba, en un inici en el fet que BUP imparteix uns estudis més aviat teòrics, mentre que a FP haurien hagut de ser més pràctics. La veritat, però, és que la diferència no es troba tant en el concepte que es té de l'un i de l'altre.

Quan, per exemple, interroguem els alumnes o els pares al moment de la matrícula a Formació Professional sobre els motius que els han dut a escollir aquest tipus d'estudis, la gamma de respostes és extraordinàriament variada. En un gairebé diria jo 75% van des de "El meu fill ve a fer FP perquè no el veig capacitat per cursar tota una carrera", passant per la resposta "Vinc a fer FP perquè el tutor del curs passat em va dir que era més fàcil", fins a "He pensat matricular el meu fill a FP perquè com que encara no té la edat per treballar. Doncs en comptes d'estar al carrer que vingui aquí que no li farà cap mal", sense oblidar tampoc aquells altres que confonen l'escola amb un centre de rehabilitació. Aquestes respostes no deixen de ser un reflex prou fidel del que es pensa, és a dir d'aquest concepte que es té de la Formació Professional (i no explícitament de la branca administrativa sinó més aviat de tota la Formació Professional en general). Aquesta manera de pensar es troba a Espanya i es pot dir que ha creuat fronteres i que també la trobem a Andorra ja sigui entre alguns ensenyants que potser no ho confessen, però que potencien els "enviaments" d'alumnes als quals es "regalen" els aprovats a condició que l'alumne vagi a FP - la qual cosa no deixa de ser una facilitat i la manera d'estalviar-se un problema de fracàs escolar -, i també entre alguns empresaris que no veuen en aquest tipus d'estudi res d'atractiu.

L'FP es transforma aleshores en el que es creu que és "una sortida per a aquells que no serveixen, una sortida per als fracassats, una via d'aparcament per esperar de tenir els 16 anys reglamentaris per poder accedir al món laboral". Tot i ser exagerada, aquesta lectura (ho veurem quan analitzarem l'estructura de l'FP i els continguts) repercuteix malgrat tot negativament en la manera de pensar dels empresaris quan es tracta del reclutament de nou personal.

Veiem ara, ràpidament, els continguts que podem trobar a l'FP, dins la branca administrativa i de secretariat que són de fet les úniques que s'imparteixen al Col.legi Janer.

Abans deia que l'FP té la fama de ser una mena de "carrera" per a aquelles persones que no volen estudiar, i molt sovint ens arriben alumnes que han estat orientats (fins i tot m'atreviria a afegir "mal orientats") amb l'excusa aquella de

"com el nen (o la nena) no serveix per estudiar, que faci FP", contràriament a allò la gent pensa són llargs i difícils.

Llargs ja que l'FP s'estructura en dos cicles:

El primer que, com deia abans, té una durada de 2 anys i permet obtenir un títol anomenat de "Tècnic auxiliar". Aquest nivell és ara per ara l'únic que s'imparteix a Andorra. Si els alumnes que aproven aquest primer cicle volen seguir el segon cicle, que dura 3 anys i que és sancionat amb un diploma de "Tècnic especialista", han d'anar fora d'Andorra, ja sigui a la Seu d'Urgell, a Solsona o a qualsevol altra capital catalana o espanyola.

Això representa un doble problema: en primer lloc problema financer per als pares (malgrat que molts d'aquests alumnes s'acullen al sistema de beques del Govern Andorrà) i també problema familiar ja que molts pares s'estimen més guardar els seus fills a casa, o simplement no veuen d'un bon ull que el fill hagi de marxar de casa quan tot just té 15 anys. De qualsevol manera aquesta "obligació" de desplaçar-se per cursar el segon grau és un enrenou prou important que justifica que un cert percentatge d'alumnes abandonin els estudis a la fi del primer cicle tenint només un primer grau, diploma que no deixa de ser una simple iniciació al món laboral. Es tracta de nois i noies amb 15 o 16 anys que accedeixen immediatament al món del treball, tot i que no es tracta d'una mà d'obra massa recercada donat el nivell més aviat poc especialitzat. El segon problema per a aquells que vagin a estudiar fora - i cal dir que són cada vegada més nombrosos - és el d'una total catalanització o espanyolització dels programes, és a dir una formació professional molt allunyada de la realitat i sobretot de les necessitats andorranes.

També es tracta d'estudis difícils ja que efectivament aquesta branca d'Administratiu-Secretariat comporta ni més ni menys de 15 assignatures. És a dir que ens trobem amb una primera mena d'aberració. D'una banda s'orienten cap a la Formació Professional uns alumnes que poden conèixer dificultats a seguir un ritme normal d'escolaritat a EGB (sigui pels motius que sigui, mandra, dificultats, manca d'interès, etc...) i d'altra banda aquests mateixos alumnes es troben sotmesos a una càrrega lectiva tant gran que fa que molts abandonen abans d'assolir fins i tot el primer grau.

Aquesta anàlisi de l'actual FP no seria completa si no féssim menció també dels programes. Com he dit abans, el centre al qual pertanyo segueix programes d'FP propis de Catalunya i Espanya. Això representa una doble problemàtica. D'una banda, com he dit més amunt, la majoria de les vegades aquests programes no tenen gaire a veure amb Andorra. És veritat que els educadors intenten fer esforços per d'adaptar la programació a l'entorn de l'alumne. Així alguna assignatura com ara el Català es troba potenciada, ja que el català és idioma oficial a Andorra. En història també s'ha adaptat dins el

context del programa que és d'història general, una anàlisi de la Història Andorrana així com un ensenyament de la part institucional i ara constitucional del Principat. Hi ha, però, assignatures com ara Dret que analitza el dret espanyol sense fer cap esment del dret andorrà.

L'altre problema prové en part del fet que Catalunya i Espanya es troben a l'espera de la reforma de l'ensenyament. Aquesta reforma està destinada a trasbalsar totalment i completa l'actual estructura escolar. L'Educació General Bàsica s'allargarà de dos anys i l'actual formació professional passarà a ser d'una durada de tres anys amb el nom de Mòduls Professionals (esperem que a més del nom canviin també els continguts i les estructures, cosa que personalment - però com dirien els francesos "ça n'engage que moi" - dubto). El fet és que, esperant aquesta reforma, els programes no han estat "tocats" des de fa ben bé 10 anys. Bé, s'han retocat una mica amb "pegats", modificant alguns llibres, intentant petites innovacions, modernitzant alguns continguts però la veritat és que moltes assignatures han quedat obsoletes. És veritat també, i cal dir-ho, que existeix un intent per part dels professors d'adaptar-se a aquesta modernització. A casa nostra, per exemple, s'ha potenciat la part informàtica. És clar que això ha estat factible molt gràcies al programa de "La informàtica a l'escola" endegat per la Conselleria d'Educació, avui Ministeri. Però tot i així existeix una distància entre el que s'ensenya a classe i la realitat amb què es trobarà l'alumne quan es trobi a la seva primera feina.

És a dir que si volem que l'FP jugui un paper davant les noves alternatives econòmiques que puguin sorgir a Andorra, seria necessari, des d'ara, crear un lligam entre escola i feina, entre ensenyament teòric i realitat del món laboral. Només caldria, per exemple, establir una col.laboració entre escola i empreses. Crec que la normalització de l'estatus de l'FP, i conseqüentment la possibilitat que jugui un paper en el futur, s'assoliria quan s'obtingués una normalització en els estudis, és a dir una mica com a Alemanya on l'FP és reconeguda i on les empreses acullen alumnes procedents d'FP per fer estades durant el curs escolar. Es tracta d'estades que estan integrades en els estudis com una assignatura més, amb horaris de feina que són horaris de classe, i a les quals participen tots els alumnes. Estades durant les quals se'ls dóna feina de debò (no es tracta d'anar a buscar el café o el diari del "jefe"), una feina que els permet descobrir les realitats del món al qual hauran d'accedir un cop finalitzats els seus estudis. Aquestes estades són notades pels responsables de la feina, i la nota s'integra, com una més, a les altres notes acadèmiques del curs. Cal dir també que el sistema sembla funcionar ja que, segons unes recents estadístiques, de cada 100 habitants entre 25 i 64 anys 61 tenen estudis de FP. A Andorra aquesta col.laboració ara per ara no existeix i es limita molt sovint a treballs d'estiu que s'obtenen més aviat pel sistema dels "enchufes" o de les

coneixences.

Després d'aquesta visió de la situació actual, podem tornar-nos a demanar "Pot la Formació Professional administrativa actual integrar-se dins unes noves alternatives econòmiques a Andorra?". Crec, sincerament, que en el seu estat actual no. Em sembla que la Formació Professional, i no vull parlar aquí només de la branca administrativa i de secretariat, necessita en primer lloc un canvi de mentalitat per part de tothom - pares, empresaris, i fins i tot alguns educadors - per tal d'entendre la utilitat de l'FP i ajudar a corregir-ne les llacunes. També és veritat que la mentalitat no es canvia així com així. Però si volem que la Formació Professional jugui un paper en el futur i que sigui com es diu en el Pla Estratègic un lloc per "formar quadres i personal en tots els sectors oferint formació especialitzada en les branques importants com el comerç, la banca o el medi ambient", aleshores s'ha de dotar aquest sector de l'ensenyament de mitjans que el dignifiquin, el modernitzin, i l'adaptin molt més a la realitat andorrana. Això en part és el que pensa bona part dels protagonistes d'aquesta branca de l'ensenyament: els professors a qui sempre es reconeix la seva categoria professional, els pares que no sempre estan satisfets d'haver de reconèixer que els seus fills estan a FP i fins i tot els alumnes que s'han d'enfrontar a temaris maquiavèl.lics per sentir-se dir després que són els fracassats del sistema educatiu.

"Podrà la Formació Professional administrativa integrar-se dins unes noves alternatives econòmiques a Andorra?". Cal ser optimista i dir que sí sempre que es reconeixin els mèrits d'aquest tipus d'ensenyament. Fa poc parlava amb una ex-alumna meva que treballa en una entitat bancària. Quan li vaig explicar el tema de la xerrada em va contestar:

- "Una bona manera de potenciar els estudis d'FP, que siguin de primer o de segon grau, seria que les empreses (grans o petites), quan necessiten algú per a un càrrec, no l'anessin a buscar sistemàticament només entre universitaris (andorrans val, però estrangers per què?). Caldria donar als estudiants que surten de la branca d'FP la possibilitat d'accedir a llocs de treball més responsables i importants que no se'ls donen ara i ajudar-los, durant els estudis i un cop a la feina, a progressar dins l'empresa". Crec que és cert, s'ha d'arribar a una interacció entre escola i empresa. Si no, com deia fa poc la revista "entre estudiantes" "L'FP continuarà sent la Ventafocs, la germana pobre i l'ovella negra del sistema educatiu", i amb aquests qualificatius veig difícil una integració a qualsevol pla de futur.

Fa poc llegia al Diari d'Andorra un article sobre la proposició de llei relativa a la creació de la Cambra de Comerç, Indústria i Servei d'Andorra. Sense cap mena de dubte tindríem aquí una eina per integrar l'FP a les noves alternatives econòmiques d'Andorra. Aquesta Cambra de Comerç, formada en part per

representants de tots i cada un dels sectors econòmics del Principat, i conseqüentment coneixedors de les necessitats vertaderes d'aquests sectors, és qui podria, com a Alemanya o com ho fa la Cambra de Comerç de Tolosa del Llenguadoc, ajudar a estructurar els programes de l'FP (i no necessàriament de la sola branca administrativa i de secretariat), podria així mateix establir les relacions entre empreses i escoles de les quals parlava abans, en resum podria fer una FP més adaptada a les necessitats reals del País. Aleshores sí que podríem parlar de la participació d'aquesta formació professional a les noves alternatives del País.

Bruno Vincent
Professor al col.legi Janer

TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ (TI), EMPRESA I FORMACIÓ: el perquè, el què i el com de l'Escola d'Informàtica d'Andorra

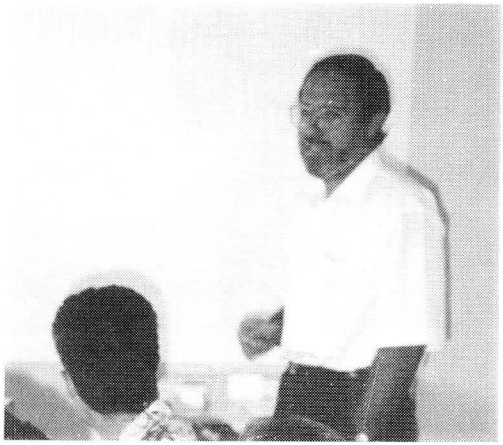

Ferran Virgós

El perquè

En la situació actual, l'economia es caracteritza per la seva globalització (internacionalització) i la maduració dels mercats (saturació i diversificació). En aquestes condicions es produeix una forta competència.

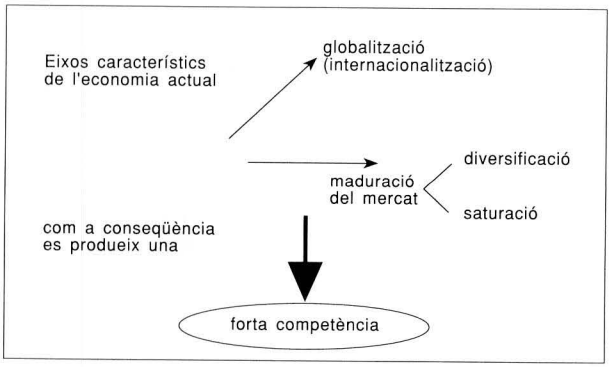

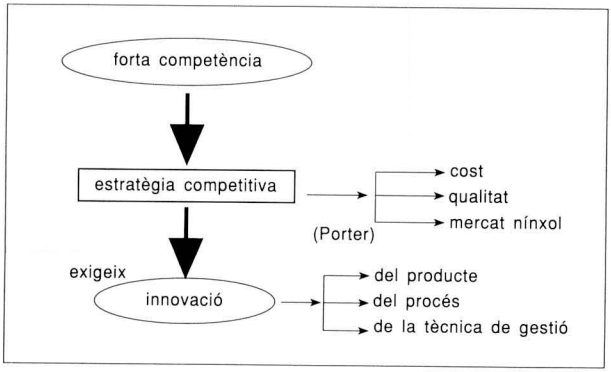

Com a conseqüència, les empreses no poden prescindir de cap element que pugui ajudar-les a millorar la seva estratègia competitiva. Aquesta ha de basar-se en una innovació del producte, del procés o de la tècnica de gestió.

En aquesta línia, és impensable renunciar a les possibilitats de les TI per assolir una posició de privilegi en el mercat.

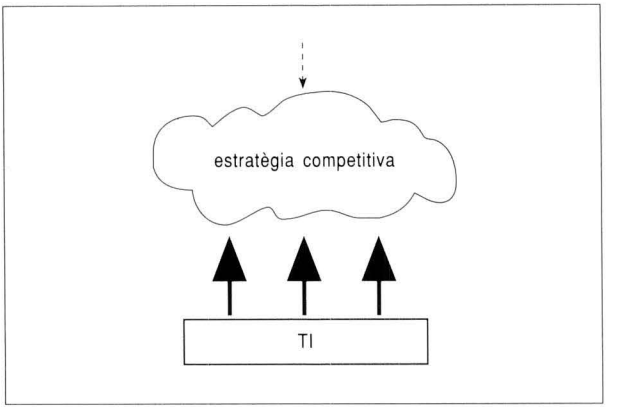

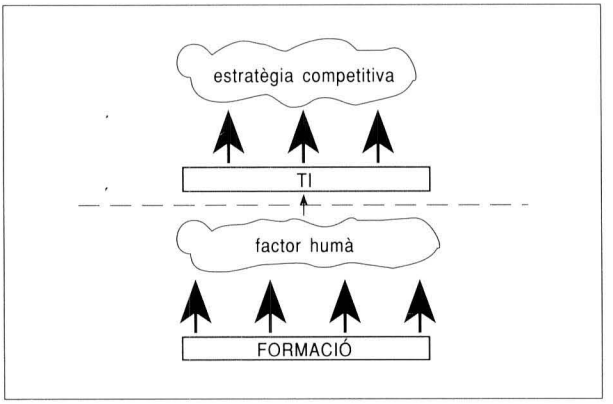

De fet, darrera de tot aquest plantejament hi ha sempre, com a element fonamental, el factor humà. I en el fons, subjacent, la necessitat de formació.

Apareix el triangle TI - empresa - formació com un model d'anàlisi interessant. Algunes de les relacions ens resulten especialment rellevants.

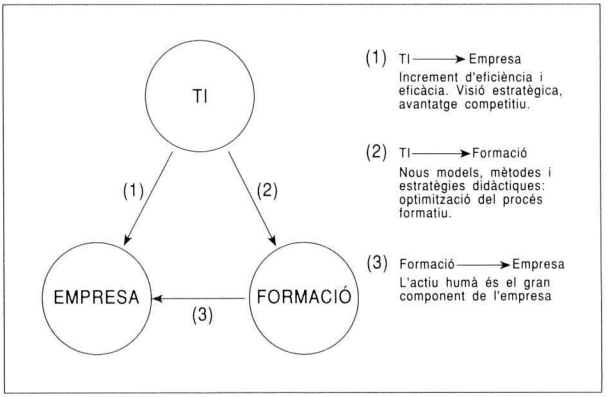

El què

Si a tot el que hem dit anteriorment afegim que, com és obvi, el futur d'un país està lligat a la competitivitat de la seva indústria i que la formació (en ella mateixa) es pot considerar com un servei exterior més, especialment en el cas d'Andorra (vegeu la ponència relativa al Pla Estratègic), es justifica que ja l'any 1987 el Govern d'Andorra, mitjançant la Conselleria d'Educació i Cultura, encarregués al CNIA (Centre Nacional d'Informàtica d'Andorra) l'elaboració d'un avantprojecte per impulsar la formació en l'àrea de les TI.

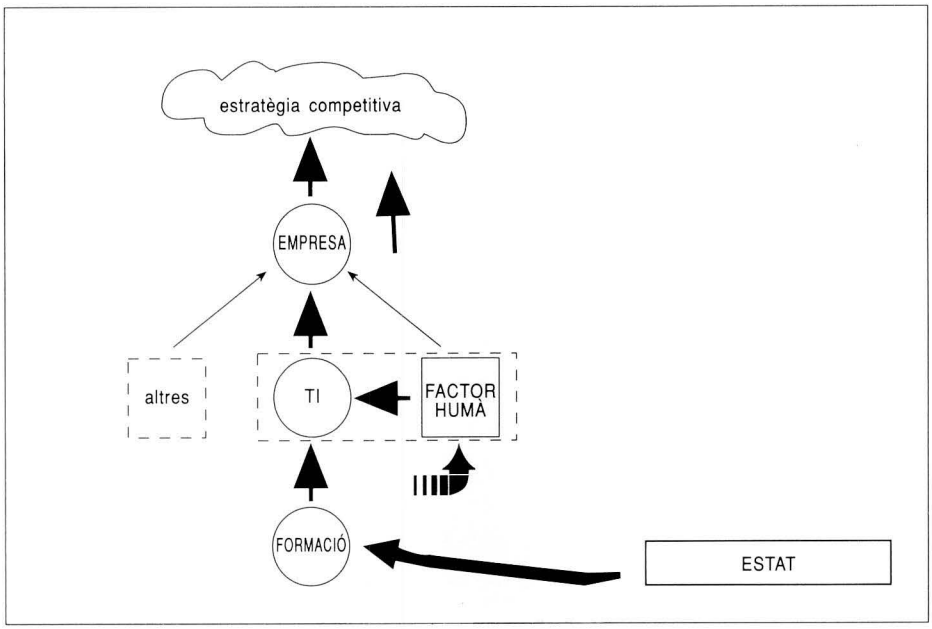

De fet, l'objectiu de partida era:

- oferir als joves estudiants la possibilitat de continuar al país els seus estudis.

En forma complementària, es pretenia, també:

- ajudar a la competitivitat de la indústria, formant tècnics amb una bona qualificació.
- potenciar el sector serveis, considerant la formació com un servei més.

El desenvolupament d'aquest projecte ha portat fins a la situació actual de l'Escola d'Informàtica d'Andorra.

El com

No és gens fàcil crear de cop un centre de formació en TI, i més, en una societat de reduïdes dimensions. I no ens referim únicament al necessari esforç econòmic, sinó que, fonamentalment, estem pensant en el vessant humà (demanda real d'alumnes i disponibilitat / formació del professorat - bon nivell i estabilitat -).

Per això, l'Escola, des d'un principi, adoptà les tàctiques següents:

a) Implantació progressiva

b) Sistema mixt en l'origen i / o la dedicació del professorat

c) Impulsar la permeabilitat de les àrees de coneixement (col.laboració i treball en equip) per afavorir una condició polivalent del professorat, a part de la d'especialista.

a) Així, inicialment, es proposà el cicle DPA (Diploma Professional Avançat) de dos anys de durada, accessible des de tercer de BUP / Première i situat al mateix nivell (d'edat) que FP-II / 2 i FP-II / 3. Aquest cicle es completava amb un cicle inferior CPB (Certificat professional bàsic) que es preveia com a terminal i / o podia fer de pont per continuar els estudis. L'esquema d'aquest Pla:

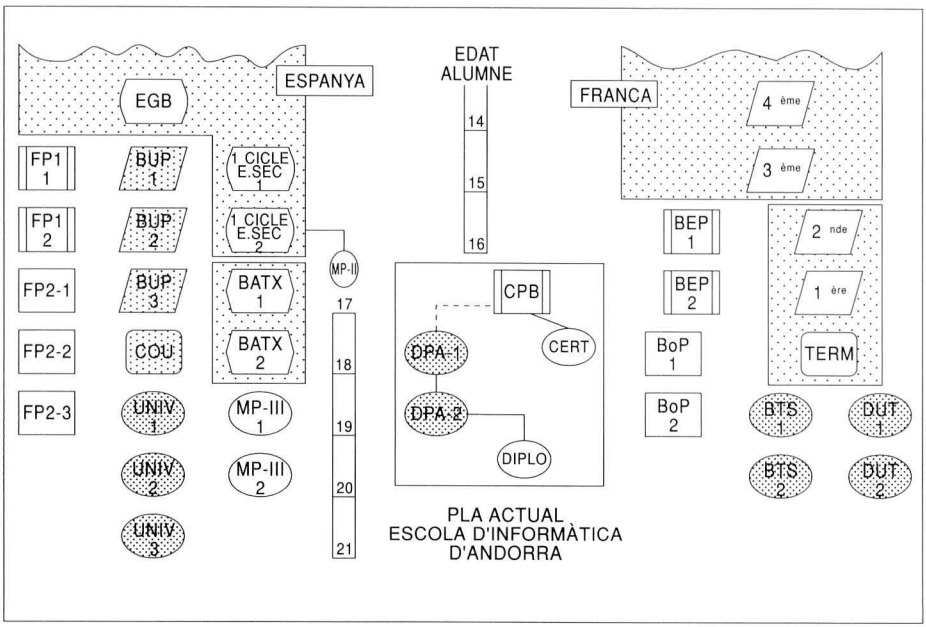

b) Hem combinat el professorat a temps complet (assignatures de base, major polivalència) amb professors associats per assignatures molt especialitzades o bé per aquelles altres en què cal conèixer molt bé la realitat industrial. Aquest marc s'ha completat amb l'assessoria de professors extraordinaris a temps parcial, que aportin l'experiència d'altres universitats.

c) Hem impulsat la divisió del treball entre els professors de totes les àrees i la realització de seminaris.

El futur immediat

Després d'aquesta experiència, que hem de valorar com a molt profitosa, l'Escola afronta una reorganització per al curs 93/94. El nou plantejament inclou la implantació del diploma universitari i la impulsió paral.lela d'un mòdul professional inferior, possiblement integrable en un futur batxillerat tècnic de l'Escola Andorrana.

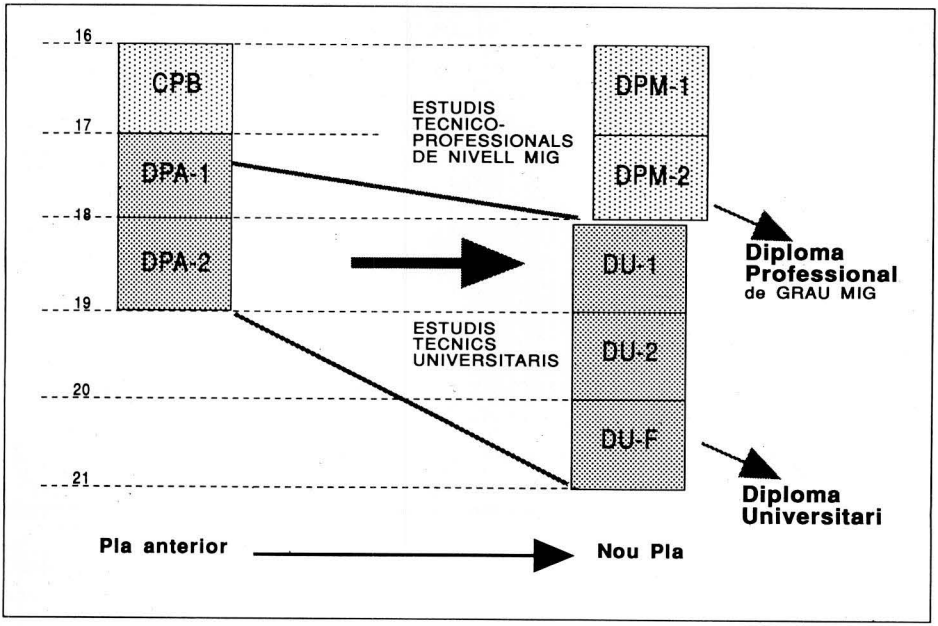

El nou marc

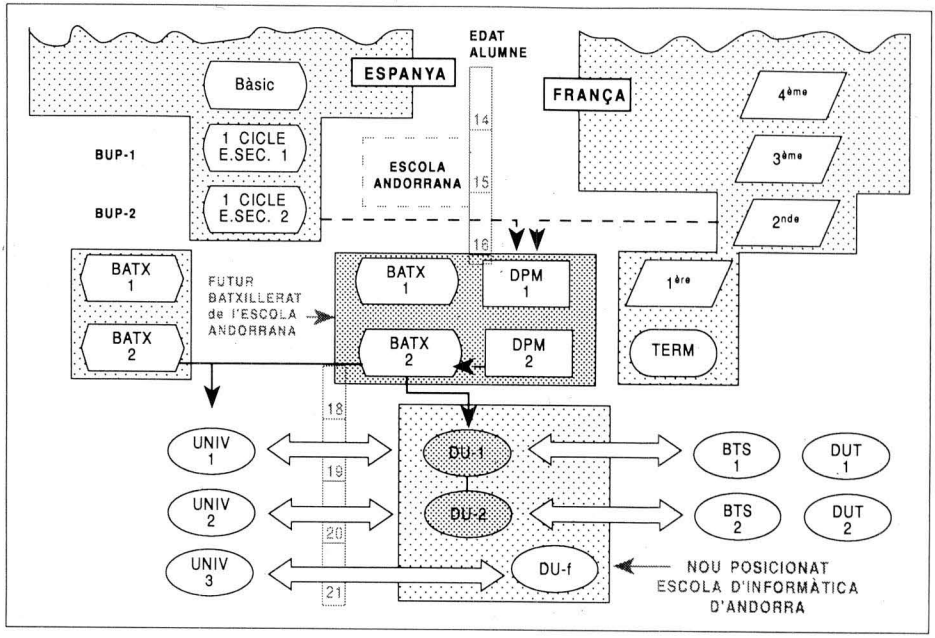
EDAT ALUMNE
ESPANYA
FRANÇA
Bàsic
1 CICLE E.SEC. 1
1 CICLE E.SEC. 2
BUP-1
BUP-2
ESCOLA ANDORRANA
14
15
16
4ème
3ème
2nde
1ère
TERM
BATX 1
BATX 2
FUTUR BATXILLERAT de l'ESCOLA ANDORRANA
BATX 1
BATX 2
DPM 1
DPM 2
18
19
20
21
UNIV 1
UNIV 2
UNIV 3
DU-1
DU-2
DU-f
BTS 1
BTS 2
DUT 1
DUT 2
NOU POSICIONAT ESCOLA D'INFORMÀTICA D'ANDORRA

El perfil de DU és del d'analista/cap de projecte/responsable TI. L'enfocament del Pla d'estudis pretén recollir els criteris següents:

- bon nivell teòric
- contacte amb la realitat industrial (del país)
- equilibri teòrico-pràctic
- optimització de recursos
- flexibilitat (obert individualment i adaptable)

Per al seu desenvolupament ens hem basat en:

- l'experiència de l'Escola
- la normativa d'altres països i les propostes d'altres universitats
- les recomanacions d'organismes professionals internacionals (ACM, IFIP,...)
- les consultes directes

El darrer esborrany del Pla d'estudis:

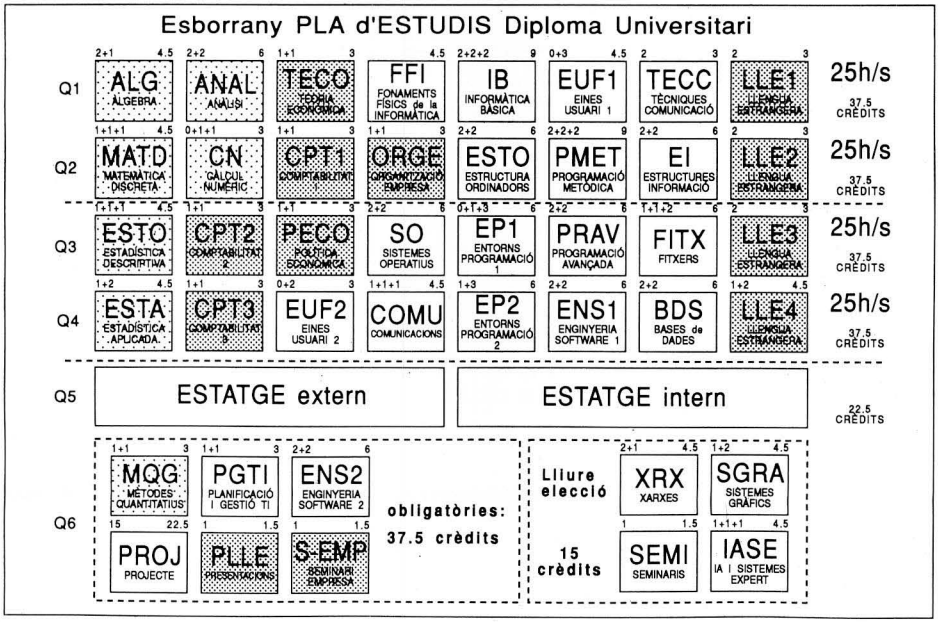

Planificació a mig termini

A partir de setembre de 1993, l'Escola haurà d'evolucionar en dues etapes:
- una primera de consolidació
- una segona de generalització i projecció exterior

Podem dir que en aquestes etapes hi haurà dos eixos:
- un d'extensió
- un d'articulació

		CONSOLIDACIÓ	GENERALITZACIÓ	PROJECCIÓ EXTERIOR
extensió	alumnes	X		X
	professors	X		interc.
	especialitats		X	X
	altres estudis TI		X	?
articulació	empresa	X	X	X
	altres universitats	X	X	X

En tot moment hi haurà un seguiment per verificar el nivell en què s'estàn assolint els objectius estratègics marcats.

Ferran Virgós i Bel
Professor a l'escola d'informàtica

INFERMERIA: PERSPECTIVES PROFESSIONALS A ANDORRA

Rosa Maria Mandicó

És difícil identificar i descriure els orígens precisos de la infermeria ja que no es coneix pràcticament res de l'activitat de les infermeres a la prehistòria. Tot el que s'ha escrit d'aquesta època està basat en descobriments arqueològics i antropològics. De totes maneres, les primeres cròniques ens han proporcionat informació sobre les societats primitives i l'home civilitzat i s'han descobert algunes proves que recolzen la premissa de la supervivència de la raça humana, fet que va molt lligat al desenvolupament de la infermeria.

En l'època prehistòrica es fa difícil diferenciar la infermeria de la medicina ja que estan íntimament lligades.

De la infermeria s'ha dit que és la més antiga de les arts i la més jove de les professions.

Al començament, i durant molt temps es va tenir la idea que la infermeria només podia ser desenvolupada per dones, i es considerava que tota dona era una infermera nada. Per això també es diu de la infermeria que és el mirall en què es reflecteix la situació de la dona a través del temps.

Amb el pas del temps es va veure que per practicar la infermeria no hi ha prou amb amor i dedicació, i que es necessita a més a més habilitat, destresa manual, experiència i coneixements.

Durant tota l'època del cristianisme, l'església és la responsable de tenir cura dels malalts, i com a tal ocupa un lloc privilegiat en la societat. Pels cristians era un deure anar a visitar les persones malaltes, existia la figura dels diagues i diaconesses que portaven els malalts a casa seva i allà tenien cura d'ells: no era necessari tenir cap tipus de formació, només es demanava fe, devoció, amor i obediència al cristianisme, hospitalitat i servei.

Més tard, aquest paper va ser assolit pels hospitals, on era necessari comptar amb un personal amb dedicació completa. Aquest personal eren sobretot vídues, verges i membres eclesiàstics.

Al segle VI, voluntaris i voluntàries es varen unir als religiosos amb la finalitat de tenir cura dels malalts, desvalguts i dèbils, i molt aviat aquesta obra de caritat, que havia estat una obligació cristiana, es va convertir en una vocació.

La infermeria, doncs, existeix pràcticament des que existeix l'home, però com a professió la infermeria moderna comença a mitjans del segle XIX gràcies a Florence Nightingale, la qual al 1860 va fundar a Londres la primera escola d'infermeria.

Florence Nightingale diu: " La infermeria és un art i, si es pretén que sigui un art, requereix una dedicació tan exclusiva, una preparació tan dura com el treball d'un pintor o d'un escultor. Però com pot comparar-se la tela morta o el marbre fred amb haver de treballar amb el cos viu, el temple de l'esperit de Deu? És una de les belles arts; quasi diria, la més bella de les belles arts".

L'escola fundada per Florence Nightingale estava adscrita al St. Thomas Hospital de Londres i contemplava un període de formació de tres anys per preparar una infermera autònoma i competent.

Actualment quina és l'essència de la infermeria?

Des de l'era Nightingale els experts han intentat definir la infermeria, adonant-se que aquesta contínuament es defineix a si mateixa com a resposta a un món dinàmic.

Es freqüent que les infermeres s'angoixin actualment quan els demanen que defineixin allò que és fonamental de la seva professió. Això pot correspondre a diverses circumstàncies:

- En primer lloc, les concepcions que sobre la professió té la gent en general, la societat:

-Posar injeccions, fer cures, donar medicació als malalts.

-Atendre consultes pre i postnatals i parts.

-Rentar els malalts i fer-los menjar, si cal.

-Fer el que li mana el metge...

-En segon lloc, la incapacitat per donar una resposta satisfactòria per si mateixa. Segons Evelyn Adam "Hi ha quelcom més que això; però cal identificar què és aquest quelcom més".

Com ja s'ha dit, molts escrits revelen l'existència de la infermeria des de temps immemorials. Malgrat això, la imatge de la infermeria en la societat continua sent imprecisa. Avui en dia, aquesta situació és molt delicada ja que la infermeria reclama el seu lloc en la societat com a professió autònoma, amb el reconeixement del seu exercici exclusiu i fonamentada en coneixements científics.

Els estudis conceptuals que han permès que disciplines com les matemàtiques, la psicologia o la medicina siguin considerades com a professions, haurien d'explicar l'essència de la infermeria per poder elevar aquesta al rang de professió.

Una qüestió està clara, i la majoria de persones estan d'acord, que el centre d'aquesta professió inclou les cures competents i personalitzades als individus, famílies i comunitats. La naturalesa de l'activitat humana fonamental que anomenem infermeria, la seva pràctica, així com els continguts teòrics que la conformen com a saber i art, neixen i tenen el seu centre en l'home, en la persona humana.

Quina perspectiva de futur es presenta per a la infermeria al nostre país?

Cap a l'any, 1944 l'atenció sanitària estava basada en la presència d'alguns metges de capçalera, i d'una clínica privada, en la qual una comunitat religiosa s'ocupava del funcionament i de tenir cura dels malalts ingressats.

Des de l'any 1960 fins al 1970 la professió d'infermeria està representada per dues infermeres i llevadores que exerceixen de forma lliberal en el Principat.

L'any 1971 s'inaugura la Clínica Verge de Meritxell. En aquest moment s'incorpora una comunitat de religioses integrada per sis germanes i seguidament s'incorporen tres infermeres més.

L'any 1977 representa un canvi dins el camp d'infermeria ja que en inaugurar-se el Centre Hospitalari Andorrà la plantilla d'infermeria augmenta d'unes 25 infermeres.

En aquell moment també es comença a vertebrar la infermeria com a un servei dins l'hospital, apareixent la figura de cap d'infermeria. El servei d'infermeria depenia orgànicament de la direcció administrativa. En successives etapes aquesta direcció ha depès de la direcció mèdica o de l'administrativa.

L'any 1987 la creació del SAAS (Servei Andorrà d'Atenció Sanitària) representa un gran pas endavant. Comença doncs el desenvolupament del sistema sanitari obrint nous camps d'actuació per a la infermera. Durant aquest mateix any es defineix el model sanitari del país.

La nova reestructuració permet que la direcció d'infermeria es posicioni en un lloc independent en l'organigrama, al mateix nivell que la direcció mèdica i administrativa.

Fins a aquest moment, totes les infermeres que exerceixen al Principat provenen de formacions molt diferents, a països molt diferents. Això fa difícil l'evolució, ja que cada una d'elles parteix d'un marc de referència particular.

El concepte " marc de referència" simbolitza la manera més clara d'explicar què és i què fa una professió, de donar uns conceptes clars i concisos que es puguin transmetre als demés.

Aquest no és en absolut un concepte nou, hi ha d'altres professions que

l'utilitzen des de fa temps (matemàtics, sociòlegs...). Dins la infermeria, el concepte és nou com a expressió, però no com a contingut.

Així doncs, cada infermera té en el seu cap quin és el seu propi marc de referència, com ella veu la professió, però el més important és trobar els punts en comú i elaborar un únic marc de referència compartit per tots els professionals.

Aquesta tasca era molt difícil de realitzar en el Principat, ja que, com dèiem, cada infermera arribava amb el seu propi marc de referència del país on havia estudiat.

Aquesta qüestió, junt amb una crisi important, que va fer molt difícil de trobar infermeres, tant al país com fora, i la necessitat de formar un personal que pogués donar resposta a les necessitats de salut que manifestava la societat andorrana, varen ser dos elements claus que varen determinar la creació de l'Escola Universitària d'Infermeria d'Andorra l'any 1988.

Quines perspectives ofereix la infermeria als nous professionals?

Actualment, la infermeria del Principat es desenvolupa en tots els camps assistencials, tant a nivell hospitalari com extra-hospitalari. Te també un lloc en la docència, amb l'escola d'infermeria, s'ha obert el camp de la salut Pública i comença a fer les seves primeres passes en la recerca, tancant així el cercle de les funcions necessàries per ésser considerada un professió amb tots els drets.

A nivell hospitalari, la infermeria s'ha obert pas a altres nivells diferents de l'assistència directa a l'usuari hospitalitzat.

Actualment, la infermeria s'organitza orgànicament al mateix nivell que la direcció mèdica o administrativa. Existeix una directora d'infermeria, responsable d'organitzar tot el treball de les infermeres a nivell hospitalari. A més a més hi ha la possibilitat de treballar en altres serveis com són el departament de farmàcia, on la infermera té una importància molt rellevant en la preparació i control de l'administració de medicacions especials.

Existeix el servei de l'hospital de dia, on la infermera atén les necessitats dels usuaris ambulatoris Hi ha un servei de transport urgent de malalts, que és atès també per infermeres.

Dins l'hospital també hi podem trobar un servei d'atenció a l'usuari, la responsable del qual és una infermera.

Sense deixar l'àmbit assistencial, però traslladant-nos a l'assitència primària, existeix al país actualment una xarxa de Centres de Salut, portada íntegrament per infermeres, organitzada i dirigides per elles, que s'estructura en consultes independents d'infermeria, situades a la majoria de les parròquies del Principat i que treballen en col.laboració amb tots els metges i altres professionals sanitaris del Principat.

També a nivell d'assistència primària, comptem en aquests moments al

Principat amb l'existència d'un servei de Salut Escolar, encarregat de les revisions mèdiques dels infants, en el qual hi ha una infermera treballant.

Quant a la Salut Pública, a nivell del Ministeri de Benestar, Sanitat i Treball, també existeix una infermera encarregada del seguiment dels programes de salut duts a terme a través dels Centres de Salut al Principat.

Quant al nivell docent, l'escola universitària d'infermeria representa actualment el centre de formació del Principat, assumint tant la tasca de formació de nous professionals com la formació permanent dels professionals d'infermeria i personal auxiliar que exerceixen al Principat.

Per últim, també existeix la possibilitat de la pràctica a nivell liberal de la infermeria, àmbit que, actualment no està suficientment desenvolupat al nostre país.

A tots aquells àmbits de treball pot accedir la persona que ha finalitzat la seva formació com a infermera i decideix treballar al Principat. En alguns casos (Centres de Salut, Escola d'Infermeria, Direcció d'infermeria de l'hospital, escola, xarxa de Centres de Salut...) és necessari que la persona compti amb una certa experiència.

Per finalitzar, podríem dir que l'espai de la infermeria com a professió, es situa en el marc general de la ciència cognitiva. Així, les tendències d'infermeria es situen en el paradigma dominant de cada època, que actualment és la ciència cognitiva.

Com a integrant del model cognitiu, les característiques de la infermeria són:

- Utilització de simbologia pròpia.
- Utilitació de la informàtica.
- Adhesió a la tradició de la teoria del coneixement.
- Interdisciplinarietat.

Als nostres dies hi ha una tendència important a la racionalització de totes les coses, inclòs dels sentiments, de les emocions i dels afectes. Es diu que les emocions i les tensions es deixen al marge, però no és veritat, ja que només és un intent de racionalitzar-les.

La racionalització i el món de la ciència en la infermeria sembla que tendeixin a deshumanitzar-la, però no és veritat ja que la ciència és quelcom de molt humà.

Rosa Maria Mandicó i Alcobé
Directora de l'escola d'infermeria

LA QUALIFICACIÓ DE RECURSOS HUMANS: LA FUNDACIÓ CRÈDIT ANDORRÀ

Cristià Trillas

Abans d'entrar a comentar el tema del meu exposat "la qualificació de recursos humans: la Fundació Crèdit Andorrà", voldria presentar-vos en poques paraules Crèdit Andorrà.

Creat el 21 de desembre de 1949, Crèdit Andorrà obrí la seva primera oficina l'any 1954 amb 9 empleats. 40 anys després, l'entitat compta amb 14 oficines i 250 empleats.

Des del seu inici, els principals reptes de l'entitat han estat la solidesa empresarial, la qualificació dels seus recursos humans i l'atenció a la clientela.

- Solidesa empresarial: la solidesa internacional I.B.C.A. que està especialitzada en ratings bancaris, ha atorgat des de l'any 1991, la classificació A/B a Crèdit Andorrà, la qual cosa el situa dins els 38 primers bancs mundials.

- Qualificació de recursos humans: durant tot l'any, tenim uns cicles de formació, tant per a directius com per a empleats.

- Atenció a la clientela: som una empresa de serveis i per tant tractar la clientela amb amabilitat és la nostra obligació.

Com podeu remarcar, aquests tres punts són determinants en una situació econòmica com l'actual.

Andorra, país de 60.000 habitants viu del turisme i les xifres ho demostren: sobre unes 4.200 empreses, 2.800 en depenen directament (comerç alimentari, comerç turístic, hoteleria, serveis) i aquest mateix sector d'activitats representa un 55% de la població assalariada; si contemplem tot el sector terciari, aquesta població representa un 72,16% de la població assalariada.

Els andorrans i residents han demostrat doncs posseir un alt nivell de sentit empresarial tal com ho palesa la infrastructura comercial actual molt rellevant i

capdavantera en la gamma de productes o serveis oferts.

Però la crisi internacional, el període econòmic pèssim atravessat pels dos consumidors principals - Espanya i França -, la competència estrangera, han despertat veritables inquietuds prop dels empresaris andorrans.

L'eufòria dels anys 70/80 ja és història. S'imposen ara uns canvis d'actituds: millorar la gestió empresarial, maximitzar les possibilitats dels recursos humans.

Andorra té un recurs: les persones. Ara bé, algunes preguntes que ens hauríem de fer podrien ser:

- Els recursos humans que componen aquesta infrastructura comercial estan suficientment qualificats per assumir la tasca que actualment desenvolupen?

- Les mancances de qualificació estan compensades per uns cursos de formació adients?

- Els recursos humans estan integrats a l'empresa col.laborant amb dinamisme i imaginació?

- Confiem en els coneixements dels universitaris andorrans i que, entre altres carreres, un 25% d'entre ells estan cursant estudis d'empresarials, d'administració d'empreses o d'econòmiques?

No hem de dubtar que un dels elements fonamentals per fer front a la conjuntura actual és la qualificació de recursos humans.

Jo diria que hem de ser competents per ser competitius.

Fidels a la nostra vocació de serveis, conscients de les necessitats dels temps actuals, d'ajudar el conjunt del país a estar en situació de donar una resposta positiva a aquell repte que presenta un futur potser incert, però certament apassionant i esperançador, Crèdit Andorrà ha cregut que el moment era oportú per crear la seva fundació el 15 de desembre de 1987

Concedir beques d'estudis a persones que resideixen a Andorra, facilitar l'assoliment en centres de docència o d'investigació estrangers de reconegut prestigi, de la millor formació especialitzada possible en disciplines de tecnologia avançada, tècniques empresarials innovadores, ciències socials i polítiques a fi de poder incidir en el millorament de l'estructura econòmica, científica, educacional, cultural i de serveis del país, aquesta és la filosofia de la Fundació.

La Fundació Crèdit Andorrà és regida, administrada i governada per un patronat del qual emana una comissió delegada que n'és l'òrgan executiu.

Crèdit Andorrà ha dotat inicialment la Fundació amb un capital fundacional de 200.000.000 de pessetes, capital ampliat de 100.000.000 de pessetes actualment.

Dos tipus de beques són atorgades per la Fundació Crèdit Andorrà: les unes destinades a estudis de capacitació professional en el ram d'hoteleria, les altres per ampliació d'estudis a l'estranger o per participar en programes

d'investigació.

42 són les beques atorgades fins al moment, 24 de postgrau i 18 d'hoteleria.

Les beques de postgrau tenen una característica distintiva respecte a d'altres: és que són totalmnt obertes. La Fundació no té conveni amb cap universitat i els becaris poden cursar els seus estudis a la universitat que elegeixen.

La selecció dels becaris s'ha confiat a una comissió d'avaluació composta per 4 professors (2 d'Espanya i 2 de França) i els sol.licitants han de defensar el seu pla d'estudis davant d'aquesta comissió.

Biologia, veterinària, medicina, informàtica, màsters en direcció d'empreses, en museologia, en ciències polítiques, diplomes d'estadístiques i econometria, de management cultural, d'estudis superiors universitaris d'interpretació, d'especialització en enginyeria civil i l'Escola Nacional d'Administració han estat fins ara les carreres premiades i els països freqüentats Alemanya, Estats Units, Canadà, Espanya, Suïssa, França, Anglaterra i Bèlgica.

L'hoteleria és un pilar bàsic de l'engranatge comercial andorrà. La seva infrastructura és important: més de 750 establiments entre hotels, residències i restaurants.

Les beques atorgades en el ram de l'hoteleria es poden diferenciar en 3 nivells: les atorgades per cursar estudis a l'escola d'Hostalatge i Restauració de Barcelona on l'estudiant no necessita el batxillerat superior per entrar, les de l'Escola Hotelera de Lausanne on el batxillerat superior és obligatori i últimament l'Escola de Cornell, escola americana instal.lada al mateix campus que E.S.S.E.C. a París i que s'ha de considerar com una escola hotelera de postgrau: és una escola de gestió hotelera.

Aquí també un tribunal competent estudia els expedients dels sol.licitants i atorga les beques en conseqüència.

Tant per les beques de postgrau com per les d'hoteleria, la Fundació Crèdit Andorrà es fa càrrec de les despeses de matriculació, del material d'estudi, de l'allotjament, de la manutenció així com del bitllet d'avió o altre mitjà de transport entre Andorra i el centre d'estudis, a principi i a finals de cada curs acadèmic.

D'altra banda, el nombre de beques anuals atorgades és de 10 (5 per cada convocatòria) però, a petició de la comissió d'avaluació o del tribunal, el Patronat té la facultat d'augmentar-ne el nombre.

L'única condició formulada per la Fundació envers el becari és que, en acabar els seus estudis, exerceixi la seva professió a Andorra.

Aquí s'acaba la nostra contribució en aquest àmbit: ara són els empresaris andorrans qui han de saber aprofitar aquestes oportunitats.

Voldria subratllar dues accions empreses per Crèdit Andorrà (i no per la Fundació) que demostren l'interès portat a la formació.

Vam organitzar, l'any passat, dos cursos de formació:

- El primer s'anomenava "Curs de formació gerencial per a directius de petites i mitjanes empreses andorranes". A la nostra total satisfacció, 200 persones van assistir-hi, la qual cosa ens ha obligat a organitzar 6 cursos de 35 hores cada un.

- El segon "Control i optimització de costos pel sector de l'hoteleria i de la restauració comercial", era destinat exclusivament al sector de l'hoteleria, i aquí també l'assistència ens ha sorprès molt agradablement.

Això vol dir que aquesta inquietud dels empresaris andorrans s'ha manifestat mitjançant aquestes iniciatives.

També voldria fer al.lusió a la publicació d'un llibre l'any 1991: "Els serveis del futur: una oportunitat per Andorra" de Gunter Pauli que és un llibre de reflexions sobre les opcions que pot tenir la futura economia andorrana.

Per acabar el meu exposat voldria fer-vos avinent que el nostre lema és: "Crèdit Andorrà, al vostre servei i al servei del País" i que tots els fets evocats segueixen aquesta línia.

Cristià Trillas
Director de marketing de Crèdit Andorrà i Secretari de la Comissió Delegada de la Fundació Crèdit Andorrà

L'ACORD CEE-ANDORRA

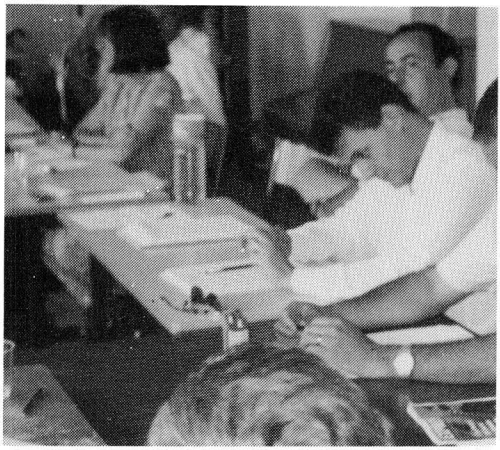

Josep M. Pla

Resum

El 28 de juny de 1990 la Comunitat Econòmica Europea i el Principat d'Andorra van signar un acord comercial que consta de tres punts principals: unió duanera per als productes industrials, règim de país tercer per als productes agrícoles i augment de les franquícies dels viatgers. Aquest acord, que no limita la llibertat fiscal del Principat, està en vigor des de l'1 de gener de 1991. La seva aplicació ha trancorregut sense problemes, el que demostra que s'adapta a les necessitats del comerç andorrà. A més permet la diversificació de l'economia andorrana cap al comerç exterior i deixa plenament obertes les possibilitats andorranes de desenvolupament econòmic.

L'acord CEE-Andorra

1. Introducció

El 28 de juny de 1990 la Comunitat Econòmica Europea (CEE) i el Principat d'Andorra van signar oficialment a Luxemburg i a Brussel.les un acord comercial que fa exclusivament referència a la circulació de mercaderies, deixant de banda les tres altres llibertats fonamentals establertes pel Tractat de Roma: lliure circulació de serveis, de persones i de capitals. Aquest acord defineix doncs les regles que els Estats membres de la CEE i el Principat d'Andorra han d'aplicar en llurs intercanvis comercials - importacions i exportacions de mercaderies.

La impulsió inicial per assolir aquest acord es pot situar en l'entrada d'Espanya a les Comunitats Europees l'any 1986. Abans d'aquesta data la CEE i Espanya aplicaven als intercanvis comercials amb Andorra reglamentacions totalment diferents; fins i tot en el si de la CEE França no aplicava la mateixa reglamentació que els altres Estats membres. Quan Espanya es va integrar a les Comunitats Europees el 1986, aquestes diferències es van tornar incompatibles amb la regla comunitària fonamental que vol que tots els Estats membres apliquin una política comercial comuna en llurs intercanvis comercials amb països tercers. Aquesta voluntat d'harmonitzar les relacions comercials entre la CEE i Andorra, afegida a la de modernitzar-les i d'adaptar-les a les necessitats reals de l'economia andorrana, va conduir el Govern d'Andorra a demanar l'inici de negociacions l'any 1988. Les negociacions van finalitzar el 14 de desembre de 1989 amb la rúbrica de l'acord.

Un cop signat oficialment i ratificat per ambdues parts, l'acord va entrar en vigor l'1 de gener de 1991. Algunes de les seves disposicions principals- de fet aquelles que modificaven de manera més important el sistema anterior d'intercanvis- van entrar en aplicació l'1 de juliol de 1991, donant així a les administracions concernides el temps necessari per adaptar-se al nou sistema.

L'acord consta de tres punts principals: unió duanera per als productes industrials, règim de país tercer per als productes agrícoles i augment de les franquícies dels viatgers; les seves implicacions fiscals són mínimes i no afecten la llibertat fiscal del Principat d'Andorra; obre noves possibilitats comercials per Andorra, i representa un primer pas en l'acostament d'Andorra a la CEE.

2. Unió duanera per als productes industrials

a) Unió duanera

De manera general l'objectiu d'una unió duanera, per exemple com la que els Estats membres de la Comunitat han creat entre ells, és que les mercaderies circulin lliurement a l'interior d'aquesta Unió. Per assolir aquest objectiu cal que desapareguin, entre els països membres de la Unió, els drets de duana i les restriccions quantitatives- límits específics o legislació restrictiva- que impedeixen, limiten o dificulten la circulació de productes. D'altra banda cal que tots els països membres de la unió duanera apliquin als països que no en són membres, anomenats països tercers, una reglamentació única. D'aquesta manera els productes procedents de països tercers també poden circular lliurement en el terrirtori de la unió duanera un cop que hagin estat sotmesos a les formalitats d'importació, ja que aquestes són les mateixes en tots els països membres.

Establir una unió duanera implica també crear un òrgan de decisió que

elabori les formalitats d'importació comunes. En el cas de la CEE, el Consell i la Comisssió de les CE s'encarreguen de definir la política comercial comuna, i les administracions dels Estats membres s'encarregen d'aplicar-la.

Crear una unió duanera afavoreix els productes dels països membres, que circulen lliurement, en detriment dels productes de països tercers, que han d'enfrontar-se a formalitats d'importació sovint restrictives.

b) Acord CEE-Andorra

L'acord CEE-Andorra estableix una unió duanera per als productes industrials -productes manufacturats no alimentaris dels capítols 25 a 97 de la nomenclatura duanera. En conseqüència ni la CEE ni Andorra no poden cobrar drets de duana ni aplicar limitacions en llurs intercanvis comercials de productes industrials.

Per altra banda la CEE i Andorra han de sotmetre els productes industrials procedents de països tercers a les mateixes formalitats d'importació. Per aplicar, pel compte del Principat d'Andorra, la reglamentació duanera escaient a les importacions de productes industrials procedents de països tercers, l'acord designa uns despatxos de duana comunitaris- Barcelona, Madrid, la Farga de Moles, l'Hospitalet, Perpinyà, la Tor de Querol, Tolosa-Blanhac i Tolosa-Portet.

La CEE reemborsa al Govern d'Andorra el 90% dels drets a la importació recaptats en aquests despatxos designats- de juliol de 1991 a juny d 1992 l'import dels drets reemborsats fou de 5,2 milions d'ecus.

L'acord crea un Comitè mixt. És l'òrgan de decisió encarregat de fer el seguiment de l'acord i de resoldre els preoblemes tècnics que puguin sorgir; està format per una representació comunitària i una representació andorrana que prenen decisions de mutu acord.

La unió duanera per als productes industrials s'inspira del sistema que aplicava França anteriorment i per tant no revoluciona les formalitats duaneres que ja coneixen els operadors. En conseqüència aquesta unió duanera no crea una preferència andorrana per als productes comunitaris, però sí la consolida.

També aporta una novetat molt prometedora, obrint les portes de la CEE als productes industrials procedents d'Andorra, sigui quin sigui llur origen.

3. Règim de país tercer per als productes agrícoles

a) Règim de país tercer

El règim de país tercer és aquell que la CEE aplica als productes que procedeixen de països tercers o que hi són destinats. Aquest règim inclou tota la normativa definida per la política comercial comuna, i en particular el sistema

de restitucions i sostraccions establert per la política agrícola comuna.

També inclou el lliure trànsit a través del territori comunitari dels productes que precedeixen de països tercers o que hi són destinats.

b) Acord CEE-Andorra

Com a conseqüència de les disposicions de l'acord, la CEE aplica el règim de país tercer als productes agrícoles- animals i plantes vius, productes alimentaris, begudes i tabac dels capítols 01 a 24 de la nomenclatura duanera. Les exportacions andorranes de productes agrícoles destinats a la CEE estan doncs sotmeses a la política comercial comuna i han de pagar els drets a la importació i les sostraccions agrícoles escaients; en contrapartida les importacions andorranes de productes agrícoles procedents de la CEE es beneficien de les restitucions agrícoles. La CEE permet el lliure trànsit sobre el seu territori dels productes agrícoles de països tercers destinats a Andorra.

L'acord salvaguarda la possibilitat d'exportar productes agrícoles autòctons donant als productes agrícoles originaris d'Andorra llibertat d'accés al mercat comunitari. Si bé la noció de producte agrícola originari d'Andorra que defineix l'acord és molt restrictiva- minerals extrets del sòl, plantes que s'hi cultiven, animals que hi han nascut i s'hi han criat, productes de la caça i de la pesca, tranformats dels anteriors-, aquest règim especial estén a tota la CEE la possiblilitat d'exportar lliurement procutes andorrans que existeix almenys des dels acords de 1867 entre Andorra i França d'una banda i Andorra i Espanya de l'altra.

4. Franquícies dels viatgers

Les franquícies dels viatgers són les quantitats o el valor de mercaderies que els viatgers poden portar amb ells, sense pagar ni drets ni taxes, quan travessen una frontera.

L'acord augmentarà sensiblement les franquícies dels viatgers que la CEE aplicava als viatgers provinents d'Andorra. De manera molt resumida i en relació a les anteriors, les franquícies específiques- tabac, alcohol, perfums, cafè, te - van augmentar d'un 50% i les franquícies en valor es van multiplicar per quatre- passant d'un valor total permès de 45 ecus a 135 ecus de productes industrials més 45 ecus de productes agrícoles.

5. Implicacions fiscals

Les implicacions fiscals de l'acord, tant directes com indirectes, són mínimes i no comprometen la llibertat fiscal del Principat d'Andorra.

Les dues implicacions fiscals directes concerneixen drets de duana cobrats per Andorra sobre importacions de productes agrícoles.L'acord demana que la tarifa duanera andorrana d'una banda estableixi una preferència aranzelària per

al tabac manufacturat comunitari- s'aplica el 60% de la tarifa corresponent al tabac manufacturat de països tercers- i d'altra banda que no introdueixi discriminacions entre algunes begudes alcohòliques.

La implicació fiscal indirecta prové de la creació de la unió duanera per als productes industrials i consisteix en que no existeixi cap discriminació fiscal entre procutes industrials importants i productes industrials nacionals. La CEE, amb el seu sistema d'IVA, ja complia aquest requisit. El Principat d'Andorra, per adaptar-s'hi, va modificar el seu sistema de recaptació de taxes sobre mercaderies suprimint, sobre els productes industrials, el dret de duana que recaptava anteriorment i introduint un Impost sobre mercaderies indirecte (IMI) que grava la producció interior al mateix nivell que les importacions, eliminant així tota la discriminació.

Aquestes implicacions fiscals no limiten en cap cas la llibertat fiscal d'Andorra, ja que concerneixen exclusivament el sistema de taxació i no el seu nivell.

6. Balanç de dos anys d'aplicació (1991-1993)

a) Comitè mixt

El Comitè mixt creat per l'acord es va reunir oficialment a Andorra a l'abril de 1991 i va adoptar un seguit de decisions sobre qüestions tècniques- reglament intern, reglamentació duanera, normes d'origen, circulació de mercaderies, reemborsament dels drets i cooperació duanera.

A finals de 1991 el Comitè mixt va adoptar per procediment escrit dues decisions més sobre normes d'origen i mètodes de cooperació administrativa, i durant l'any 1992 va adoptar, també per procediment escrit, una decisió sobre normes d'origen.

Actualment el Comitè mitx estudia l'adaptació de les normes de circulació de mercaderies aplicades actualment al nou sistema comunitari aplicat des de l'1 de gener de 1993, una aplicació de la cooperació administrativa i una modificació puntual de les normes d'origen.

b) Balanç

L'1 de juliol de 1993 es van complir dos anys i mig de l'entrada en vigor de l'acord i dos anys de l'entrada en aplicació de les disposicions de la unió duanera.

El funcionament de l'acord no ha tingut cap problema important, si bé les administracions comunitàries van utilitzar el període de gener a juny de 1991 per adaptar-se, retardant en alguns casos l'aplicació de les disposicions que estaven en vigor des de l'1 de gener. L'1 de juliol de 1991 totes les disposicions estaven en aplicació.

L'esforç d'adaptació i de modernització, tant de les administracions concernides com dels operadors, va ésser molt important però no va generar cap dificultat de funcionament.

7.Conclusió

Andorra, per la seva situació geogràfica i pels seus lligams culturals, polítics i econòmics, està immergida en l'àmbit comunitari. Per almenys tres raons el desenvolupament d'Andorra passa per definir clarament les seves relacions amb les Comunitats Europees, i segurament per aprofundir-les.

L'absència de dificultats en la seva aplicació demostra que l'acord, que dibuixa un sistema coherent per als intercanvis comercials i dóna una base legal a les actuacions de les diferents administracions implicades, està adaptat a les necessitats comercials andorranes. Les qüestions que encara queden per resoldre apareixen perquè la reglamentació comunitària que caldria aplicar en alguns casos particulars no s'adapta a l'esquema de l'acord.

L'acord dibuixa un esquema general i teòric en el qual Andorra s'adhereix a la unió duanera comunitària com si aquesta fos completa i perfecta. La realitat és que en la CEE subsisteixen diferències nacionals en l'aplicació de la reglamentació comunitària, que es reparteixen límits d'importació per països i que es limita la circulació d'algunes mercaderies. Mentre aquesta situació es mantingui, la unió duanera comunitària no serà perfecta i continuaran subsistint qüestions per resoldre en l'aplicació de l'acord CEE-Andorra.

A més d'estar adaptat al comerç al detall, que és indubtablement una de les principals activitats econòmiques a Andorra, l'acord obre la possibilitat d'una extensió cap al comerç exterior, sense tancar cap via de diversificació econòmica que Andorra decideixi plantejar-se. Aquesta diversificació es pot fer amb acord, en col.laboració o amb independència de la CEE; en cap cas no es podrà fer en contra seva.

L'economia andorrana sempre ha estat lligada a la del seu entorn. Amb la millora espectacular dels mitjans de comunicació que ha conegut aquest segle, l'entorn economic d'Andorra ha passat de limitar-se a les poblacions veïnes a incloure gran part de França i d'Espanya; avui l'acord permet que aquest entorn s'estengui, almenys en l'àmbit comercial, a tota la CEE.

Aquestes raons obliguen Andorra a definir les relacions que vol mantenir amb les Comunitats europees, a decidir quina forma vol que tinguin i, per sobre de tot, a desitjar que la integració europea continuï realitzant-se i ampliant-se.

Josep M. Pla
Cap del Servei d'Estudis, Ministeri de Finances, Govern d'Andorra
Membre del Departament de Relacions amb les Comunitats Europees,
Ministeri de Relacions Exteriors, Govern d'Andorra
Secretari del Col.legi Oficial d'Economistes d'Andorra

LA INDÚSTRIA DEL TABAC I EL SEU FUTUR ECONÒMIC

Higini Cierco

Vaig a parlar d'un tema, el tabac, que és un dels temes més sensibles, segurament a Andorra i, probablement dels que causa més sorpresa, la particularitat que té el tabac andorrà, no només industrial, sinó també agrícola...

De fabricants no n'hi ha dos o tres, sinó que n'hi ha bastants. N'hi ha set en aquests moments de fabricants i, també una de les persones que ha col.laborat molt i molt en el desenvolupament d'aquests acords que tenim entre colliters i fabricants.

Us dic això perquè a nosaltres sempre ens dóna la sensació que el món del tabac i tot el que l'envolta, des del punt de vista tant agrícola com industrial, està sempre una mica com en una espècie de bola de cristall en la qual la gent s'atreveix molt fàcilment a parlar, jo diria fins i tot a criticar injustificadament, però poca gent coneix la rendibilitat d'aquest sector industrial - que és el que a mi em pertoca - però també agrícola que ens lliga molt i molt.

Mireu, jo, que no vinc tan preparat, ni molt menys, sinó que soc únicament una persona vinculada amb aquests sectors, sí que us podria fer una mica de referència al perquè s'ha arribat a aquesta situació en què estem ara i quines perspectives tenim de futur els set fabricants i les 500 famílies d'agricultors que hi ha en aquest país, que no són poques.

Abans de l'any 1974, Andorra tenia una situació extranya amb el tabac. El tabac es comprava en molts casos en funció de criteris únicament unipersonals de gent que comprava perquè fabricava al mateix temps tabac i, per tant, tenia dret a una sèrie de quotes i llicències que li permetien importar una sèrie de rames o de vendre els seus productes lliurement i això l'obligava a comprar la collita nacional.

Fins a l'any 1974, diguem que la situació era una mica anòmala, jo diria molt particular, però probablement no gens particular en el món tabaquer d'aquell moment. No era res d'especial, era un sistema que es practicava probablement i bén segur en d'altres països, fins que en aquells països van arribar els monopolis de tabac, fabricació lliure, etc.

A Andorra, en aquell moment hi havia poques fàbriques de tabac. Hi havia molts agricultors i l'única manera de viure i sobreviure de molts d'ells era l'agricultura i, lògicament, anava lligada a aquella única agricultura que els donava un rendiment econòmic que era el tabac.

A l'abril del 1974 es va signar un acord entre colliters i fabricants andorrans, que és el punt de partida essencial per saber el que és avui la indústria i l'agricultura a Andorra i el que pot esdevenir.

L'any 1974 es va signar un acord en el qual hi participaven tots els colliters andorrans del tabac i tots els fabricants, que en aquell moment eren cinc.

Aquell acord preveia que els fabricants es comprometien a comprar tota la collita de tabac andorrà que es fes a les Valls. D'altra banda i aquí ho voldria fer constar molt clarament, no es donava cap monopoli de fabricació, sinó que aquells fabricants tenien el dret de fabricar i, si compraven la collita andorrana, se'ls donava dret a importar una sèrie de tabac en rama,procedent de països tercers.

En aquell moment les fàbriques andorranes majoritàriament feien cigars, algunes d'elles van començar a fer fabricació de cigarretes, el que avui gairebé tothom coneix com a fabricació local andorrana, que és la fabricació de cigarretes sota llicència de multinacionals.

Aquest contracte ha tingut diverses pròrrogues. Encara n'ha obtingut una de 10 anys la primera vegada, 5 anys la segona, 5 anys la tercera i, tot darrerament, al juliol d'aquest any, van signar una nova pròrroga per 5 anys més 5 anys ampliable. Jo crec que aquesta és la base fonamental del que poden ser les fàbriques andorranes en el futur.

Mireu, a Andorra, per la situació que tenim de sectors industrials, jo diria i lamentaré molt dir-ho davant de molta gent que creu el contrari, un dels grans fracassos de l'Andorra del segle XXI és que la indústria no prospera. Desgraciadament s'ha quedat parat pràcticament a les indústries existents en aquest moment, que és la del tabac.

Per què no prospera?No em toca a mi dir-ho ni discutir-ho ni parlar-lo. El dia que vulgueu, ho prepararem i ho discutirem i segurament tothom tindrà opinions molt diverses. Passa que la situació econòmica o macroeconòmica andorrana fa que el desenvolupament de noves indústries no és fàcil, per tant fa que ens trobem pràcticament amb una sola bona indústria que és la tabaquera.

D'altra banda, també voldria que veiéssiu que el sector agrícola és avui per

avui l'únic mitjà de supervivència, el qual no vol dir que lògicament té moltes coses a favor i moltes coses en contra. Hi ha gent que obertament parla, que obertament s'atreveix a fer conjectures. Jo només us puc dir que Andorra fins a l'any de signar l'acord amb la CEE era una cosa extranya. Potser vam tenir el privilegi de signar amb la CEE perquè era una cosa extranya, al contrari o sense el contrari del que era San Marino - tothom sap que és Itàlia - i el que és Mónaco - que tothom sap que és França, el Ministre d'Estat el nomena París.

Per tant, Andorra sí que tenia la particularitat que probablement li ha permès negociar directament amb la CEE, cosa de la qual em felicito a més enormement, com a andorrà, com a única alternativa en el futur andorrà.

El sector agrícola ha tingut molts alts i baixos, però és que l'única manera que ha tingut de sobreviure crec que ha estat aquest acord entre colliters i fabricants.

Llavors, ens trobem en una situació en la qual hi ha un monocultiu agrícola i quasi quasi una monoindústria que és la tabaquera amb possibles desenvolupaments industrials - permeteu que en dubti molt i molt d'aquests possibles desenvolupaments, per moltes circumstàncies que no venen al cas, però permeteu que posi molt en dubte que Andorra sigui algun dia competitiva industrialment parlant per molts plans estratègics i voluntats polítiques facin creure a la ciutadania que és fàcil arribar a una situació industrial. Jo crec que no.

És important la pròrroga que hem fet al juliol del 1993, els colliters i els fabricants de les Valls, fabricants que no som un monopoli sinó que ara som 7, gairebé com els bancs i 7 ampliable, és a dir que si algú té intencions, estarem encantats de rebre'l i d'acollir-lo.Hi ha hagut més alternatives industrials des del punt de vista tabaquer i benvingudes seran les que vindran.

Aquest any 1993 hem fet, jo crec, un dels passos més importants sobretot perquè a conseqüència d'aquesta renovació del contracte del 1974, que a més a més ha ratificat el Consell General, s'han establert unes bases que poden, crec jo, ser el futur del que serà la indústria tabaquera.

Mireu, primerament jo entenc que lligat, lligat no ha anat, perquè evidentment anirà lligat sempre estretament al sector agrícola. Quan es desvinculi del sector agrícola, al meu entendre fracassarà i desapareixerà. Andorra no té ni industrialment la capacitat tabaquera important ni té molts altres atractius que moltes vegades ens fan creure que tenim. Des del sector tabaquer no els tenim.

És a dir, el sector tabaquer, industrialment parlant, col.labora, si voleu, fiscalment amb l'Estat, amb una sèrie de taxes que ens fan pagar a l'entrar la rama i que a més no ho considerem a compte ni molt menys, que no haurien de ser-hi, i per tant, col.laborem en una cosa en què probablement l'Estat voldria

intervenir, que és el repartir.

Nosaltres hem decidit que el repartir ho farien els colliters i els fabricants, que són els dos sectors implicats, dos sectors que, com us ho deia abans, són quasi únics i, per tant, no hi veig per què no poden fer-ho, el que sí veig és la voluntat política de participar-hi perquè tot allò que es participa des de determinats llocs, dóna lloc també a moltes satisfaccions, moltes vegades més polítiques que d'altra cosa.

Llavors, aquest any 1993 hem fet una pròrroga d'aquest contracte, en el qual prorroguem l'estatus per 5 anys i 5 anys més. L'estatus que sensiblement ha variat, és a dir tant els colliters com els fabricants ens hem adonat de diverses coses. Una d'elles és que el tabac andorrà no pot créixer indiscriminadament. Per tant, s'havia de posar un contingent a aquest creixement del cultiu del tabac, perquè no s'arribés a un cert moment a veure coses increïbles i és que es fes tabac en llocs insospitats a 1.800 - 2.000 metres, cosa que jo crec que fins i tot per a la imatge d'Andorra seria molt lamentable.

D'altra banda, a conseqüència d'això, vàrem creure oportú fixar unes bases junt amb l'Estat. A l'Estat se li diu:

Senyors, aquí hi ha dos sectors avui per avui, els dos viuen dels dos i els dos entenen que han de viure dels dos i els dos entenen que han de continuar vivint lligadament, l'un amb l'altre; i els proposem, el que nosaltres creiem i pensem que pot ser el futur de la indústria i de l'agricultura de les Valls d'Andorra.

Primerament, les indústries andorranes, per la seva petitesa i per la seva poca importància, malgrat que a nosaltres ens sembla que en tinguin molta, en tenen molt poca. Són capaces de subministrar al territori nacional amb els seus turistes i les seves conjuntures especials, però res més que això.

En canvi, tenim una competència que és un dels temes que en l'acord comunitari es va posar, no sé per què, que la CEE té un privilegi amb el tabac, que paga un 60% a l'entrar a Andorra. És a dir, el tabac que prové de la CEE té un privilegi quan entra a Andorra, només paga un 60% de les taxes que l'Estat Andorrà hagi determinat.

Creieu-me que això per a la indústria tabaquera és tremendament discriminatiu, perquè nosaltres no tenim ni la possibilitat de costos que tenen ells ni la possibilitat fiscal - diem-ne fiscal si voleu, jo inclouria dins el terme fiscal el tema agrícola, però que, d'altra banda, com us he dit, és un estament lligat. Llavors entenem que si no tenim els mateixos drets que tenen ells envers nosaltres, anem malament. El que no podem fer és primar els nostres veïns que són poderosos i grans i l'única agricultura que hi ha en el país, deixar-la de costat.

D'altra banda, sol.licitàvem al Govern que intervingués en això, que si voleu ens afavorís, que ens protegís i no ens amaguem de dir-ho, crec que és deure de tot industrial dir-ho. Bé, creiem que ens han d'afavorir en alguna d'aquestes coses i que ens han d'afavorir fiscalment.

I segurament obriríem una porta, que avui Andorra té la possibilitat d'exportar moltes de les coses que fabrica, manufactures de l'1 al 24, perquè està considerat com a país tercer.

Tots sabeu que la conjuntura andorrana fa que per circumstàncies alienes a la voluntat dels acords, determinades coses funcionin millor o pitjor. I concretament, el tema del tabac és un dels punts més sensibles en aquest aspecte.

Nosaltres sol.licitem i hem intentat fer entendre a les autoritats públiques i polítiques que si d'una banda s'ha de salvaguardar aquest sector agrícola i industrial que té el país, d'altra banda s'ha de basar en aquestes indústries andorranes que puguin importar el nostre producte base que és el tabac sense mai desvincular els organismes públics necessaris, ni d'altra banda deixar de costat els nostres socis naturals que són els colliters - no pretenem deixar-los de costat - però si que ens permetin circumstàncies fiscals especials i poder importar tabac, manufacturar-lo i exportar-lo. Quan dic exportar, em refereixo a EXPORTAR amb majúscules, no exportar com fins ara estem acostumats que s'exporta, de dos cartrons en dos cartrons, sinó exportar com Déu mana.

És clar que quan exportem ens trobarem el fons de la CEE i, per això parlava del 60%. Perquè ens trobem fora de la CEE, els nostres productes seran considerats 100% país tercer; en canvi els seus, quan venen a casa nostra només són considerats un 60% país tercer.

És a dir, molt bé, tot i així ens trobarem davant la CEE com a país tercer i davant de països més enllà de la CEE, realment a igualtat de condicions.

Per això, jo crec que per a les fàbriques andorranes és essencial que aquests tres factors es duguin a terme.

Per acabar només voldria fer-vos un petit comentari. Que no es dramatitzi tant el tema andorrà: tabac, agricultura, cobrament d'uns diners que semblen exagerats. Mireu, hi ha un país i em sembla que tots en som els primers avaladors demòcrates d'aquest país, que és Suïssa. Suposo que aquí tothom és conscient de la seva democràcia tremendament directa i tremendament popular. Però, mireu, Suïssa té un sistema, un règim fiscal amb el tabac molt similar a l'andorrà. És a dir, els fabricants que hi ha a Suïssa, tots, multinacionals incloses, deuen i han de comprar el tabac produït i el tabac produït també a Suïssa és majoritàriament tabac negre, amb unes qualitats no molt excepcionals, donada la climatologia. No és culpa dels agricultors, és perquè la climatologia del país no permet fer unes meravelles. Si no es pot fer

platja, tampoc es permet fer un tabac sensacional.

I per tant no som una cosa aïllada, com moltes vegades ens pensem. Un país com Suïssa té la mateixa situació. Compra un tabac a un preu polític, si se li pot dir "polític", com ho comprem nosaltres, amb el qual i de comú acord amb el sector agrícola i colliter del seu país, després l'aprofiten o no l'aprofiten en funció de les necessitats industrials. Evidentment a Andorra avui s'està aprofitant el 25% aproximadament de la seva collita, el que resta no s'aprofita.

Vosaltres em direu, "Per què no el venem?" Perquè mireu, de tabac n'hi ha en abundància, com hi ha en abundància mantega i formatge i tota una sèrie de coses. Llavors, s'opta per una altra via. O estocar-lo en un magatzem, la qual cosa incrementa i tots ho sabeu Andorra el petit que és, etc. i les dificultats que això comportaria si no s'opta per la simple destrucció del tabac.

No sé si he estat el prou contundent en la meva explicació però no té més secrets aquest sector, només té aquests secrets.

És un sector feble, tremendament feble, com feble és el país probablement, però molt feble, com és també molt feble lligat amb l'agricultura. No som, com ja ho he dit, grans cultivadors de tabac ni grans fabricants de tabac. Som tots, doncs, uns fabricants i uns colliters de tabac de petita escala, en el qual creiem que perquè les coses funcionin i crec fermament que les coses funcionaran en el futur, necessitem aquestes tres premisses - és que el sector agrícola i industrial estan perfectament lligats - necessitem que l'Estat ens garanteixi la supervivència i necessitem que ens deixin exportar perquè tots sabeu que del capítol 25 al 97, d'aquests que són famosos per dir-ho d'alguna manera, se'ls permetria importar i exportar temporalment, mitjançant el pagament d'un 2%, els fabricants de tabac enlloc de l'1 al 24. Voldríem gaudir dels mateixos privilegis que els altres.

Higini Cierco i Noguer
Empresari tabaquer

ELS REPTES DEL SECTOR IMMOBILIARI A ANDORRA

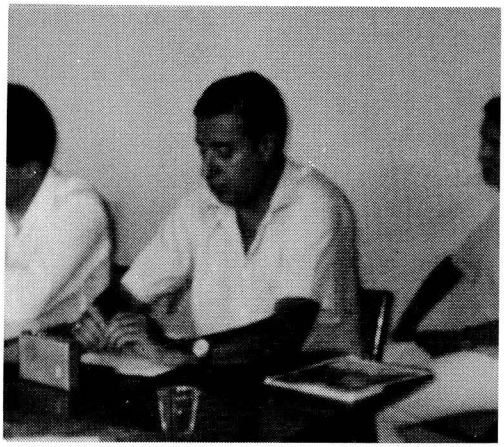

Amadeu Calvó

Primer de tot vull agrair als organitzadors d'aquesta Universitat d'Estiu de Prada, per donar-nos l'oportunitat de ser aquí avui i per oferir aquest fòrum als professionals que treballem en un dels sectors econòmics més importants del nostre país, l'immobiliari.

La significació econòmica del sector de la construcció no escapa a ningú. Aquells que coneixen Andorra des de fa 40 anys en poden comprovar perfectament, sense l'ajut de xifres ni d'estadístiques, l'evolució. Andorra s'ha desenvolupat a nivell econòmic i a nivell demogràfic i això ha determinat un desenvolupament del sector immobiliari tant pel que fa a l'oferta per a la població que anava immigrant, com per a l'oferta d'hotels i apartaments destinats al turisme.

La progressió del sector ha estat molt important en aquests 40 anys i podem dir que va experimentar una mitjana de creixement aproximat d'un 20% anual. Creixement constant a part d'un descens als anys 81 - 82 que tornà, però, a reprendre fins a l'any 1989, en el qual segons les estadístiques de la Conselleria de Serveis Públics, s'autoritzen 400.000 m2, xifra rècord en un any. A partir d'aquell moment s'inicia un període de contenció i una corba lentament descendent. Si observem la mateixa estadística d'autoritzacions, veiem que l'any 1992 encara s'autoritzen uns 300.000 m2. Això, però, no és la realitat a nivell d'execució en obra.

Hem de dir, però, abans de tot quines són les característiques del territori on es desenvolupa aquest creixement. A Andorra, menys del 10% del territori és de propietat privada, i d'aquest gairebé el 50% es troba en llocs on és difícil construir. El resultat d'aquesta situació és ben clar: una elevada concentració

que porta a la massificació, sobretot a la vall central, a les poblacions d'Andorra la Vella i Escaldes-Engordany, i per aquesta mateixa escassetat i per la situació del terreny, a un encariment dels costos de les construccions.

D'altra banda, el ràpid creixement i l'absència d'una llei general d'urbanisme fa que el resultat sigui força desordenat. L'espai abans rural es transforma de la nit al dia en espai urbà amb les conseqüents plus-vàlues. Augmenta el nombre d'empreses constructores, així com el nombre d'agències immobiliàries que en un cert moment arriben a més d'un centenar.

El finançament nacional d'aquest sector es fa principalment amb capital privat i també estranger, sobretot a partir de 1965, quan s'autoritza la venda d'apartaments a estrangers no residents. Moltes d'aquestes adquisicions per part d'estrangers es destinen a residència secundària, o es lloguen a residents.

L'aportació de capital estranger, més enllà de les inversions en una residència secundària, es fa en d'altres projectes destinats a habitatge de venda o de lloguer o a edificis destinats a acollir el turisme, mitjançant empreses andorranes i amb la col.laboració de crèdits de les entitats bancàries andorranes.

En aquest moment, el sector es troba naturalment influït per la crisi que afecta no solament els dos països veïns, els nostres primers clients, sinó que també s'ha comprovat una disminució en les inversions de caire més internacional. Com en gairebé tots els sectors de l'economia andorrana ens trobem en una situació on cal una reactivació del mercat.

Una conseqüència de la recessió és la disminució de la immigració i fins i tot un retorn dels immigrats cap als seus països d'origen. L'activitat del sector s'ha reduït fortament. Es construeix menys. Es ven menys, s'arrenda menys. Poc a poc els apartaments de la perifèria es buiden i la població resident es concentra a la capital.

L'esperit de la creació de l'Agrupació de Gestor Immobiliaris d'Andorra (AGIA) i a la vegada un dels seus reptes, és el de reglamentar la professió i ordenar-la en un intent d'eliminar l'intrusisme i la proliferació d'intermediaris no acreditats, no professionals, que a part d'afavorir una especulació moltes vegades negativa, incrementen els efectes negatius i poc escrupulosos. Vol també millorar i donar seguretat jurídica als compradors.

L'Agrupació va més enllà d'una associació d'empreses del sector i un dels seus neguits és el de professionalitzar-se. L'any 1989 presenta al Govern un projecte de llei de regulació del sector on s'insisteix en la necessitat d'una formació específica per als professionals, els quals fins ara en tenen prou amb obrir un local i penjar el rètol "agent immobiliari". En aquest sentit, aquest any es van celebrar les "Primeres Jornades dels professionals immobiliaris

d'Andorra" que per la resposta obtinguda palesen la necessitat de la formació i informació específica que tenen els professionals d'aquest sector. L'afany d'AGIA, i això és un altre repte, és el d'aconseguir la creació d'uns cursos destinats a formar aquelles persones que vulguin treballar en aquest tipus d'empreses. Només així es podrà elevar el nivell i oferir unes millors prestacions al client.

L'Agrupació de Gestors Immobiliaris d'Andorra s'afilia l'any 1989 a la FIABCI, Federació Internacional de les Professions Immobiliàries, aconseguint així un altre dels reptes dels professionals del sector mitjançant el seu reconeixement internacional, participant activament en l'elaboració d'informes mundials en aquest camp. Això ens ofereix també la possibilitat de donar a conèixer Andorra als fòrums internacionals. Els esforços fets per l'associació comencen ja a albirar alguns resultats.

A nivell nacional, durant aquest any la Comissió del Consell General que elabora la futura llei d'Arrendament d'habitatges i locals de negoci, ha mantingut diverses reunions amb la Junta d'AGIA, amb la qual cosa s'acompleix una de les nostres finalitats, com a òrgan consultiu pel funcionament del camp immobiliari.

A nivell internacional, s'ha demanat la presència d'Andorra a les reunions que els professionals dels països americans celebraran el proper mes d'octubre a l'Uruguai.

Els darrers canvis polítics que ha viscut el nostre país, crec que ens poden ajudar a fer nous plantejaments. Aquestes són també les conclusions del Pla Estratègic impulsat des del Govern

Com a repte important, cal aconseguir una interrelació entre els diversos professionals que actuen en aquest sector: promotors, arquitectes, constructors, agents immobiliaris, Comuns i Govern, per fer una ordenació urbanística, que correspongui a la realitat i amb perspectiva clara de futur.

Un altre repte és el canvi de mentalitat de l'agent immobiliari en la seva política de vendes. No ha d'esperar que li vingui el client com ha fet fins ara, sinó que haurà de sortir, haurà de viatjar i promoure el seu producte. Tot professional andorrà estarà obligat a sortir a proposar els seus serveis al món exterior i demostrar la seva professionalitat.

I més reptes encara. Cal que hi hagi una col.laboració entre els professionals del sector immobiliari i el estaments públics per a l'inversió en obres de vials d'accés al país, en vies de comunicació en general (túnels, autovies, aeroport, heliport, etc...) amb aportació mixta de diner privat i públic.

Si volem continuar amb una pressió fiscal baixa, el govern ha de trobar vies compensatòries per recaptar diner públic sense perjudicar l'inversor privat, i això ho pot fer mitjançant concessions d'algunes d'aquestes obres.

És ja hora que ens parem a pensar, abans que sigui massa tard, en l'impacte mediambiental de la construcció. La pressa que ha marcat, com ja he dit abans, el ràpid creixement del sector de la construcció ha fet que moltes vegades es passessin per alt certs aspectes que avui ja tenim molt clars. En aquest sentit tenim un nou repte i penso que podem millorar moltes de les instal.lacions ja existents. Únicament a nivell estètic, comprovem que no només les noves construccions segueixen les ordinacions que poc a poc, en un intent d'ordenació urbanística, s'han anat dictant, sinó que edificis construïts des de fa anys es "renten la cara" millorant el seu aspecte i adequant-se a l'entorn.

En aquest sentit el Govern ha endegat ja un pla de depuradores que millorarà aquesta qüestió. Aquesta era una necessitat imminent no només pel nostre país sinó per respecte als nostres veïns que reben les aigües dels nostres rius.

El Govern a anat també regulant les disposicions sobre seguretat (sobretot pel que fa a instal.lacions elèctriques, de gas, ascensors, prevenció d'incendis, etc...). Cal també millorar-les i no escatimar-hi recursos, ja que a la llarga augmenten la rendibilitat.

Els apartaments de la perifèria en procés de desocupació plantegen el repte de la seva transformació cap al mercat de l'immobiliari recreatiu, cal fer-los atractius per a un turisme de qualitat. Cal adequar-los i millorar-ne la gestió. D'aquesta manera s'aconseguirà que retornin a la finalitat per a la qual havien estat construïts.

En conclusió, quin és el repte i l'objectiu dels agents immobiliaris ?

En col.laboració amb les entitats públiques, amb els altres professionals del sector i amb l'esforç conjunt dels diferents rams d'activitat, trobar el ritme adequat d'expansió del Principat, facilitant i fomentant la millora de la qualitat del servei, clarificant, ordenant i reglamentant la situació dels diversos professionals per ser competitius internacionalment, tot i respectant el medi ambient i preservant el territori, contribuint així a la millora de la imatge del nostre país el qual, finalment, ha de ser eminentment atractiu per al turisme.

Amadeu Calvó i Casal
Promotor, Agent i Administrador Immobiliari
Membre Fundador d'AGIA (Agrupació de Gestors Immobiliaris d'Andorra)
Vice-president d'AGIA de 1987 a 1989
President d'AGIA de 1989 a 1992

LA FUTURA CAMBRA DE COMERÇ, INDÚSTRIA I SERVEIS D'ANDORRA

Joan Bringué

Vull en primer lloc agrair en nom dels meus companys promotors de la CCI i S d'Andorra l'atenció amb la qual vostès ens honren a l'invitar-nos a pronunciar unes paraules en aquesta jornada de la XXV Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent.

Els vull felicitar per aquesta iniciativa ja que és bona mostra de la seva preocupació empresarial. És ben clar que l'actiu més important del qual disposa Andorra són els seus homes i tots units formem el teixit social necessari per afrontar el futur amb valentia i seguretat.

A continuació, i des del meu punt de vista, voldria dir unes paraules sobre les CCI que, com és natural, no seran més que una síntesi o breu pinzellada de la meva imatge, esperant que podran treure una idea clara i precisa d'allò que representen aquestes institucions arreu d'Europa.

Al final faré lliurament d'un llibre que vàrem editar els promotors donant les missions de les CCI en detall.

Les cambres són, afortunadament, organitzacions plenes de vida i amb una gran capacitat d'adaptació al seu entorn social i econòmic.

Bona prova d'això és la llarga vida que tenen més de 100 anys d'existència.

Així doncs des de la perspectiva del centenari, abans esmentat, d'aquestes institucions ens podríem preguntar:

Per què es van crear les CCI i quin és el secret per tenir la vitalitat que tenen dintre el món lliure?

A finals del segle XIX, la constant innovació tecnològica i Industrial, juntament amb les diferents tendències que entorn de l'activitat econòmica proposaven, les idees lliurecanvistes o les proteccionistes, motiven una sèrie

d'inquietuds en els comerciants i industrials, que culminen en la constitució de les CCI.

És a dir, sorgeixen com una resposta d'agrupació col.lectiva davant de problemes que els empresaris van tenir.

Aquest naixement espontani i natural per defensar els interessos generals obté la seva ratificació en el reconeixement públic que es dóna a les cambres i que culmina amb la normativa legal que les empara i que les converteix en corporacions de dret públic.

Així doncs, a partir d'aquí, les cambres no tan sols defensen els interessos generals, sinó que com a corporacions de dret públic que són tenint personalitat jurídica i capacitat per obrar, els correspon, d'acord amb la perspectiva legal, de ser escoltades en els assumptes relacionats amb la vida econòmica del país, que afectin els interessos del Comerç, Indústria i Serveis, així com emetre informes que el Govern determini.

També com a missió important, els correspon proposar al Govern aquelles reformes o mesures que considerin necessàries i que afavoreixin l'economia del país.

Les cambres, a més a més, com conjunció de la voluntat empresarial que les inspira, s'han preocupat sempre - i potser aquí radica la clau del seu èxit - que se'ns vagi construint a cada moment el marc apropiat perquè l'activitat econòmica tingui lloc i que aquesta es pugui desenvolupar de la millor manera possible, tant a nivell estatal com territorial.

Per això les cambres, a la vegada, poden realitzar una sèrie d'activitats entre les quals podríem citar les de promoure obres i realitzar els serveis que es creguin necessaris per la consecució dels objectius i dels interessos generals que els són confiats.

Participar i crear societats d'economia mixta i formar part d'organismes, l'objecte dels quals radiqui en la promoció de l'activitat econòmica.

Difondre i promoure les ensenyances i els coneixements comercials, industrials i mercantils.

Fomentar el desenvolupament de la investigació aplicada, la qualitat, el disseny i la productivitat.

Crear llotges de contractació, mercats, així com realitzar estudis, informes, enquestes i treballs per afavorir accions que millorin l'activitat comercial i industrial del país, així com intervenir com àrbitres d'equitat per resoldre problemes d'àmbit mercantil que puguin sorgir, emetre dictàmens, etc...

Aquestes, entre d'altres, són les amplíssimes funcions que corresponen a les cambres, juntament amb la promoció del comerç exterior, que ha estat un dels motius principals de la seva actuació, a la qual ha dedicat un suport continuat a través de missions comercials, oficines a l'exterior, tractats

bilaterals, etc...

També vull recalcar que les fires de mostres, certàmens d'exposicions, han rebut el continuat impuls i foment per part de les cambres, contribuint a millorar el treball empresarial, sigui del sector serveis o industrial i donant a conéixer els últims avenços que hagin pogut aparéixer.

Quant al sector industrial, les cambres li han dedicat una singular atenció per ajudar-lo, utilitzant tots els seus medis. Un d'ells ha estat la promoció de polígons industrials, ja que s'és conscient que una eficaç implantació d'aquest sector necessita sòl en condicions per la seva ubicació, i que per altra part, difícilment aquestes iniciatives podrien portar-se a terme d'una forma individual.

En fi, i desitjant no allargar-me massa en la meva exposició, encara que per explicar el que són les cambres m'hauria d'estendre molt més, resumiré el meu punt de vista, en alguns dels seus aspectes fonamentals, que segons el meu criteri, i per ordre són:

* La defensa dels interessos generals.
* Assessorar i ser òrgans consultatius de l'administració.
* Promoure la Formació Empresarial.
* Promocionar el Comerç, la Indústria i el Serveis a través de la creació del marc adequat que els possibilita.

Doncs bé, fins ara he intentat explicar com es van constituir les cambres i part de la seva funcionalitat, però vostès podran preguntar-me: com es fa tot això?, i el que és més important, com es financen les Cambres de Comerç ?

Per respondre a aquestes preguntes, tindré en compte el projecte de llei elaborat per la comissió legislativa de Comerç, presidida pel Sr. Josep Garrallà.

Com ja he dit al principi, les cambres són la més genuïna representació dels empresaris. Per aquest motiu les cambres estan organitzades en plens, que són el seu màxim òrgan rector decisori, en els quals estan agrupats tots els sectors de la forma que determinen els seus reglaments.

A Andorra la cambra estarà composta de 30 membres, elegits per eleccions democràtiques, per un període de 6 anys. La meitat canviarà cada 3 anys. Representaran el comerç, la indústria, els serveis turístics i els altres serveis. Cap d'ells podrà tenir majoria dins el ple.

Aquests vocals, que són els qui tenen veu i vot a la corporació, són els que elegeixen el president i els altres membres del comitè executiu.

És també facultat del ple designar vocals cooperadors i assessors, nomenament que acostuma a recaure en persones i entitats de provada competència en determinats temes i que indubtablement enriqueixen el contingut i les resolucions que el propi ple pot elaborar.

A la vegada, la cambra es divideix en una sèrie de comissions d'estudi i de treball que, comptant amb l'assistència de tècnics, són les que proposen al comitè i al ple l'adopció de determinats criteris, opinions o actuacions a emprendre.

Com es pot veure, el treball a fer és ampli i molt important, i voldria recalcar que per poder portar a terme tot el que estic dient, és fonamental que la cambra disposi d'un personal adient i d'uns vocals amb sentit comú, diàleg i oberts a totes les opinions.

Quant al finançament, la cambra compta amb les aportacions que en virtut de manament legal efectuen tots els empresaris del país.

Així doncs queda de la següent manera:

* Una quota sobre la taxa d'activitats comercials, mercantils i de serveis.
* Ingressos obtinguts pels serveis prestats.
* Les aportacions voluntàries.
* Els productes, les rendes i els increments del seu patrimoni.
* Subvencions, llegats i donacions.
* Partida pressupostària assignada per certs serveis, que efectuarà la cambra, en lloc del M.I.Govern.

Per tant, són la totalitat dels empresaris els qui suporten el cost econòmic de la cambra i en funció directa de la seva dimensió i situació econòmica.

Són particularment les petites i mitjanes empreses les que es beneficien d'aquestes millores de l'activitat informativa i d'assessorament, ja que, en la seva qualitat d'afiliació obligatòria, tenen dret a aquest assessorament.

Jo crec que aquesta institució, cada dia esdevindrà més important i imprescindible, ja que es crearà per ésser l'òrgan representatiu dels empresaris i des de la perspectiva de ser una corporació de dret públic.

I quant a la seva utilitat,el que és més convincent és que a tots els països del món lliure existeixen.

Sóc de l'opinió que les cambres són insubstituïbles en determinades negociacions entre països i que d'altra banda serveixen per incrementar la seva vitalitat econòmica interna, al potenciar el dinamisme dels gremis o associacions que ja estiguin constituits, doncs, la específica funcionalitat pròpia de cada institució, fa qual es complementin de la millor manera possible.

Conclusions:

Certs polítics parlen de crisi comercial a Andorra, potser en parlen massa...

La cambra no solucionarà tots els problemes, però pot contribuir a formar un caliu, una nova il.lusió pels empresaris. La cambra portarà al legislador noves

idees per afrontar millor el futur econòmic d'Andorra.

El drama d'avui és que l'empresari Andorrà està sol davant l'administració, el món exterior... dóna la impressió que tan sols comptem per omplir les arques de l'Estat.

Aquesta situació desencisa l'home de negocis seriós, que necessita viure en un país organitzat, obert al món exterior, protegit en cas de litigi.

Per últim, i acabant ja les meves paraules, els vull reiterar en nom dels promotors de la CCI i S la nostra satisfacció i el nostre desig de contribuir a la creació de la cambra al Principat.

Estem plenament convençuts de la seva conveniència, ja que un país amb tradició comercial i turística tan important com és Andorra, té necessitat d'ordenar la seva activitat i d'organitzar la seva representació institucional davant la resta de cambres de comerç del món.

Joan Bringué i Salvadó
Membre del Grup de Promotors de la C.C.I.S. d'Andorra

LA PERSPECTIVA DEL SECTOR HOTELER

Joan Armengol

En primer lloc la Unió Hotelera vol agrair l'amable invitació del President de la Societat Andorrana de Ciències, per fer l'exposat de les perspectives del sector.

Per no referir-nos posteriorment al moment actual prou dificultosa, només direm que ens trobem en una situació de sobredimensionament de la nostra oferta, reflectida en només un 40% d'ocupació mitjana anyal, oferta per altra banda variada pendent en alguns casos d'homologació, i això sí amb una relació qualitat/preu competitiva.

És prou conegut que la situació dels nostres veïns i mundial no és gens favorable en aquest moment. Les úniques zones mundials que es salven són la cornisa del Sud-est asiàtic, el Carib i alguna destinació molt concreta per manca d'oferta com pot ésser la ciutat de Praga.

Però anem al tema que ens porta.

Volem aportar aquí un recent estudi del Economist Intelligence Unit, en el seu Tourism Forecast on s'analitzen les perspectives de creixement d'aquest sector, que es revela ésser un dels més prometedors. Així:

PAÏSOS	1989 - 1995	1995 - 2000
Espanya	4,1%	6,2%
França	5%	5,2%
U.S.A.	3,9%	5,5%

d'on es dedueix que els creixements anyals en el període futur són més

importants que en els 6 anys anteriors.

Si tabulem els països que més ingressen per turisme al món, resulta en milions de dòlars

PAÏSOS	1989	1995	2000
U.S.A.	4.000	44.000	59.000
França	16.500	22.800	28.600
Espanya	16.000	21.000	28.000
Itàlia	11.000	15.000	18.000
Regne Unit	11.000	14.000	19.000

El que representa que en 10 anys tots aquests països i amb una inflació ja suficientment controlada, tindran un augment de més del 50% amb ingressos per turisme.

Si tabuléssim igualment els països que més gasten en turisme a l'exterior, resultaria per aquest ordre: U.S.A., Alemanya, Japó, Regne Unit, França, etc... i que puguin interessar Andorra: Itàlia apareix al núm. 7, Bélgica al 14, i Espanya al 18, això en l'any en curs. Per contra es preveu a l'any 2005 una tripleta igualada a la capdavantera: U.S.A., Alemanya i Japó, tots ells gastant a l'exterior dels seus països 50.000 milions de dòlars.

El que representa un augment del 100% per Alemanya i Japó. França dobla la despesa fins a 22.000 milions de dòlars i Espanya passa del lloc 18 al 10, gastant 12.000 milions de dòlars.

Quant a Andorra, les dades dels últims 7 anys, segons hem recollit del butlletí del Banc Agrícol, passem de 10,4 milions de visitants l'any 1986, passant per un màxim de 11,9 milions l'any 1989 a 6,0 milions l'any 1992, d'aquesta última xifra el 50% s'estima que no pernocta a Andorra, el que resumeix a 3 milions el nombre de visitants amb pernoctació al nostre país.

L'estada mitjana en hotels és de 2,5 dies, comptant la mitjana anyal.

Aquesta dada és molt inferior als països que ens envolten i, diguem-ho clar, una de les més baixes del món, especialment als països de vocació turística.

Andorra disposa de 30.000 places hoteleres, factura un volum de 30.000 milions i ocupa 4.184 assalariats. En els últims 4 anys la inflació salarial es situa al voltant del 17% anyal. La rendibilitat de les inversions no és la que deuria ésser pels preus practicats conseqüència de l'excès d'oferta ja esmentada. Després de molts anys de crisi als EEUU, segons la revista Hotels, de les compravendes dels 42 hotels més importants aquest any passat, hi ha una clara tendència que abandonin els inversors purament financers i comprin les

cadenes professionals.

Segons el Gabinet de Consulting J.M. Tejero, J.M. Ferré Trenzano en una enquesta feta sobre els visitants catalans a Andorra, els punts més positius d'Andorra en aquests moments son: el paisatge, oferta àmplia d'hotels, possibilitat de practicar molts esports, bones pistes d'esquí, i és el lloc ideal per passar un cap de setmana. Com a molt negatives les caravanes excessives a les carreteres, personal no sempre qualificat, esquí car, alguns hotels no homologables i poca informació al turista tant a dintre com a fora d'Andorra.

Anem a considerar les tres motivacions més importants per acollir turistes al nostre país: motivació comercial, motivació turística, motivació serveis.

La motivació comercial s'ha vist minvada progressivament des del fet de l'entrada d'Espanya al Mercat Comú, notant-se una manera especial des del 1989 ençà. Però si bé el decrement era progressiu i suportable, les successives devaluacions de la pesseta han fet que als detenedors de pessetes tant a Espanya com al nostre país, els sigui pràcticament vedat accedir a productes de l'àrea D.M., $, len, inclòs F.F. Esquematitzant molt i llevat de productes per un públic molt concret i amb diferencials impositius alts, podríem atrevir-nos a dir que ens quedem momentàniament sense carta comercial a jugar. Tingui's en compte que els nostres visitants venien a comprar els productes dels països de les divises esmentades. Vegi's la disminució d'importacions dels mesos de Juliol i Agost, mesos habitualment molt alts, salvades bàsicament pel ram d'alimentació. La fabricació de productes queda oberta i malgrat les bones condicions que ens ofereix el tractat amb la CEE, queda limitat per la manca de mà d'obra apropiada i la logística de comunicacions.

La motivació turística pot veure's molt augmentada pels següents: la neu (especialment unint totes les estacions possibles per fer una macro estació), l'estiu amb excursions, cavall, 4 x 4, helicòpter, etc..., vacances salut, esdeveniments extraordinaris, alguns d'ells ja consolidats, com el Jazz a Escaldes o el Festival d'Ordino, com la Universitat d'Estiu cada any amb més categoria, l'auditori, art romànic, estatges esportius, activitats lúdiques, Caldea, pista de gel, camp de tir, etc..., joc (fórmula sueca).

Les motivacions de serveis poden ésser: ensenyament d'estrangers, universitat catalana, salut, serveis financers, congressos - convencions, serveis comercials, serveis empresarials, alguna agència internacional europea o de les Nacions Unides, etc...

Bastants d'aquestes motivacions han estat ja apuntades pel Pla Estratègic proposat per Govern, però que ara convé posar-li prioritats, fites i pressupostos i terminis. Per arribar aquí, hem de partir de la base de la competitivitat, en tots els sectors que vulguem ésser producte vendible, i per això creiem que la idea de POSSIBILISME en aquest delicat econòmic que vivim de cara a una

reconversió, que entenem que ha d'ésser pel bé del país, hauria de presidir les actuacions generadores d'aquest desafiament.

Per concloure, direm que l'hotel és un negoci que és molt intensiu en inversió i també en mà d'obra, el que el fa especialment dur i a la vegada important de cara al futur.

L'hoteleria en general voldria una limitació d'autorització de nous hotels, regulació dels apartaments per turistes, millores de comunicacions, especialment ràpides amb el nord, aèries, transport intern integrat, gran centre de congressos, llei d'immigració que eviti la desprofessionalització (tipus suís), zones de circulació viària no agressives, instal.lacions de lleure suficients accessibles als visitants, molta informació turística a dins i a fora del país.

L'hoteleria per la seva banda fa esforços per tenir una homologació d'hotels (en aquest moment hi ha una comissió ad hoc de la Unió Hotelera amb el Ministeri de Turisme), una hoteleria especialitzada, no per decret, per exemple: negocis, congressos, grups, esports, neu, salut, etc..., una hoteleria professional creant una escola professional que mimaríem i que prestigiaria el país, uns hotels amb molts serveis i amenitats, així com una bona comercialització, inclosos els hotels familiars, augment de l'estada mitjana, preus competitius amb els mercats d'origen i a base de models no especialment impositius.

En resum així veiem el sector hoteler a l'any 2000 a Andorra.

Joan Armengol i Ribas
Vice-president de la Unió Hotelera
President del Col.legi d'Economistes

EL SECTOR BANCARI A ANDORRA, PASSAT, PRESENT I FUTUR

Josep Montañés

Parlar del passat de la banca és fàcil, parlar del present no ho és tant, i parlar del futur és un risc.

Però el risc és consubstancial per la banca. I si no es pren risc, no se n'és de l'ofici.

El que passa és que els marges s'aprimen perquè avui amb un PC hom pot treure la rendibilitat bruta del negoci cedit als bancs. La banca quan les empreses van bé, bingo ! I a la inversa. I ara en el futur pitjor, perquè les cobertures dels riscos minven constantment, i si el risc és en divisa, encara més.

Per altra banda han existit bancs i pseudo-financeres que els que hi han acudit els han ben cascat. Resultat: sols la contínua recerca de productes, i sols amb una bona selecció d'oferta i serveis de Qualitat en limitades nombres de places, la banca se n'anirà sortint.

Comparació: Risc i Marges
més despeses de Seguretat
Taxes
Controls
Informàtica
Personal
Bronques
Fallides, com el volcanista, mai saps quan explotarà
Nyaps
Formació

Georges Pompidou citava tres formes per arruïnar-se:

- 1a. la més plaent, les dones.
- 2a. la més ràpida, el joc.
- 3a. la més segura, la informàtica.

i per afegir la

- 4a. la més aleatòria, la Qualitat, que tant se'n parla.
  Aquesta requereix molt d'equilibri a totes les rodes, i harmonia a tots els mecanismes.
  Si no, tot se'n va en orris.

HISTÒRIC

La presència activa de la Banca a Andorra comença als anys 30, i viu, de la banda d'Espanya, les seqüeles de l'enderrocament de la monarquia espanyola, l'adveniment de la República Espanyola, la proclamació de l'Estat Català, la guerra civil, l'autarquia de l'Estat Espanyol, el paradís de productes d'arreu del món, i de la banda de França, la invasió alemanya i la guerra mundial.

Així es deu, a grans trets que, per la via de les comunicacions més fàcils, el 50% de la població sigui espanyola (i d'aquests un 50% catalans), un 25% andorrans, un 10% portuguesos que generalment retornen al seu país, i un 8% francesos, un 3% britànics, i un 4% de diverses procedències.

Pels 60.000 habitants del Principat, hi ha 51 oficines bancàries, una per cada 1.176 habitants, i hi ha set institucions de crèdit i estalvis, cinc de les quals tenen de socis a importants grups (BBV - CAIXA i BNP) i dues romanen 100% andorranes. I al 31 de desembre de 1992, el sector proveeix uns 1.000 llocs de treball directes a part dels induïts"?

L'evolució dels saldos de clients ha estat (en mils de milions de pessetes):

		% de variació
1990	715	-
1991	927	15'66
1992	996	20'43

que, si tenim en compte la inflació, els interessos generalment acumulats i les devaluacions de la pesseta, no significa ni cap import, ni creixement de transcendència desmesurada, susceptibles de cap mena de neguits per a ningú.

Al 1968 un banc andorrà va acordar la seva dissolució, i al 29 de novembre de 1970 va fer fallida. Per una acta del 18 de novembre del 1970, entre els sis

bancs i els Veguers, es deia: "El Veguer francès precisa que els Co-prínceps no desitgen concedir cap més llicència d'obertura de banca a Andorra i que han interessat l'anul.lació de la llicència concedida a Sobanca i d'aquella que no ha sigut mai utilitzada. En contrapartida, es demana als sis bancs andorrans el fer un esforç per solucionar definitivament el problema de Sobanca, principalment amb el rembors dels creditors". I els sis bancs van complir, reemborsant tots els creditors.

Els bancs mentrestant des de 1958, pertanyen a l'Agrupació de Bancs Andorrans (ABA) i, atesa la legislació en vigor, ara tramiten l'obligació de registrar-se com Associació, i durant tots aquests anys hi ha nombrosa jurisprudència que, d'acord amb les bases contractuals, pren els tipus d'interès, canvis o condicions publicats per l'ABA.

A més, els bancs s'han incorporat a les xarxes d'informació / comunicació més modernes, com poden ser Swift o Reuters, i s'han adherit a les normes de la Cambra de Comerç Internacional, sigui pel tractament dels crèdits documentaris, la cobrança del paper comercial, o la transmissió de les ordres de pagament, i han esdevingut membres de l'Associació de l'Euroxec i altres targes de crèdit i la majoria de les existents són acceptades al Principat sense problemes.

Des de l'Abril del 1990 han assolit voluntàriament un Codi Deontològic, acollint-se al Conveni de Viena per posar el màxim d'esment en la lluita i prevenció contra el tràfic dinerari del crim internacional organiitzat. S'auditen per firmes de reconegut renom internacional llurs balanços - per ser més creïbles - i alhora s'adhereixen gradualment a les recomanacions del Comitè de Basilea. Per respondre com cal, ultrapassen de bon tros el rati de solvència de Cooke, que si per uns bancs és una argolla, pels Bancs andorrans, al contrari, esdevé un palès exponent de la seva solvència davant la clientela. Això a part del fet que l'Institut Nacional Andorrà de Finances - INAF - pugui també - si fos escaient - asseverar-la com pretén la CE, en el sentit que a cada país li cal un organisme superior responsable dels bancs.

La Banca andorrana, a poc a poc, fins als nostres dies, continua desplegant grans esforços de Formació, per estar al dia i oferir una gamma de productes i serveis de tot tipus. I ara fa un any l'ABA esdevé membre observador de la Fédération Bancaire de la Communauté Européenne (on l'ABA presentarà enguany una ponència), per harmonitzar normes, comptabilitat, balanços, valoracions, provisions i encaixos, atenent-se a allò que propugna la CE. I tots els bancs són també, membres fundadors medul.lars de la Lliga Europea de Cooperació Econòmica (LECE) - Comitè Andorrà, per anar a beure a la mateixa font del què es cou al nostre continent -.

PRESENT

Així, en reafirmar els fonaments de: capacitació, serietat, bons productes i serveis, solvència i qualitat, tots resulten cabdals per apuntalar-se, en una època on solament els més ben preparats se'n sortiran més ben lliurats.

Degut a aquests assenyats biaixos per assegurar-se la sobrevivència, si van mal dades, la Banca andorrana, amb els ratis de capitalització dels més alts - tant és així que a la guia Banker's Polk dels 2000 primers bancs del món els Reports dels Bancs andorrans sobre fons propis es mouen entre el número 727 i el número 1.616 - gaudeix d'un bon nom i prestigi per tot arreu. Es tracta d'una reputació que s'ha guanyat a pols, i sovint en solitari, tenint en compte que no hi havia al darrera un Banc central com "lender of last resort", és a dir a qui accedir per ajuda si eventualment fos necessària. I això pot explicar en part, el perquè també algunes institucions estiguin abrigades per altres grups més grans i solvents, d'Espanya o França, amb el qual les agències de "Ratings" els mantenen o apugen el grau de solvència, persuadits que, havent-hi una relació parental, el recolzament - si fos el cas - no hi mancaria de cap manera.

Aquest ha estat un flash o síntesi de la Banca andorrana, a la qual com a Andorra, sempre els esdeveniments d'Espanya o França li havien estat propicis, i més recentment, en cada moment el seu progrés o estancament li ha vingut per la repercussió d'ambdós veïns seus, ultra la vàlvula d'escapament al.ludida al començament.

Al si de la CE i a fora, com a la reunió del G-7, hom constata la crisi generalitzada, sigui per la societat del benestar o les delicades situacions de les Seguretats Socials creixents. Citem només: més longevitat, o més atur, o més competència asiàtica com cercant el "boc expiatori", i fet i fet al capdavall, tothom pateix del mateix. D'un gran dèficit públic, perquè la major part de les administracions manlleven més del que ingressen, i perquè paradoxalment amb la manca de cabals de l'Estat, aquest esdevé el primer competidor de l'empresari. I el castra, amb les seves ofertes d'alt interès, més profitoses que els eventuals guanys plens d'entrebancs diversos i sobtats del negoci empresarial - sempre mal vist, i altament i sovint doblement taxat - amb taxes tant per les societats com per la renda individual. Llavors, l'empresari clou, les persones jurídiques o físiques guanyen menys, i ja tenim amb el dèficit allò del peix mossegant-se la cua. Solució d'emergència: devaluar.

Davant d'aquest panorama, com les penes amb pa són menors, i la Banca a Andorra té recursos de tercers i propis suficients, en el sentit que bona part els pot reinvertir per diversificació i mesura acurada dels riscos fora del Principat, i fruit de la seva prudència professional, mai s'ha vist immersa en onades de països insolvents, és de creure i propiciar que totes aquelles iniciatives i idees,

potencialment capaces per Andorra, d'atreure visitants - lleure, escoles especialitzades, centres mèdics, compres, restauració, congressos, etc - la Banca andorrana pot recolzar-les.

És de suposar que tanmateix s'hi apuntaran les financeres, ja que sembla que més de 50 estan àvides per operar-hi. Potser també que l'afany per venir-hi tingui quelcom a veure en el fet que, com gairebé tots els països de la CE, i tots els de la OECD tenen dèficits, latents o patents, i una bona fórmula de reduir-los i fins i tot eliminar-los, fóra aplicar un tipus de retenció fiscal a la font homogènia, com l'IVA - per tota mena de comptes de residents i no residents - i que tots els bancs els detreurien als clients al liquidar interessos, i els pagarien al seu Estat corresponent. I així, de moment, dèficits atenuats.

Sigui aquesta o altres harmonitzacions fiscals manifestes a la CE, EEE, o OECD, com el Principat d'Andorra no és, ara com ara, ni de la CE ni de l'OECD, tenint en compte, com deia "The Economist" de fa un mes, respecte a Maastricht, que els tecnòcrates ofeguen els ciutadans en excés, sense gaires dubtes convindria si no un respir, una treva per esbrinar a fons, i poc a poc, tots els pros i contres, abans d'accedir-hi, i congruentment, resultaria encertat albirar com part d'aquests capitals poden venir a dipositar-se a Andorra. Aleshores caldria de nou concebre allotjaments, entreteniments, permisos per residències passives si s'ho valen, atencions mèdiques conseqüents, etc, i els bancs haurien de proposar fórmules d'inversió, mitjanceria o finançament encoratjadores i fiables, sobretot com contrapartida de les incontrovertibles baixes generalitzades del tipus d'interès. Els diners, cal fer-los treballar en mans competents, solvents i responsables, per aconseguir inversions i rendibilitats, tanmateix amb riscos raonables i entenedors, tenint en compte cada tipus d'interlocutor.

Amb la crisi actual, bé pot sortir més a compte recordar l'Oracle de Delfos "coneix els teus límits", que la Banca ha fet seu, i hi afegeix "no et posis en allò que no hi entens".

Adés dèiem que amb l'atracció dels interessos alts tothom voldria ser rendista, i ja veiem les conseqüències tard o d'hora: crisi, atur, fallides, etc... Si l'empresari emprén, i a la petita i mitjana empresa - fonament cabdal del nostre àmbit - se li retorna la confiança i l'ajut financer a baix cost pels seus projectes de futur, i si les administracions decideixen també apretar-se la corretja, pot ser que torni a haver-hi cera per cremar, i alhora encendre una llum a aquests líders amb visió empresarial,única a fe, creadora de béns i serveis productius en bé de tots, que per culpa d'uns i d'altres, ara els hem deixat estabornits, a les palpentes, o a les fosques. I com la necessitat és la mare de la inventiva, ara altre cop a l'empresari li cal reinventar-se per generar i repartir treball i riquesa.

FUTUR:
La lluita contra el diner criminal

El futur de les Entitats de crèdit i d'estalvi a Andora, a part de la capacitació per oferir i srvir bé tota tota mena de productes financers i productes afins, transita per emprendre i comprometre's com fins ara, a cooperar al màxim amb les institucions amb la màxima serietat i percepcions, dades i circuits per lluitar i eradicar el blanqueig del diner brut, relacionat amb el crim internacional organitzat i que és una xacra de lesa humanitat.

Disposar de la màxima preparació, comptar amb medis i desplegar esforços encaminats en pro d'aquesta lluita, resulta imprescindible per encarar-se al 10% que representa el diner criminal sobre tots els moviments dineraris del món,segons estimacions del Secretariat de la Federació Bancària de la C.E., i si els bancs són els vehicles, molt de compte! I no en va són ja moltes les veus autoritzades dient que han trobat als bancs les proves fonamentals que els ha menat als delinqüents.

El Codi Penal andorrà ja hi és sensible, i els legisladors treballen en aquesta direcció, dintre el caramull de lleis requerides amb l'adveniment del nou i recent marc Constitucional del Principat d'Andorra. Bé per les normes i perquè aquesta aspiració contra el blanqueig del diner criminal afecta tota la societat i establiments andorrans, les institucions de crèdit i d'estalvi són, ara com ara, els principals agents i més directes prenedors de dipòsits d'efectiu, valors i mitjanceria financera, vetlladors que ells, i Andorra sobretot, mereixin el màxim de credibilitat,a part de respondre als clients amb la solvència ja esmentada,per què Andorra no hagi esdevingut ni esdevingui un centre d'operacions indesitjables, ni de sorprenents fallides, que malmetés la confiança dels dipositants. Per això, amb legítim orgull professional, cal repetir, per la seva excepcionalitat, l'elogi del Secretariat de l'Interpol, per la cooperació que sempre han trobat amb els bancs del Principat, i com no, de bracet amb les Institucions judicials i policials.

L'Agrupació de Bancs Andorrans, i més des del 1990, està permanentment i amatent en aquesta línia. Tots els empleats estan assabentats que cal un respecte escrupulós i professional precís, sobre el tràfic de diners, i en signen un document amb el "Lu et entendu", i es fan un seguit d'auditories internes i externes tot sovint per afiançar-s'hi. Aquests seguiments, doncs, donen prova, amb les Auditories i, com ho esmentà el Secretariat del'Interpol públicament, de les mires tan encomiables de les institucions de crèdit i d'estalvi del Principat d'Andorra, per no provocar cap problema que menystingués Andorra als ulls de món, estant fora dels circuits del blanqueig del diner criminal, i facilitant la màxima cooperació institucional, sense dilacions, ni cap manca de dades ni

justificants fefaents. D'altra banda, el fet que alguns països del EEE són paradisos fiscals pels no residents, quan la majoria són residents taxables a altres països, pot ser beneficiós per Andorra en tant aquesta, sigui acuradament conseqüent amb tot el que s'ha dit. I així és de desitjar que el futur, en poques paraules,rau essencialment en primer lloc en una bona entesa amb els veïns de la CEE, en línia amb el recent signat acord trilateral, i sense oblidar que Andorra importa de França i Espanya quasi el 90% dels seus productes, i és cap a ells on pot reorientar preferentment les inversions dels recursos bancaris sobrers, si no hi són discriminats.

Tot acabant reiterem els principals eixos de servei a la nostra Comunitat: màxima competència professional, bona capitalització per tranquil.litat de tots - bàsicament clients, col.legues i institucions -, diversificació i qualitat en productes i serveis, sotjar prest solucions apetents pels clients per resoldres els seus problemes específics, i suport d'iniciatives empresarials, i tot sempre presidit amb l'estricta adhesió a les normes deontològiques, i aquelles que emanen de les institucions competents.

Josep Montañés i Also
President de l'Agrupació de Bancs Andorrans (ABA)

EL NOU MARC JURÍDIC POST CONSTITUCIONAL I L'ECONOMIA

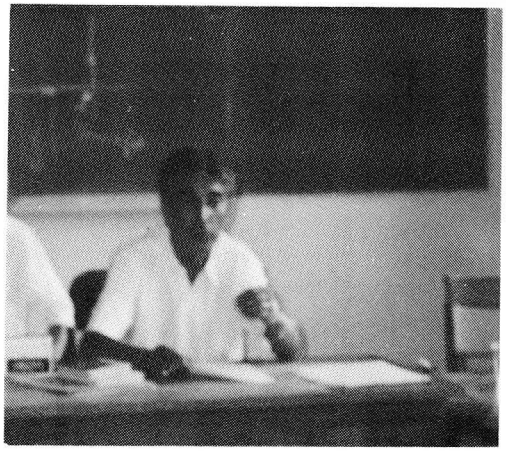

Josep Casadevall

L'aprovació i promulgació de la Constitució Andorrana el passat mes d'abril, ha suposat per a Andorra, des del punt de vista polític i jurídic, tota una revolució, dit sigui sense cap connotació bèl.lica. Els canvis que ha comportat i comportarà a les nostres seculars institucions són enormes.

El país ha deixat d'ésser aquella vall pirinenca, independent i alhora dependent, entre França i Espanya, de la qual no se sabia massa, o no es volia que se sabés, quin era exactament el seu estatut, definit per alguns simplement com a "sui generis", per esdevenir un Estat independent i reconegut internacionalment. I això, amb totes les conseqüències, de tot ordre, que comporta i comportarà.

Andorra és ja membre de ple dret de l'Organització de les Nacions Unides i imminentment ho serà també d'altres importants organismes internacionals. El Consell General ha deixat d'ésser una assemblea de confuses competències, fins ara limitada a donar llicències de construcció, d'obertura de comerços i a fer ordinacions sobre vedats de caça i pesca, per esdevenir el Parlament Andorrà, òrgan representatiu de la sobirania del poble. El Govern ha adquirit totes les competències i prerrogatives pròpies del poder executiu, en vistes a ordenar la política general del país.

L'Organització Judicial, pilar fonamental de tota societat democràtica, ha quedat estructurada amb una total independència dels restants poders amb la seva important funció de garantir la justicia, les llibertats i els drets individuals de les persones.

Finalment, el Tribunal Constitucional, intèrpret suprem de la Constitució, ha de permetre arbitrar i assegurar el correcte funcionament del conjunt de les

institucions.

Hem tancat una llarga etapa històrica de més de set-cents anys, per a començar un nou camí a les portes del segle vint-i-u. La Constitució, que fins ara avia estat una fita, és des d'ara un punt d'inici. El treball fet ha estat, sense dubte, important, però la part més complexa i de major responsabilitat, que és l'adequació de tot l'Estat al nou ordre constitucional, comença tot just ara.

I una part d'aquesta nova estructura s'està ja construint en aquests moments, amb l'estudi, redacció i, segons mandat constitucional, aprovació i promulgació abans de fi d'any de les Lleis Qualificades que han de desenvolupar de forma immediata l'aplicació del text constitucional.

Aquestes Lleis Qualificades (del Tribunal Constitucional, de la Justícia, de les Competències Comunals, Reglament del Consell i Règim Electoral) ja estan redactades. Ningú no ens les dicta, ni ens les imposa. Les aprovarà el Consell General de forma sobirana i seran només allò que nosaltres haurem volgut que siguin. En definitiva, la responsabilitat del futur del nostre Estat queda enterament a les lliures mans dels andorrans.

Des del punt de vista econòmic, el Consell General i el Govern - com s'ha dit - seran els sols òrgans competents rectors de les opcions i orientacions de futur i, com a tals, podran adoptar les mesures reguladores de l'ordre econòmic que estimin més convenients per als interessos generals.

No hem d'oblidar, però, que el nostre país és molt feble en recursos propis, per no dir que no en té, i que tota la seva economia ha estat basada en el turisme,el comerç i en la no fiscalitat, és a dir, en una certa competitivitat i en el poder adquisitiu d'aquells que ens visiten.

Per raons prou conegudes i que no pertoca analitzar aquí, l'estructura comercial andorrana ha perdut gran part de la seva capacitat de producció de recursos i les dificultats econòmiques que afecten de forma greu els països del nostre entorn geogràfic tenen una acusada influència sobre la nostra precària economia. Tot plegat ja es veia venir d'uns anys ençà, però semblava com si no ens ho haguéssim volgut creure. Actualment s'ha adquirit ja una certa consciència de la fatídica realitat.

De possibilitats, sobre tot el turisme, en el creixent sector dels serveis i, per què no, en un comerç especialitzat i de qualitat, sempre dins un marc sense imposició fiscal directa, Andorra encara en pot tenir forces. Es tracta d'adequar les nostres infrastructures a la demanda del mercat i d'oferir el producte amb les millors condicions de qualitat, professionalitat i preu.

Es podran també obtenir noves fonts d'ingressos en adoptar una política que sigui recaptadora d'inversió forània, per bé que es tracta d'una matèria delicada i que, atesa la nostra fragilitat, requereix acurats estudis i una prudent regulació.

Quines seran les opcions de futur que adoptarà el Consell General pel que fa a l'actual estatut de les banques, la regulació de les dites companyies financeres, la participació estrangera en el capital de les societats andorranes, l'adquisició de béns immobles i les autoritzacions per a l'exercici del comerç i negocis per part d'estrangers, la reglamentació del joc, etc? Tot això és el que queda per fer i per veure.

Cal notar que la política andorrana en aquest aspecte, sense analitzar ara si ha estat més o menys encertada, ha tingut sempre una regulació molt restrictiva i de prudència. La situació fins ara és la següent:

- L'exercici de les activitats comercials i industrials per part d'estrangers exigeix una residència continuada al Principat de 20 anys. Per bé que tots coneixem la tan utilitzada (com prohibida i tolerada) possibilitat fiduciària del prestanom.
- L'adquisició de béns immobles per part d'estrangers és permesa (amb limitacions) a les persones físiques estrangeres, però no ho és a les persones jurídiques estrangeres.
- La participació de capital estranger a les societats mercantils andorranes està limitada a un 33%, encara que, també en aquest apartat, s'utilitza sovint la figura del fiduciari.
- La possibilitat de declarar d'interès general determinades activitats industrials i permetre així una major participació de capital estranger, tot i que figura prevista en el vigent Reglament de Societats, no ha estat mai desenvolupada ni aplicada.
- El sector de l'activitat bancària, sense regular, ha seguit un règim de numerus clausus i les activitats de les companyies o societats dites financeres no han estat autoritzades.
- El joc tampoc no ha estat mai regulat ni permès (excepció de les travesses i loteries estrangeres per la via de fet).

A partir d'aquí, una volta el Consell General ha adquirit la plena competència legislativa, a aquesta cambra li pertoca adoptar les opcions polítiques que entengui més convenients per a l'interès general i en funció d'allò que els andorrans vulguin que esdevingui el país.

En aquesta espera, tot el que es pugui dir en els moments actuals no serà altra cosa que pura especulació o manifestacions de parers sobre allò que podria ésser més convenient o desitjable.

La imminent posada en servei de l'Institut Nacional Andorrà de Finances (INAF) serà un primer pas encaminat cap a la regulació del finançament del sector públic econòmic andorrà, tot i que, a tenor del seu objecte, podrà intervenir també en la promoció de l'activitat financera privada en concertació amb el sector bancari (art. 6è.).

La promulgació de la Llei de mesures provisionals per a l'ordenació i regulació del sector financer, aprovada pel Consell General el passat mes d'abril, ha evidenciat i anticipat la voluntat legislativa de regular l'activitat financera i bancària.

Per la resta, les possibilitats que queden obertes són múltiples i la matèria molt opinable: autoritzar, més o menys i en determinades condicions, la implantació de noves entitats bancàries, autoritzar la implantació de societats o companyies d'inversió i de gestió de patrimonis, ampliar la participació estrangera en el capital social de les societats andorranes (fins al seu 50% o més?), autoritzar la constitució de societats domiciliades amb capital totalment estranger, treure limitacions per a l'adquisició de béns immobles a Andorra per part de persones estrangeres, tant físiques com jurídiques, etc.

Potser, d'aquí un any o dos, en una propera edició d'aquesta Universitat d'Estiu, estarem en mesura de parlar-ne novament i, amb coneixement, de comparar i analitzar el nou marc jurídic econòmic. Per avui ho hem de deixar aquí.

Josep Casadevall i Medrano
President del Col.legi d'Advocats

EL PLA ESTRATÈGIC MOTIUS, OBJECTIUS I CONTINGUT

Daniel Bastida

Per arribar a elaborar el Pla Estratègic, materialitzat en el llibre que s'ha presentat aquest any, ha calgut moltes hores de treball i de reflexió de moltes persones que, conjuntament, han permès sintetitzar els principals eixos estratègics en aquesta publicació.

En aquesta ponència es presenten els motius que aconsellen aplicar la planificació estratègica als Estats (o països o regions) i la base metodològica utilitzada en la planificació estratègica. S'explica el procés de realització del projecte del Pla Estratègic d'Andorra i finalment es fa un resum esquemàtic del seu contingut.

Anàlisi de la competitivitat

Les empreses fa molt temps que ho saben. Per poder garantir el seu progrés i perennitat han utilitzat conceptes de planificació estratègica des de fa molts anys. Cal preveure el futur i estar preparat per afrontar-lo. I això és especialment cert en el món actual, amb constants canvis i evolucions, tant tècnics com socials.

Aquest concepte, el de planificar, amb el qual qualsevol empresari està familiaritzat, rarament s'ha utilitzat a nivell d'Estats. Però s'està començant a fer: Bill Clinton, poc després de ser elegit president dels Estats Units, va convocar una reunió a Little Rock el passat 15 de desembre amb 326 empresaris per discutir els eixos estratègics de l'economia. Les conclusions a les quals es van arribar van ser molt simples: s'havia d'invertir més en educació, transport i tecnologia; aquests constituirien els eixos bàsics de la seva política.

De fet, la metodologia de la planificació estratègica aplicada a les nacions de forma integral, l'introdueix el professor Michael Porter (de la Universitat de Harvard) l'any 1990 quan presenta el seu treball "The competitive advantatge of Nations". La seva teoria es basa en un gran principi: no hi ha cap nació (o país, Estat o regió) que sigui competitiva en tot. La competitivitat està concentrada, tant geogràficament com per sectors.

En efecte, les indústries i els seus proveïdors s'agrupen en àrees molt concretes determinant sectors en els quals són competitius. Alguns exemples prou coneguts poden ser l'àrea del Silicon Valley a Califòrnia en el sector de la microelectrònica o l'àrea del nord d'Itàlia, on hi ha una gran concentració d'empreses de calçat. Un altre exemple, més proper aquest, són les Avingudes Meritxell i Carlemany pel comerç.

A l'estudiar, de forma pràctica, quines són les raons perquè una zona sigui competitiva en determinats sectors, es va definir la teoria de l'anàlisi del diamant.

Aquesta teoria presenta quatre elements principals, interrelacionats entre ells, que són els que determinen la competitivitat d'un país. El primer és la condició dels factors (quins són els elements de que disposa el país: mà d'obra, infrastructures, matèries primes, etc.). El segon és la condició de la demanda (com d'exigent és la demanda en cada sector). El tercer són els sectors connexos (quins i com són els sectors que suporten cada àrea: proveïdors, sectors afins, etc.). El quart és l'estructura de la competència (quin és el nivell de competència interna, sabent que com millor i més oberta sigui aquesta, més gran serà la competitivitat del sector en conjunt). Aquests quatre elements s'influeixen mútuament, d'una forma determinant, per establir el potencial de cada sector.

Endemés la teoria defineix dos elements externs, però que també incideixen en la competitivitat d'un país. Aquests són la política de l'Administració (per exemple, promovent sectors a desenvolupar) i l'atzar (com per exemple la climatologia, en el cas del turisme).

Es va partir de l'anàlisi de tots aquests elements per a cada sector, identificat o potencial, d'Andorra per definir els principis que recull l'Estratègia: L'objectiu general, les capacitats fonamentals, els sectors a desenvolupar i les polítiques parcials definides.

Procés de realització del projecte

La realització del Pla Estratègic, que va començar l'estiu de l'any passat, ha constat de diferents fases:

En primer lloc es van realitzar estudis previs sobre el nostre País i la seva

economia, utilitzant per això les dades disponibles a l'Administració i al sector privat. Es van analitzar centenars d'estadístiques i dades i es van establir comparacions amb altres Estats.

Un segon element va ser la realització de sessions de treball amb diferents professionals i polítics del país que en conjunt es complementaven, aportant una visió global d'Andorra. Es van realitzar quatre intenses sessions plenàries (d'un dia i mig de durada cadascuna) i algunes altres sessions extraordinàries per tractar temes específics.

El desenvolupament d'aquestes sessions va constituir una part molt important per definir el contingut final del Pla Estratègic. En aquestes sessions va imperar a tot moment un clima de treball altament positiu, establint-se un diàleg obert entre tots els participants.

A la primera sessió es va fer una introducció a la gestió estratègica, es va realitzar una anàlisi de diferents informacions i es van identificar els problemes estratègics claus. A la segona sessió es van determinar i analitzar diferents opcions estratègiques que es van desenvolupar durant la tercera sessió, centrant-se en una. A la darrera sessió es va fer una anàlisi de les decisions finals i es va iniciar l'estudi de les mesures a prendre per desenvolupar l'Estratègia d'Andorra.

En paral.lel a aquestes sessions es van realitzar reunions amb diferents col.lectius que van permetre completar i aprofundir els temes analitzats.

Per fi, amb tota la informació recollida, es va realitzar un treball d'anàlisi i síntesi d'aquesta per poder arribar a un document final, breu i concís, que condensés els elements més importants de l'Estratègia d'Andorra.

Confecció de la publicació

Al definir la publicació del Pla Estratègic es va decidir que aquest hauria de ser un document de referència, materialitzat en un llibre amb personalitat, clar, atractiu, ben dissenyat, fàcil d'entendre i concís.

Es va decidir un format DIN - A5 per fer-lo més manejable, enquadernat com un llibre i imprès amb qualitat i amb fotos i gràfics en color. La composició, la lletra utilitzada i l'estil de redacció es van estudiar per facilitar la seva lectura i comprensió.

Era necessari definir un títol i crear un logo per identificar el projecte i conferir-li una personalitat. El títol es va voler curt, incloent la paraula Andorra i que expressés clarament l'objectiu de la publicació. Es va optar per Andorra Pla Estratègic, al ser fàcilment identificable i permetre adaptar-se a noves fases del projecte (la fase següent, que actualment ja s'ha iniciat, es diu Andorra Pla d'Accions). Actualment el text del Pla Estratègic està disponible en castellà,

francès i anglès, com una separata de la publicació.

A diferència del que es podria pensar, moltes vegades el procés de disseny és més tècnic que no creatiu. En aquest cas, per generar el logo del Pla Estratègic es va partir d'una sèrie d'elements que estaven relacionats amb el seu contingut:

En primer lloc es volia transmetre un concepte d'Andorra, estabilitat, sentit ascendent,cim, naturalesa i neu. Aquests elements es poden veure esquematitzats com triangles.

Un altre element important és que la nostra estratègia final posa l'element humà en primer terme: Capacitat per desenvolupar els recursos humans. Aquest concepte, els recursos humans, generalment es simbolitza amb punts.

Dins la base metodològica d'anàlisi que s'ha seguit en l'elaboració del Pla Estratègic, els conceptes de sectors (clusters en la denominació original de la teoria del diamant) i d'organització són molt presents. Aquests es poden esquematitzar en agrupacions ordenades.

Per fi, altres elements considerats i presents en el Pla són dinamisme, acció, competitivitat, creixement, innovació i millora, que es poden simbolitzar com una fletxa apuntant endavant.

Com si es tractés d'un còctel, el dissenyador va combinar tots aquests elements per crear el logo del Pla Estratègic, que vol sintetitzar els significats explicats.

Contingut del Pla Estratègic

El llibre Andorra Pla Estratègic està estructurat en dues grans parts. La primera consta dels tres primers capítols i és una referència sobre els principis estratègics i una descripció esquemàtica de la nostra societat. La segona part 'es el Pla Estratègic en si mateix, que s'ha intentat sintetitzar en un document curt i entenedor.

Perquè una estratègia sigui efectiva, ha de ser clara i fàcilment assimilable. S'ha de poder entendre sense realitzar grans esforços, encara que de vegades el seu contingut pugui semblar trivial. I s'ha de poder retenir mentalment. Com més gent s'identifiqui amb els principis definits per l'Estratègia, més efectiva serà la seva aplicació.

La història mostra que en gran part, l'èxit d'un país depén d'una idea d'objectiu general que sigui clara i entenedora i que sintetitzi l'estratègia a seguir. Aquest concepte ha estat practicat, de manera explícita o implícita, per molts països, que han basat el seu èxit en l'existència d'un objectiu general. L'objectiu general del nostre Pla Estratègic diu: Andorra és un centre de serveis que ofereix productes i prestacions d'alt valor afegit en un entorn de qualitat.

Aquest objectiu està sustentat per les capacitats fonamentals, que són inherents al país, i han de constituir la base del seu èxit. En el Pla Estratègic sen'han definit sis: els recursos humans, el manteniment d'un diferencial fiscal, el promoure i cultivar l'esperit emprenedor, la capacitat d'atreure el capital interior i / o exterior i d'oferir-li possibilitats d'inversió productiva en el país, el desenvolupament i la gestió d'un medi ambient salvaguardat i per últim la capacitat de desenvolupar i mantenir l'estabilitat política, la pau social i la seguretat.

Les polítiques parcials (en el Pla Estratègic se'n defineixen i descriuen set) tenen la finalitat de garantir la materialització de les capacitats fonamentals en accions concretes (projectes, lleis, iniciatives, etc.).

Les polítiques parcials representen accions o projectes que cal desenvolupar a curt termini per tal d'harmonitzar els diferents objectius ja definits anteriorment.

Finalment tota l'Estratègia es sustenta en diferents sectors, tal com s'ha vist en la teoria del diamant. Un sector comporta no únicament una branca determinada sinó també activitats connexes o indústries situades dins la cadena de producció. Els elements claus per determinar la competitivitat dels sectors a Andorra són: capacitat de treure partit dels avantatges fiscals, poder aprofitar la situació geogràfica, del clima i de l'entorn en un nivell elevat de seguretat i estabilitat política, capacitat de generar avantatges competitius i poder donar ocupació a persones motivades i capaces d'aportar un alt valor afegit.

Els sectors identificats per Andorra són sis, amb un clar predomini del turisme, dels serveis financers i del comerç i complementats amb els sectors de l'ensenyament, el sector immobiliari i noves branques especialitzades en els camps dels serveis i de la indústria.

I ara què ?

El Pla Estratègic només és un primer pas, però un pas molt important. Ara, perquè aquest Pla no sigui solament un llibre sinó que es materialitzi en realitats, cal desenvolupar-lo.

De fet la continuació d'aquest projecteja s'ha iniciat. Serà el treball, materialitzat en el volum Andorra Pla d'Accions, que ha de definir projectes concrets en la línia de l'Estratègia presentada, i ha de determinar costos, esforços i terminis, fent un seguiment de tots ells.

Només amb el suport de tota la societat, ciutadans, empreses i polítics, serà possible que un projecte d'aquesta envergadura pugui reeixir i constitueixi una base sòlida per encaminar amb èxit el futur del nostre País.

Daniel Bastida i Obiols
Enginyer Industrial
Coordinador del Pla Estratègic d'Andorra
Director del CNIA
Membre de la Junta de la SAC

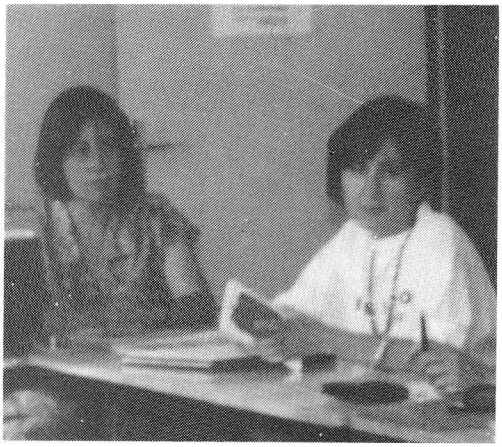

CLOENDA

*E*nmig del ventall de temes possibles proposats per protagonitzar aquesta 6a Diada, la junta de la S.A.C. va considerar molt escaient el tema d'enguany:

Alternatives econòmiques per Andorra. Vista la crisi que sembla amenaçar Europa i altres països industrialitzats, i amb tot el que aquesta circumstància pot afectar també a Andorra, és molt reconfortant poder comprovar que l'enginy i la voluntat de tirar endavant pot fer que realment es puguin trobar sortides viables alternatives per la nostra economia.

Els ponents d'enguany ens han mostrat la seva visió sobre el futur econòmic del país en un marc ben ampli: agricultura, ramaderia, recursos naturals, formació professional, indústria, immobiliària, hoteleria, banca, juntament amb el punt de vista legal, històric i de l'administració. Tots han contribuït perquè aquesta reflexió proposada pugui concloure amb una llumeta d'esperança per Andorra.

Com sempre volem agrair la presència dels ponents, dels acompanyants, de la premsa, de tots els que han estat aquí escoltant les conferències i participant en el debat durant tot el dia, i a tots els qui fan possible la realització de la Diada Andorrana i la seva continuitat. També agraïm la puntualitat de quasi tots els ponents que ens han lliurat els seus treballs per escrit aquí mateix, la qual cosa farà que la publicació que recullirà les conferències d'enguany pugui ser editada més ràpidament.

Finalment, volem convidar-vos a la setena Diada Andorrana propera, dins la XXVI Universitat Catalana d'Estiu.

Àngels Mach i Buch
Tresorera de la S.A.C.

ANNEX

XXV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

PRADA DE CONFLENT
del 16 al 26 d'agost del 1993

PROGRAMA PREVIST

6a DIADA ANDORRANA A LA U.C.E.
XXV universitat catalana d'estiu.
Prada del Conflent (Catalunya Nord)

TEMA: ALTERNATIVES ECONÒMIQUES PER ANDORRA
Dissabte dia 21 d'agost de 1993
Organitza: SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

Sessió de matí. De les 9,30 a les 13,30 hores.

1- LA TRANSFORMACIÓ ECONÒMICA D'ANDORRA
Maria Jesús LLUELLES, geògrafa

2- L'AGRICULTURA I EL MONOCULTIU DEL TABAC
Albert CASAL, enginyer agrònom i empresari agrícola.

3-LES PERSPECTIVES DE LA RAMADERIA I LES EXPLOTACIONS RAMADERES
Ricard FITER, advocat i empresari ramader.

4- L'APROFITAMENT PISCÍCOLA A ANDORRA. L'experiència pilot d'Ordino.
Josep Maria NAUDÍ, ictiòleg.

5- ELS RECURSOS NATURALS I L'ECONOMIA ANDORRANA
Joan Manuel RODRÍGUEZ DE PELEATO, enginyer de camins, canals i ports i membre d'ADN.

6- LES APLICACIONS DE LES AIGÜES TERMALS I LA TELEGESTIÓ DE LES AIGÜES POTABLES
Jordi LLOVERA, enginyer industrial (ENGINESA).

7- LA FORMACIÓ PROFESSIONAL ADMINISTRATIVA DAVANT LES ALTERNATIVES ECONÒMIQUES D'ANDORRA
Bruno VINCENT, professor al col.legi Janer.

8- FORMACIÓ UNIVERSITÀRIA I NOVES TECNOLOGIES
Ferran VIRGÓS, professor a l'escola d'Informàtica.

9- INFERMERIA: PERSPECTIVES PROFESSIONALS A ANDORRA
Rosa Maria MANDICÓ, directora de l'Escola d'Infermeria.

Debat general de matí

Presentació de la publicació recull de la 3a Diada Andorrana a la U.C.E. (1990) sobre LA IDENTITAT NACIONAL, amb el CREC i l'Editorial Maià.

Sessió de tarda. De les 15 a les 18 hores.

10- LA QUALIFICACIÓ DELS RECURSOS HUMANS. La fundació Crèdit Andorrà
Cristià TRILLAS, actual secretari de la fundació C.A.

11- ELS ACORDS AMB LA COMUNITAT ECONÒMICA EUROPEA I LES SEVES REPERCUSSIONS
Josep Maria PLA, economista i actualment funcionari del Ministeri de Finances del Govern d'Andorra.

12- LA INDÚSTRIA DEL TABAC I EL SEU FUTUR ECONÒMIC
Higini CIERCO, empresari tabaquer.

13- ELS REPTES DEL SECTOR IMMOBILIARI
Amadeu CALVÓ, ex-president i membre de l'Agrupació de Gestors Immobiliaris d'Andorra.

14- LA FUTURA CAMBRA DE COMERÇ, INDÚSTRIA I SERVEIS
Joan BRINGUÉ, membre del grup de promotors de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra.

15- LA PERSPECTIVA DEL SECTOR HOTELER
Joan ARMENGOL, actual vice-president de la Unió Hotelera i president del Col.legi d'Economistes

16- EL SECTOR BANCARI A ANDORRA, PASSAT, PRESENT I FUTUR
Josep MONTAÑÉS, actual president de l'Agrupació de Bancs d'Andorra.

17- EL NOU MARC JURÍDIC POST CONSTITUCIONAL I L'ECONOMIA
Josep CASADEVALL, actual president del Col.legi d'Advocats.

18- EL PLA ESTRATÈGIC, MOTIUS, OBJECTIUS I CONTINGUT
Daniel BASTIDA, coordinador del Pla Estratègic.

Debat general de tarda.

Cloenda de la 6a Diada.

Coordinadors: SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES.

Presentació lliure de ponències, a lliurar per escrit per tot el dia 21 d'agost de 1993 i breu resum a presentar per tots abans del 31 de juliol a la:

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES,
C. de la Borda s/núm., Edifici Rosella, Despatx 23
ANDORRA LA VELLA.
Tel. 29 7 29, 21 4 81, 51 5 40
Fax. 61 1 21

RECULL DE PREMSA

El 21 d'agost i dins la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent...

Les "Alternatives Econòmiques per Andorra" seran tractades a Prada

Aquesta serà la sisena vegada que Andorra prendrà part a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, que enguany celebrarà el seu vint-i-cinquè aniversari i que, com en edicions anteriors, unirà homes i dones de parla catalana procedents de diferents punts cardinals, des de Salses a Guardamar, tot creuant els Pirineus, arribant a Ses Illes, València, Catalunya Nord i Sud, i Andorra.

> Prada és un punt obligat de trobada pluralista i matisat per a la Cultura de parla catalana

Queden lluny els temps en què es propicià el naixement d'aquesta Universitat Catalana d'Estiu, quan va ser concebuda com un vertader acte intel·lectual-político-reivindicatiu, on d'una forma pluralista i sense fixar-se en procedències o accents, i amb totes els matisos que calgués, es deia allò que no podia dir-se en altres indrets, s'evolucionava de forma conjunta cap a una societat més lliure i a la vegada era un veritable "caldo de cultiu" vers idees i concepcions innovadores, ja fos en el camp científic, literari, político i tots els altres que un es pogués imaginar, així, a costa d'anys i d'alguna que altra picada de cresta, la UCD es guanyà per dret propi el prestigi que ha conservat, i ha sabut passar d'un plànol més reivindicatiu a un de més científic o artístic, tots ells importants.

Aquells que vam viure en viu la primera participació d'Andorra, la recordem de forma entranyable. L'acollida va ser excel·lent i possible gràcies a la Societat Andorrana de Ciències amb n'Antoni Pol com a artífex, i amics d'Andorra com en Joan Becat -Catalunya Nord- i també persones com en Max Cahner -de l'actual Equip rector-, Jordi Carbonell o el President del patronat, Emili Giralt, els últims de Catalunya.

La Universitat enguany

Entre les moltes possibilitats que trobem enguany a la UCE -que s'inicia el 16 d'agost, finalitzant el 26 del mateix mes- hi ha des de cursos de formació cultural a seminaris d'extensió universitària de l'àrea de ciències en què podrien posar-se en entredit les fronteres de la ciència, o l'àrea d'humanitats, que sota el tema de *Països Catalans: Realitat o Projecte* pot donar per a molt, i dins llengua, art i literatura el ventall és prou ampli; com també ho és en història en què les comunicacions seran impor-

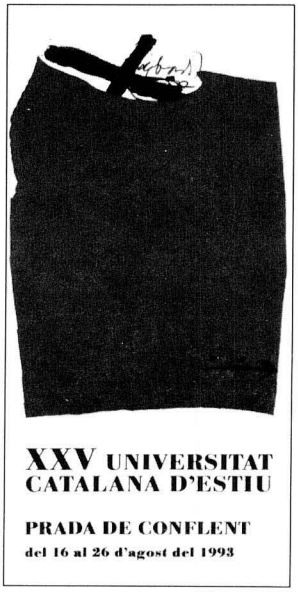

Aquest és el cartell d'enguany

tants, i els interessats en les ciències socials aquesta ocasió també podran posar-se al dia a base de bé. Fins i tot hi haurà una reflexió dins l'àrea sòcio-lingüística als 10 anys de la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya i la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, i això quan per primera vegada el català s'ha escoltat com a idioma propi i de forma oficial dins l'Organisme de les Nacions Unides, a Nova York.

A més dels acostumats seminaris, debats, conferències, commemoracions, espectacles, homenatges i reunions científiques i professionals, hi haurà la **6a. Diada Andorrana a la UCE** el dissabte 21 d'agost. La sessió del matí començarà a dos quarts de deu, i a la tarda a dos quarts de quatre.

Pel tema previst, ***Alternatives Econòmiques per Andorra***, és fàcil d'entendre la gran colla de ponències que es presentaran les quals, pel llistat que tenim davant, prometen!

Ponències i ponents

Segons l'ordre previst, serà la **Maria Jesús Lluelles** -geògrafa- qui trencarà el foc amb ***La transformació econòmica d'Andorra***.

N'**Albert Casal**- enginyer agrònom i empresari agrícola- parlarà de l'***Agricultura i el monocultiu del tabac***.

I, **Ricart Fiter** -advocat i empresari ramader- tractarà sobre ***Les perspectives de la ramaderia i les explotacions***.

A l'edició anterior també hi hagué molta participació de ponents

Per altra banda, en **Josep Maria Naudí** -ictiòleg- comentarà una experiència pilot d'Ordino sobre l'***Aprofitament piscícola a Andorra***.

> Aquesta Universitat ha esdevingut el fòrum més important en llengua catalana

Seguirà en **Joan Manuel Rodríguez de Peleato** -enginyer de camins, canals i ports, i membre d'ADN-, que basarà la seva ponència en ***Els recursos naturals de l'economia andorrana***.

L'enginyer industrial (ENGINESA) **Jordi Llovera** explicarà ***Les aplicacions de les aigües termals i de la telegestió de les aigües potables***.

La formació professional administrativa front a les alternatives econòmiques d'Andorra serà l'aportació del professor del Col·legi Janer, **Bruno Vincent.**

Mentre que **Ferran Virgós,** -professor a l'Escola d'Informàtica- tractarà de la ***Formació universitària en la informàtica i noves tecnologies***.

Un altre tema d'interès és el que portarà **Rosa Maria Mandicó** -directora de l'Escola d'Infermeria-, qui hi dirà la seva sobre ***Infermeria: Perspectives professionals dins d'Andorra***.

Amb aquesta aportació finalitzarà la sessió del matí, a la tarda s'iniciarà amb ***La qualificació dels recursos humans***, que ha confegit l'actual secretari de la Fundació del Crèdit Andorrà, **Cristià Trillas.**

Josep Maria Pla, economista, i actualment funcionari del Ministeri de Finances del Govern d'Andorra, parlarà sobre ***Els acords amb la Comunitat Econòmica Europea i les seves perspectives***.

La indústria del tabac i el seu futur econòmic serà expo-

Diari d'Andorra

ANY III • NÚMERO 706 • DISSABTE 21 D'AGOST DE 1993 • PREU: 100 PTES.

Andorra centra avui l'activitat de la Universitat de Prada

Des de fa sis anys se celebra aquesta jornada dedicada al país amb temes de màxima actualitat.

■ Sota el tema de les alternatives econòmiques, es debatrà el futur del nostre país

Andorra pren avui protagonisme a la Universitat catalana d'estiu de Prada amb la celebració de la sisena diada dedicada al nostre país i organitzada per la Societat andorrana de ciències. Durant tota la jornada es debatran les alternatives econòmiques del Principat.

Avui també es presenta el Manifest de Prada sobre els Països Catalans. (Pàg. 5)

CULTURA

sada per l'empresari tabaquer **Higini Cierco,** mentre que **Amadeu Calvó** -ex-president i membre de l'Agrupació de Gestors Immobiliaris d'Andorra- farà un exposat sobre ***Els reptes del sector immobiliari***. **Joan Bringué** -membre del grup de promotors de la Cambra de Comerç- dissertarà precisament sobre ***La futura Cambra de Comerç, Indústria i Serveis***.

També ***El sector bancari a Andorra, passat, present i futur***, a càrrec d'en **Josep Montañés** -actual President de l'Agrupació de Bancs d'Andorra- serà la ponència que seguirà.

I en **Josep Casadevall** -actual President del Col·legi d'Advocats-, basarà la seva dissertació en ***El nou marc jurídic post constitucional i l'economia***.

D'entre els temes i ponents previstos, serà en **Daniel Bastida** -coordinador del Pla Estratègic per Andorra- el darrer que parlarà sobre quelcom que prou coneix: ***El Pla Estratègic, motius, objectius i contingut***.

> Sense cap mena de dubte enguany s'ha sobrepassat el nombre de ponències dels andorrans

Seguirà un debat general, que s'espera que sigui interessant ja que és obert a tothom, com també és bo saber que les persones que volguessin presentar alguna ponència tenen temps fins el dia 21 d'agost. Aquestes hauran d'ésser lliurades per escrit a la seu de la Societat Andorrana de Ciències.

Per les informacions rebudes així serà aquesta Diada Andorrana a la UCE el proper dia 21, a Prada de Conflent, en un marc en què allò que compta és voler aprendre i compartir allò que se sap, en definitiva, dels que estimen la vida en allò que val, sense que s'imposin -d'entrada- uns títols o prebendes. ■

Rosa Mari Sorribes

Les alternatives econòmiques del nostre país és el tema que enguany centra el dia d'Andorra a la Universitat catalana d'estiu de Prada, jornada s'organitza des de fa sis anys mercès a la Societat andorrana de ciències

Andorra serà la protagonista avui a la Universitat de Prada

■ Se celebra el dia del nostre país a la UCE amb el tema de les alternatives econòmiques

Marisol Fuentes
PRADA (CONFLENT)

La Universitat catalana d'estiu (UCE) de Prada celebra avui la sisena diada d'Andorra amb el tema de les alternatives econòmiques per al Principat, organitzada per la Societat andorrana de ciències.

Durant la jornada d'avui, des de les 9 del matí fins a les 6 de la tarda, Maria Jesús Lluelles, Albert Casal, Ricard Fiter, Josep Maria Naudí, Joan Manuel Rodríguez de Peleato, Jordi Llovera, Bruno Vincent, Ferran Virgós, Rosa Maria Mandicò, Cristià Trillas, Josep Maria Pla, Higini Cierco, Amadeu Calvó, Joan Bringué, Joan Armengol, Josep Montañés, Josep Casadevall i Daniel Bastida parlaran, des dels seus àmbits professionals, de la transformació econòmica del nostre país i el seu futur, passant pel pla estratègic, des de la indústria de tabac a les finances, els serveis i l'hostaleria, entre d'altres.

La sessió del matí l'obrirà Maria Jesús Lluelles, a les 9, amb el tema de la transformació econòmica d'Andorra i la tancarà Rosa Maria Mandicó, que parlarà sobre l'infermeria i les perspectives professionals dins el país. Tot seguit hi haurà un debat general entre tots els participants del matí, que tractaran temes com l'agricultura i la ramaderia, l'aprofitament piscícola, els recursos naturals, les aplicacions de les aigües termals o la formació professional.

L'encarregat d'obrir la sessió de la tarda serà Cristià Trillas amb el tema dels recursos humans, i la tancarà Daniel Bastida amb una conferència sobre el pla estratègic.

ARIU

L'actualitat del nostre país és present a la UCE des de fa sis anys amb personalitats de renom.

Es presenta el Manifest de Prada

Paral·lament a la diada d'Andorra, l'acte més destacat de la jornada d'avui a la UCE serà el debat sobre els Països Catalans, en el qual es presentarà el Manifest de Prada. En aquests moments de consolidació d'un nou marc europeu i de canvi en les seves relacions econòmiques, culturals i polítiques, el Manifest de Prada reobre la qüestió formulada per Joan Fuster sobre el reconeixement de la unitat dels Països Catalans.

Diverses personalitats del món polític i cultural català com ara Tisner, Miquel Tarradell, Josep Lluís Carod-Roriva, Miquel Strubell, Aina Moll, Miquel Reniu i Pilar Rahola han signat aquest manifest. El debat serà moderat per Jordi Carbonell i hi participaran Pere Verdaguer, Josep Guia, Joan F. Mira, Isidor Marí, Adolf Tobeña i el president de la UCE, Max Cahner. Un recital del cantant Raimon tancarà la jornada d'avui.

D'altra banda, els poetes Josep Maria Llompart i Vicent Andrés Estellés, mallorquí i valencià respectivament, van rebre un homenatge pòstum ahir al migdia a la Universitat. Josep Piera va definir Estellés com **"el més gran poeta català de la postguerra"** del qual **"la mort física fa més densa i entranyable la seva obra"**, i va considerar necessària la publicació de noves antologies del poeta de Burjassot per difondre millor la seva obra. Per la seva banda, el filòleg eivissenc Isidor Marí va elogiar **"la dedicació absoluta a la seva terra i a la seva gent"** de Llompart, i va considerar que el millor homenatge al poeta seria **"continuar la seva tasca"**.

Diari d'Andorra

ANY III • NÚMERO 707 • DIUMENGE 22 D'AGOST DE 1993 • PREU: 100 PTES.

S'analitzen a Prada diverses alternatives econòmiques

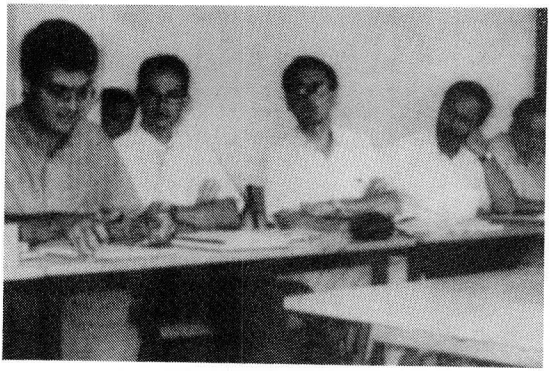

Albert Casal, Jordi Llovera, Antoni Pol i Ferran Virgós ahir al matí al liceu Renouvier de Prada.

■ Es van presentar divuit ponències que abraçaven tots els sectors productius

La crisi econòmica que viu el país i les alternatives proposades per alguns dels sectors d'activitat van centrar la sisena diada andorrana, que es va celebrar ahir al llarg de tot el dia en el marc de la XXV Universitat catalana d'estiu, que té lloc a Prada de Conflent.

La Societat andorrana de ciències estudia d'organitzar futures edicions de les diades a Andorra. (Pàg. 5)

Editorial

Andorra a Prada

La celebració ahir, per sisè any consecutiu, de la diada andorrana a la Universitat catalana d'estiu que aquests dies té lloc a Prada de Conflent té el do de l'oportunitat pel fet de posar en relleu de la manera més clara, natural i diàfana quines són les referències culturals d'Andorra i fins a quin punt la pràctica quotidiana ens lliga amb naturalitat a aquestes referències que són producte d'una realitat incontestable forjada per segles d'història.

La lectura de disset ponències i la celebració d'un debat final en una densa jornada dedicada a les alternatives econòmiques per Andorra i situada dins de la dinàmica de la manifestació més significativa de la unitat lingüística i cultural dels països de parla catalana, ens diu, per la via de la pràctica i sense necessitat de fer gaires filosofies ni formular pomposes declaracions de principis, que Andorra és part integrant d'una realitat cultural que, aglutinada per una llengua comuna, s'enorgulleix d'existir i té la ferma voluntat de persistir.

El nostre país acaba de culminar un procés, que té les arrels en la profunditat dels segles, que ha realitzat amb tota la plenitud aquell somni d'independència i de ple exercici de la sobirania popular que antigues generacions havien desitjat i no havien pogut assolir. Amb la independització de l'Estat andorrà i el seu reconeixement per la comunitat internacional, fruit d'una constitució que s'ha donat lliurement el poble sobirà, ja no hi ha d'haver enlloc cap dubte sobre quins són els destins d'aquest país en el sentit polític i sobre la impossibilitat de cap vel·leïtat assimilista o satel·litzadora, sigui de part de cap Estat veí com de part d'una política feta en nom d'una adscripció lingüística o cultural.

Però, aclarida aquesta premissa fonamental, bé cal dir també que tots aquells elements històrics, socials i econòmics que han contribuït a configurar l'existència d'un Estat andorrà, i que es poden considerar la quinta essència de l'*andorranitat*, no ens han de portar cap dubte sobre quines són les nostres arrels lingüístiques i culturals i sobre el fet que aquestes arrels s'estenen en una realitat més ampla de la qual –tal com diu amb encert el coordinador de la diada andorrana a Prada en una entrevista que publiquem en aquesta mateixa edició– Andorra no és un apèndix, sinó una part integrant i activa.

Per això mateix, perquè Andorra és una part de ple dret de la comunitat lingüística i cultural catalana, la seva presència a Prada de bracet amb els catalans del nord i del sud, amb els valencians i amb els illencs és una acció que mereix que es facin tots els esforços, individuals i col·lectius, perquè continuï la línia ascendent de participació que ha registrat durant els darrers sis anys.

La sisena diada d'Andorra a la Universitat catalana d'estiu es va celebrar ahir al voltant del tema "Alternatives econòmiques per a Andorra". Durant la jornada es van fer disset exposicions, tot i que alguns ponents no hi van ser presents

A la UCE es proposa aprofitar la crisi per reorientar el país

■ Les ponències exposades comprenien gairebé tots els sectors de l'economia andorrana

F. Campoy / M. Fuentes
PRADA (CONFLENT)

Utilitzar la crisi econòmica que viu Andorra de manera positiva per reflexionar sobre els problemes estructurals que pateix, i d'aquesta manera poder orientar l'economia del país cap allà on es vol, va ser l'opció que Maria Jesús Llulles va posar a debat durant la primera de les disset ponències que es van exposar ahir a Prada durant la sisena diada d'Andorra a la Universitat catalana d'estiu.

Enguany, el tema central eren les *Alternatives econòmiques per a Andorra*, i la majoria dels ponents van coincidir a remarcar la crisi econòmica en què es troben immersos tots els sectors productius.

En general, van coincidir en el manteniment del sector hoteler i de serveis turístics com a font de riquesa i activitat motora de l'economia, però amb el suport d'altres sectors com ara la indústria, l'educació especialitzada o els productes financers.

Dins el sector turístic, el vice-president de la Unió hotelera i president del Col·legi d'economistes, Joan Armengol, va ser optimista, tot i la mitjana anyal de només un 40% d'ocupació, perquè les previsions de creixement del turisme mundial són prometedores a partir de 1995.

Per aprofitar-ho, Armengol va coincidir amb l'ex-president i membre de l'Agrupació de gestors immobiliaris (AGIA), Amadeu Calvó, que cal professionalitzar els sectors i mantenir l'entorn natural, i va proposar de continuar oferint preus competitius acompanyats de serveis de qualitat.

La diada va començar a tres quarts de 10 del matí i es va allargar fins passades les 7 del vespre.

Tots els sectors representats van coincidir que cal potenciar la presència d'Andorra a l'estranger, millorar les infrastructures i mantenir tipus impositius baixos com a atractiu per a aquelles empreses que vulguin establir-s'hi.

Amadeu Calvó va dir que el sector immobiliari vol aconseguir la concessió d'obres de vies de comunicació, i va afegir que aquest sistema permetria millorar-les sense càrregues per a l'Estat.

Pel que fa a l'oferta dels sectors financers, Josep Montañés, president de l'Agrupació de bancs, va explicar el passat, present i futur dels bancs i va donar un toc d'atenció per evitar que la credibilitat del sistema financer quedi en entredit per males gestions. També va posar en relleu la solvència de què gaudeixen, i va posar la banca al servei de noves iniciatives econòmiques. Montañés va ser optimista per la possible captació de capitals europeus, ofegats pels acords de Maastricht, que arrossegarien una activitat turística paral·lela. Aquestes potencials inversions anirien acompanyades d'una lluita contra blanqueig de diner.

Diversificar el sector agrícola i potenciar la formació del personal

Albert Casal, enginyer agrònom i Ricard Fiter, advocat i empresari ramader, van advocar perquè la gent del camp busqui solucions alternatives al conreu del tabac –que després del darrer acord amb els fabricants té un màxim de producció–, i van apuntar com a possibles solucions proveir el mercat interior de productes propis, buscar mercats exteriors, emprendre activitats turístiques agrícoles i prendre consciència de la importància que tant ramaders com pagesos tenen per conservar l'entorn natural.

Per la seva banda, Higini Cierco, empresari tabaquer, va explicar el motiu dels acords entre colliters i fabricants i va afegir que Andorra no té capacitat per desenvolupar gaire més la indústria. Per permetre una expansió econòmica en aquest sector caldria, segons Cierco, que el Govern afavorís fiscalment aquest sector i tenir la possibilitat d'exportar tabac a gran escala.

L'ictiòleg Josep Maria Naudí va explicar com es desenvolupa l'aprofitament piscícola a partir de l'experiència pilot d'Ordino i l'interès per aconseguir una truita autòctona.

Josep Maria Pla, funcionari del ministeri de Finances, va ser l'encarregat d'exposar què és i com afecta l'acord amb la Comunitat Europea, el va comparar amb altres acords de la CE amb països tercers i va dir que afavoria de manera decisiva els interessos andorrans, tot afegint que encara no s'havien arribat a potenciar al màxim aquests avantatges.

Durant la jornada del matí, Jordi Llovera va explicar les aplicacions de les aigües termals com a font de riquesa i d'energia, com el pou d'Andorra la Vella, que proveirà d'aigua la piscina dels Serradells. També va explicar com la telegestió de les d'aigües potables pot millorar la qualitat de la xarxa i les possibilitats que té de futur.

Dins el sector educatiu, es va debatre qui ha de potenciar la creació dels estudis de formació professional i les possibilitats de l'especialització de l'educació. Ferran Virgós, de l'Escola d'informàtica, va explicar com funciona i els projectes de futur, mentre que Bruno Vincent, del col·legi Janer, va mostrar amb claredat les dificultats que travessa la formació professional.

Cristià Trillas, secretari de la fundació Crèdit Andorrà, va parlar sobre l'objectiu de l'entitat: maximitzar els recursos humans mitjançant beques per a estudis a l'estranger i l'organització de cursos de reciclatge i formació.

El degà del Col·legi d'advocats, Josep Casadevall, va reflexionar sobre la situació econòmica del país i sobre les possibles solucions; a més, va exposar com es compondrà la justícia després de l'aprovació de la Constitució.

Joan Bringué va explicar què és i com funcionarà la cambra de comerç, indústria i serveis; va dir que gestionarà els interessos generals i que paral·lelament caldrà la formació dels gremis empresarials.

Es fa públic el Manifest de Prada sobre els Països Catalans

Un total de 55 intel·lectuals i polítics catalans, valencians i mallorquins van signar ahir un manifest, dins el marc de la UCE, en què demanen que es reconegui la unitat cultural, lingüística, històrica i social dels Països Catalans.

El manifest, que ha pres el nom de la seu de la universitat, Prada, denuncia que molts partits polítics van assumir després de la mort de Franco la idea dels Països Catalans, i assenyala la *"reorientació centralista de la nova democràcia espanyola, especialment arran de l'intent de cop d'Estat del 23-F, que va limitar el reconeixement de la plurinacionalitat de l'Estat i, sobretot, va impedir el procés de retrobada dels Països Catalans"*.

Els sotasignants del document, entre ells les diputades al Congrés de l'Estat veí per Esquerra Republicana de Catalunya, Pilar Rahola, i per Iniciativa per Catalunya, Magda Oranich, no fan propostes polítiques concretes ni recomanen cap forma d'estructurar la unitat nacional.

En aquest sentit, el president de la UCE, Max Cahner, va deixar clar que el manifest no és **"un document partidista ni adreçat contra ningú"**, sinó **"un manifest obert fet amb seny i amb moderació"** lluny de ser, segons ell, **"un *freedom from Catalonia*"**.

Tot i així demana *"el reconeixement entre els pobles constitutius de la nova Europa, amb els mateixos drets lingüístics, culturals i polítics que qualsevol altra comunitat"*. Cahner, conjuntament amb el rector de la UCE, Jordi Carbonell, que van subscriure el manifest, van expressar, pel que fa al text, que **"el document no té un caràcter polític, sinó que pretén ser un mecanisme que provoqui una reflexió global en la societat, en un moment històric que obliga a un replantejament de l'ordenament europeu"**. Segons ells, la redacció del manifest obeeix **"al pas enrere que ha hagut en els darrers temps quan a l'evolució del concepte, històricament reconegut, de Països Catalans"**.

El text serà adreçat a diverses institucions, entitats culturals i a tots els partits polítics per, tot aprofitant la situació europea actual, potenciar el debat sobre la identitat col·lectiva catalana.

Amb un total de 18 ponències, seguides amb força atenció...

A Prada, dins la UCE, es tractà d' "Alternatives Econòmiques per a Andorra"

Joan Becat i Antoni Pol van ser els encarregats d'obrir la Diada

El passat dissabte 21 d'agost, i dins la **Universitat Catalana d'Estiu**, a Prada de Conflent (Catalunya Nord), se celebrava la sisena edició de la **Diada d'Andorra**, la qual comptà amb una bona participació, tant pel que fa al nombre de ponents com d'assistència. Això sí, gairebé érem "tots de casa" i ens feia l'efecte que no ens havíem mogut d'Andorra. Ara bé, malgrat allò que pogués semblar, s'evidencià la mancança de polítics en actiu -com aquell que diu, com si no els anés allò que s'hi tractava-, i de fet, s'ha de reconèixer que possiblement es digueren moltes més coses que no pas si ens haguéssim quedat dins els 468 Km2 nacionals, com si la primera idea d'aquest fòrum inter-fronterer d'obertura i llibertat, una **"universitat alternativa a la universitat francesa, reglamentista i jacobina"** -com diuen els organitzadors en la seva presentació dins el programa-, també hagués "colpit" en la seva més pura essència els andorrans que se sentien més *à l'aise* i comu-

nicatius...

La Diada d'Andorra es presentà prolífica en ponències -fins un total de 18- que reflectien inquietuds dels diferents sectors de l'economia del país i que, dins d'una línia informativa, provocaren alguna que altra sorpresa entre els que les vam seguir fil per randa, en una aula més aviat petita que en més d'un moment serví de sauna per la gran calor que feia. A part d'això, tot bé: van ser una colla d'hores entretingudes i interessants, i en les què es van poder aprendre coses, i si més no constatar-ne d'altres ja sabudes.

Joan Becat i la participació, per sisè any, d'Andorra a la UCE

A la presentació que va fer en iniciar-se la Diada d'Andorra, Joan Becat -Secretari de l'equip Rector del Patronat de la UCE- va deixar clar que "(...) **Andorra es troba profundament inclosa dins la Universitat Catalana d'Estiu, tothom ho considera així**", donant també l'"**enhorabona a Andorra per tots els canvis interns aconseguits i per l'accés a les Nacions Unides, una cosa que ens ha omplert a tots de goig i que de fet repercuteix en els altres Països de parla catalana, tal i com s'ha dit aquests dies enrera. En alguns punts el tema perifèria-centre ha canviat, Andorra és també ara un dels punts centrals i neuràlgics dels Països Catalans, i per tant són moltes les coses que s'estan transformant**".

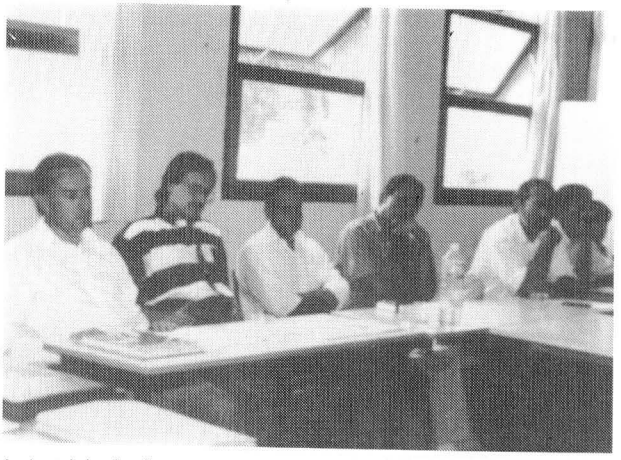

Industrials de diversos sectors, un vora de l'altre

> Joan Becat: "Enhorabona a Andorra per tots els canvis interiors aconseguits"

A l'hora de comentar el tema escollit enguany des de la Societat Andorrana de Ciències -promotora i coordinadora de l'entrada i permanència del Principat a la UCE-, Becat va dir que "**el tema escollit enguany em sembla que també és la prova de la normalització de la situació a Andorra; triar l'economia i les perspectives de futur, d'una certa manera és dir que no hi ha**

cap altre problema o debat més urgent, polític o social, a fer. Potser caldrà tornar a reprendre'l per a un nou enfocament amb la normalització aconseguida, però el fet que es parli d'economia demostra que no es necessitava tant com ens anys anteriors posar a debat temes més roents".

El Secretari del Patronat de la UCE recordà que el primer any que hi prengué part Andorra, l'any 1988, la Societat Andorrana de Ciències va triar parlar d'*Estat i Institucions*, que serví per a fer una crítica argumentada de la Reforma. Pel que fa a la segona edició, el tema es referia a *Població i Immigració*, amb exposats contundents i precisos. Després seguiren *Identitat i Partits Polítics*, sense que mai no es defugissin els problemes reals que estaven en boca dels mateixos andorrans. Becat reconegué que també per a Andorra la UCE ha servit com a fòrum en què s'han exposat idees i produït debats als quals tothom que ha volgut, ha pogut prendre-hi part.

Les ponències van seguir-se amb atenció...

Fins ara més de 60 ponents hi han pres part

Per la seva banda, el responsable de la coordinació de la Diada - i un dels responsables de la Societat Andorrana de Ciències-, Antoni Pol, recordà que durant aquests anys anteriors en què Andorra ha tingut la seva Diada a Prada, "(...) **han passat més de seixanta ponents i més de tres-centes persones, unes xifres que, dins el context general, a alguns poden semblar insignificants, però que per a la Societat Andorrana de Ciències és un motiu de satisfacció".**

La Diada d'Andorra enguany

D'entrada, la Diada es presentava prou interessant, tant per la quantitat de ponències, com pels temes que s'hi tractaven i també per la personalitat dels ponents que, procedint d'àrees tan diverses com les anunciades, prometien uns exposats rics i variats, i un debat compromès.

El torn d'explicacions arribà de la mà de la geògrafa **Maria Jesús Lluelles** amb una extensa i reeixida ponència sobre ***La***

transformació econòmica d'Andorra, per a continuar amb la d'**Albert Casal** -enginyer agrònom i empresari agrícola-, que amb el tema monogràfic de l'***Agricultura i el monocultiu del tabac*** posà sobre la taula un tema que és -i pot ser-ho més- problemàtic...

A continuació va ser **Ricard Fiter** -advocat i empresari ramader- qui dissertà sobre

> L'agricultura i ramaderia volen tenir el seu pes específic en el futur econòmic

Les perspectives de la ramaderia i les explotacions ramaderes, oferint experiències reals i pronòstics cara el futur.

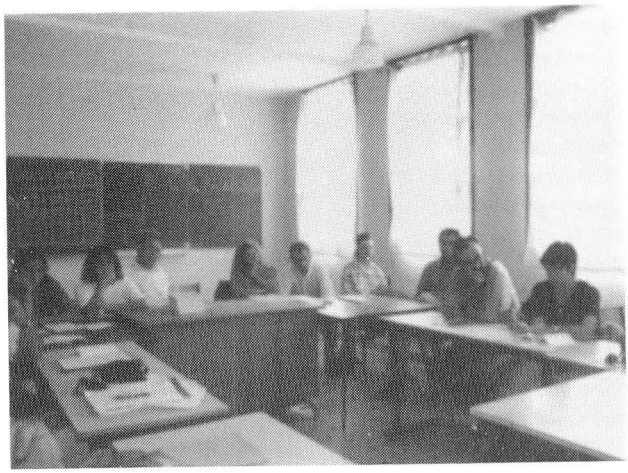

L'agricultura i el seu futur, tema de debat

Parlant d'experiències, la que explicà en **Josep Maria Naudí**, ictiòleg, sobre la d'Ordino, ***L'aprofitament piscícola d'Andorra***, amb dades prou precises per a ésser tingudes en compte. Tot seguit, Maria Àngels -de l'entitat organitzadora- llegí la comunicació d'en **Joan Manuel Rodríguez de Peleato** -enginyer de camins i ports, i membre d'ADN- la qual tractà sobre ***Els recursos naturals i l'economia andorrana***.

Per la seva part en **Jordi Llovera** -enginyer industrial d'ENGINESA- va parlar de ***Les aplicacions de les aigües termals i de la telegestió de les aigues potables*** que, val a dir, interessà força als assistents.

El professor del col·legi Janer **Bruno Vincent** basà el seu treball en ***La formació professional administrativa front a les alternatives econòmiques d'Andorra***, un tema que tornà a sorgir durant el debat...

Formació universitària en la informàtica i noves tecnologies va ésser el tema presentat per en **Ferran Virgós**, que és professor a l'Escola d'Informàtica.

El darrer comunicat, i en absència de la seva autora, Rosa Maria Mandicó -Directora de l'Escola d'Infermeria- va ser llegit, per a passar posteriorment a un debat genèric de tot el que s'havia escoltat fins al moment, i en què es produïren interessants intervencions, tant pel que fa al tema de l'agricultura i ramaderia, com de les aigues termals, i sobretot de l'ensenyament.

A la tarda començava la segona tanda, en aquesta ocasió amb ***La qualificació dels recursos humans***, en concret sobre la fundació de Crèdit Andorrà, a càrrec d'en **Cristià Trillas** -Secretari de la Fundació-, que va servir per a trencar el foc. I a continuació, la dissertació d'en **Josep Maria Pla** -funcionari del Ministeri de Finances del Govern d'Andorra-.

Un altre ponent, i controvertit, va ser n'**Higini Cierco** -empresari tabaquer-, qui basà el seu exposat en ***La Indústria del Tabac i el seu futur econòmic***.

Amadeu Calvó -ex-president i actual membre de l'Agrupació de Gestors Immobiliaris d'Andorra- va deixar-se sentir cara ***Els reptes del sector immobiliari***, posant en més d'un moment el dit a la nafra.

A continuacio va ser en **Joan Bringué** -promotor de la Cambra de Comerç- qui va parlar de ***La futura Cambra de Comerç, Indústria i Serveis***, un tema que, val a dir, domina.

Entre el públic, rostres coneguts

La perspectiva del sector hoteler, a càrrec de l'actual Vice-President de la Unió Hotelera i President del Col·legi d'Economistes, **Joan Armengol,** serví per a acaparar l'atenció dels presents, amb dades concretes i per a posar-se a reflexionar...

I una de les ponències anunciades, i que possiblement s'esperava amb més atenció, va ser la d'***El sector bancari a Andorra, passat, present i futur***. Sense que la seva extensió fos massa feixuga, es van escoltar coses útils de saber.

Un altre dels temes, ***El nou marc jurídic post constitucional i l'Economia***, que arribava de la mà del President del Col·legi d'Advocats, **Josep Casadevall**, va servir per a plantejar-se moltes preguntes, tot i fent pensar en les respostes.

El Pla Estratègic, motius, objectius i contingut va ser l'aportació d'en **Daniel Bastida**.

El debat que precedí serví per a portar aclariments, i tot i que hagués pogut ser més intens i extens, després de les moltes hores passades, la quantitat de ponències escoltades, i la calor que s'hagué d'aguantar estoicament, tampoc no van permetre que s'allargués gaire.

De les ponències en parlem més abastament i de forma detallada en aquest mateix exemplar, ja que representen aportacions interessants, temes de reflexió a aprofitar per qui en pugui treure suc, i tingui poder decisori per a portar-ne a la pràctica els punts que de veritat siguin, no solament aprofitables, sinó sobretot aplicables per al benefici general. ■

Text i fotos:
Rosa Mari Sorribes

Enmig del ventall de temes possibles proposats per protagonitzar aquesta 6a Diada, la Junta de la S.A.C. va considerar molt escaient el tema d'enguany:

ALTERNATIVES ECONÒMIQUES PER ANDORRA. Vista la crisi que sembla amenaçar Europa i altres països industrialitzats, i amb tot el que aquesta circumstància pot afectar també a Andorra, és molt reconfortant poder comprovar que l'enginy i la voluntat de tirar endavant pot fer que realment es puguin trobar sortides viables alternatives per la nostra economia.

Diades realitzades:

1988 ANDORRA, Estat, Institucions, Societat. (publicada)
1989 Els moviments migratoris a Andorra. (publicada)
1990 La identitat nacional. (en preparació)
1991 El futur d'Andorra (en preparació)
1992 Tendències polítiques a Andorra. (publicada)
1993 Alternatives econòmiques per Andorra. (publicada)

BANC AGRICOL i COMERCIAL D'ANDORRA
FUNDAT L'ANY 1930

L'ESPERIT D'UN BANC